KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

kıyı

90

YIL: 8 ● EYLÜL 1993 ● 20.000 TL

bu sayıda: ● subutay hikmet ● gündoğdu sanımer ● osman şahin ● arife kalender önel ● nazif evren ● ahmet özer ● arslan pulathaneli ● osman bolulu ● sıtkı salih gör ● cengiz bektaş ● ümit sarıaslan ● asım öztürk ● ayhan hünalp ● tansu bele ● saffet lüleci ● ibrahim hacıbektaşoğlu ● muzaffer uyguner ● doğan soydan ● nadir gezer ● dilber saka ● nuri demirci ● hasan akarsu ● mehmet uslu ● oya uysal ● faize özdemirciler ● mehmet aydın

KIYI'dan

● 90. Sayımızdayız.

90 aydan beri düzenli olarak, siz değerli okuyucularımızla birlikte sanat ve kültürün bayrağını gönderde tuttuk. Sanat ve kültür merkezleri olarak adlandırılan büyük kentlerin uzağında çıkmamıza karşın, o kentlerde yaşamını sürdüren sanatçılara, oralarda odaklanan sanat etkinliklerine, kayıtsız kalmadık. **Trabzon**'dan dünyaya açılan bir pencere olduk. Kendine özgü bir biçimle harmanlanan bir içeriği, her ay basıma hazırlayarak, okura bir sanat beğenisi, bir kültür coşkusu aktarmaya çalıştık. Çıkışımız biraz geciktiğinde, okurlarımızdan mektuplar aldık, telefon edip durumumuzu soranlar oldu. Sözün özü çizgimizi sürekli yenileyerek, edebiyatın tüm inceliklerini yansıtmaya çalıştık. 90 aydır bizlerle olan okurlarımıza, yazar ve şairlerimize yakın dostlarımıza içten teşekkür ederiz. 100. sayımızda yaşayacağımız coşkuya doğru, hepinize esenlikler dileriz. Dergimizi daha yaygın, daha okunur kılan çabalarınızı bekleriz.

● Dergimizin bu sayısının **'Atardamar'** bölümünde yöremiz için, edebiyatımız için, büyük bir değer olan dil uzmanı, eğitimci - yazar **Raslm Şimşek öğretmenimizi tanıtmaya çalışıyoruz. 35 yıldır, eğitimin pek çok kademesinde görev yapan, dil alanında birbirinden özgün yapıtlar veren, binlerce öğrencisine sanat, kültür, eğitim ve dil alanında estetik bir boyut kazandıran** Rasim Şimşek, 1961, 1969, 1981 ve 1986 dönemlerinde yayımlanan KIYI'nın her çıkışında kendini sorumlu duymuş, dergiye çok yönlü katkıda bulunmuştur. Ona bu sayfalarımızı açmaktan kıvanç duyuyoruz.

● Sanat danışmanı arkadaşımız şair **Ahmet Özer**'in **1993 Yunus Nadi Yayımlanmamış Şiir Kitabı** dalında birincilik ödülü kazanmasının ardından kendisine gelen pek çok kutlama mektubuna, telefon ederek sevincini bildiren nice sanatçı dostuna, dergimiz aracılığıyla teşekkürlerini sunuyor. **Özer**'in açıklamasını yayımlıyoruz:

"1993 Yunus Nadl Yayımlanmamış şiir dalında AŞKLAR YEDEĞİNDE ÖMRÜMÜZÜN adlı yapıtımla aldığım ödül nedeniyle, beni gönendiren hayli mektup aldım. Pek çok dostum telefon ederek, sevincini dile getirdi. Onlara içten teşekkürü bir borç biliyorum. Tümünün adını yazsam dergimizin bu sayfasının yeteceğlnl sanmıyorum. Birinin adını unutmuş olacağımdan da korkarım. O nedenle sevincimi paylaşan, bana, yaptığım çalışmalarda destek olan, beni seven, benim sevdiğim bu güzel insanlara selam, sevgi ve saygılarımı sunuyorum. Kitabım yayımlandığında onları bu sevincime yeniden ortak etmeyi bir borç biliyorum."

● Dergimizde altı aydan beri yayımlanmakta olan **'İlkler'** dizisi bu sayımızda sona eriyor. **Arslan Pulathanell** ile **Ahmet Özer**'in ortaklaşa imzasını taşıyan bu dizi yazı, hayli ilgi çekti. Burada adı geçen kitapları ilk kez duyanlar, hayretlerini dile getirdiler. Dergimiz sürekli yeni arayışlar içinde olacak. Gelecek aylarda yine ilginç konularda sizlerle beraber olacağız. Dizi yazı nedeniyle şair arkadaşımız **Ahmet Özer**'e, araştırmacı ağabeyimiz **Arslan Pulathaneli**'ye içten teşekkür ederiz.

● Şair arkadaşımız **Ali Mustafa** bir süredir **Trabzon**'daydı. Yaz tatilinin bir bölümünü **Trabzon**'da geçiren **Ali Mustafa, Kıyı**'daki bıraktığı yerden sürdürmeye çalıştı. **Ali Mustafa, Trabzon**'da bir dönem yayımlanan Kuzey Haber gazetesinde okura sunduğu TRABZON TOPRAĞINDAN ŞAİRLER adlı çalışmasını geniş bir boyutta yeni eklerle basıma hazırlıyor. Bu özgün çalışmanın sonucu merakla bekleniyor.

● Yazar arkadaşımız **Tamer Bilgin** de 14 haziran - 3 eylül tarihleri arasında geçici olarak ikinci kez **Trabzon'da** görev yaptı. **Tamer Bilgin**'i yeniden aramızda görmenin kıvancını duyduk. Umarız, bu günlerle ilgili yeni yazılarını okuruz.

● Eğitimci - yazar **Galip Candoğan**'ı ağustos ayında Trabzon'da görme, tanıma olanağı bulduk. Yeni yayımlanan kitapları, yaptığı çalışmalar ve gezileri üzerine kendisiyle, uzun uzun söyleşme olanağı bulduk. Umarız yakında yazılarıyla da dergimize katkı bulunur.

● Değerli yazarımız **Nalm TİRALİ**, yazarlığının 50. yılında.

İlk öyküsü 7 Ağustos 1943 yılında **Giresun'da YEŞİL GİRESUN** gazetesinde yayımlanan **Tirall**, 50. yılını **Piraziz**'deki evinde bir kutlamayla başlatmış oldu. Cumhuriyet Kitap da bu yıl nedeniyle, 5 ağustosta yayımlanan 180. sayısında yazarımıza genişçe bir yer verdi. Yakın bir gelecekte, aktör **Aydın Üstüntaş** tarafından yazılan yaşamı, oyun olarak sahneye taşınacak. **Tirali**'nin 50. yılını kutluyor, sağlıklar, esenlikler diliyoruz.

● Dergimize gönderilen pek çok yazı ve şiirin ne yazık ki büyük bir bölümü göndereni tarafından ikinci kez okunmuyor. Bir yazar, bir şair için hayli eksiklik oluşturan yazım yanlışlarını taşıyan yazıları yayımlayamayacağımızı belirtmek isteriz. Gönderilen ürünlere özen gösterilmesini istiyoruz. Soluk bir fotokopiyle çoğaltılan ürünü yayımlamanın zorluğunu belirtmek isteriz. Sanatçı dostlarımızın, bu uyarımıza gereken ilgiyi göstereceğine inanıyoruz.

● Eylül ayında yitirdiğimiz, tüm sanatçılarımızın, değerli insanlarımızın kişiliğinde, adları öne çıkan Halük Ongan'ın, Derviş Değerli'nin, Bedri Rahmi Eyuboğlu'nun, Ruhi Su'nun, Orhan Karaali'nin, Naci Duman'ın, Azra Erhat'ın, Celal Sılay'ın anılarına içten saygılar sunuyoruz.

● Ekim sayımızda buluşmak dileğiyle, tüm okurlarımıza; sağlıklar, esenlikler, mutluluklar...

Kurucusu: **Ahmet Selim TEYMUR**
Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San. A. Ş. adına
M. Naci ÖZKAN

Genel Yayın Yönetmeni	**: Gündoğdu SANIMER**
Genel Yayın Yönetmen Yardımcısı	**: Arslan PULATHANELİ**
Sanat Danışmanı	**: Ahmet ÖZER**
Yazı İşleri Yönetmeni	**: Melih. S. ERTÜZÜN**
Kapak, İç Düzenleme, Görsel Dnş.	**: M. Reşat SÜMERKAN**
Dizgi	**: İsmail FANDAKLI**
Film - Montaj	**: Ahmet ÖZKAN**

DİZGİ: **EFOR Masa Üstü Yayıncılık & Organizasyon**
Tel.: (03) 26 44 26 Fax: (03) 22 29 96 - TRABZON

BASKI: **sakarya matbaacılık**
Tel.: (03) 21 72 32 Fax: (03) 21 91 59 - TRABZON

Abone Koşulları **: Yıllık: 240.000 TL.**
(Eski abonelere, öğretmen ve öğrencilere yüzde 50 indirim)
Yurtdışı Abone **: 80 DM**
Yazışma Adresi **: P. K. 183**
61001 - TRABZON
Ederi **: 20.000 TL. (KDV dahil)**
Aylık Dergi

Abone ederinin, Gündoğdu SANIMER adına 731607 numaralı postaçeki hesabına yatırıldıktan sonra , dergi adresine bilgi verilmesi rica olunur.

Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur. Ürünler yayınlansın, yayımlanmasın geri verilmez.

şiir üzerine derlemeler / 9(*)

● **Derleyen: Subutay HİKMET**

+ Şiiri şiir eden, onu öteki san'atlardan ayıran özelliklerin neler olduklarını düşünmezsek, vezinsiz, kafiyesiz şiirleri nesirden farksız sayan münekkitleri haksız bulmamıza imkân kalmaz.(..)

(Orhan Veli; Varlık, 1 Aralık 1947, Sayı: 329, Sayfa:5)

+ Yeryüzündeki her nesne, her olay veya her "dünya"nın şiiri yazılabilir. Ancak, şiiri yazılan bu nesne, olay veya dünyaların herhangi birine o çok iyi bildiğimiz "şiirsel saygınlık"ı kazandırmak istiyorsak, onu, bu çabada gerekli olan gizli bir anlayış, gizli bir seziş gücü ve ayrıntı zenginliğiyle dolaşıp tüm varlığını "kendimizce" tanımamız gerekir.

(Haşım Çatış; Saçak-Şiir Dergisi, Ağustos 1977, Sayı:13, Sayfa:3)

+ Birbirine benzeyen iki gerçek şiir gösteremediğimiz içindir ki her şair bir benzersizlik anıtıdır. (..)

Sözcükler ve dizeler arası bir anlam ve anlatım bütünlüğü taşımalıdır her şiir. Öksüz kalan sözcükler ve dizeler olmamalı. Örneğin, "mısra-i berceste"ler şiirin yapasını yıkıyorsa, o mısranın "berceste"liğinden, kendi yapısını kurduğundan, bütünlüğü koruduğundan sözedilemez.

Yapıyla biçimi birbirine karıştırmamanın yolu, yazılmamış şiirlere eşit sayıda biçim olduğunu bilmekten geçer.(..)

Şair için, şiir öncesi bir tema yoktur. Olsa olsa okur için, şiir sonrası bir temadan sözedilebilir. Bu, şiiri öteki sanatlardan ayıran özelliklerden biridir.

Öteki sanatlarda olmayan ne varsa, şiirde aranan o olmalıdır.

(..) Şiir, konuşamadıklarını yazmak olmalıdır.

(..) Zorla güzellik yaratmak çabasıdır şiir.

Aynı sözcüklerle, başka başka, ayrı ayrı şeyler yazmak sanatıdır şiir. En kötü sözcüklerle en güzeli yaratmak çabasıdır. Şiir, sözcüksüz düşünmektir. Yazılmakta olan her şiirde eksik olan bir sözcük vardır, sorun onu arayıp bulmaktır.

Dili sevmeyen şiiri sevebilir mi? Dili seven şiiri sevmeyebilir, ama şiiri seven dili de sever.

Dil gelişmezse şiir de gelişmez. Çünkü edebiyatın büyük yapıtları sözcükler sayesinde varolur. Şair hiçbir sözcükten korkmamalıdır. Kendi dilini şiir yazarak öğrenir şair.

(Osman Serhat: Saçak - Şiir Dergisi, "Şiir Okulu /7", Şubat 1978, Sayı:19, Sayfa:2)

+ İlk dize Tanrı vergisidir, ondan ötesi çaba.

(Paul Valery; Saçak - Şiir Dergisi, Şubat 1978, Sayı:19, Sayfa:2)

ak giysi

gündoğdu sanımer

nedense dostlarım birer ikişer
ak giysi giyip gittiler
bu nem ve tarih kokan şehir
boşaliverdi ansızın yüreğimde

sis / yağmur / acılar
kar soğuğunda unutulmuş
karaağaç
neden titriyor yaprakların
kalmamış senin de kimsen

bir çığlıktır yankılanan
loş ve soğuk odamın duvarlarında
şaşıyorum törene katılanlara
koltuğun derinliğinde kaybolmuş
yalnızlığa simsıkı sarılıyorum

giderek çoğalıyor sesler
tanımadığım insan mahşeri
sokaklar bir uğultuya sürükleniyor
benden çok uzakta şimdi
yaşam yeniden filizleniyor

+ Önce Tanrı vergisi dediğimiz ilk dizenin gerçek bir dize olup olmadığını anlamak gerekir. O ilk dizenin bütün yapıyı belirleyen bir önerisi vardır. Bir elinde o dize, bir elinde evren. O an, çok yalnız bir insandır şair.

(Sabahattin Kudret Aksai; Aksal; Saçak - Şiir Dergisi, Şubat 1978, Sayı:19 Sayfa: 2)

+ Şiirin önünde her an yeni keşiflerde bulunacak sonsuz bir kaynağın varolduğu bilinmeli ilk önce.(..)

Şiir herkesin becerebildiği bir iş olmadığına göre, bu işi becerebilenler büyük sorumluluk altındadır. İnsan onurunun yok sayıldığı dönemlerde direniş görevi şairin omuzundadır.

(Cumali Ü. Hasannebioğlu: "Aylık Dergi - Şiir Özel Sayısı 2", Temmuz - Ağustos 1982, Sayı: 44 - 46, Sayfa: 20)

+ Müzik, biçim, imgelem olarak adladığım üçlemin şiirin kurgusal yapısını yeterince açtığını, çekelediğini sanıyorum. (..) Bu üçlemi dil, us ve duygu olarak alıyor İsmet Özel. Evet, ilk elde dil'in müziği, us'un biçimi, duygunun da imgelem'i karşıladığı düşünülebilir. Ama çok geçmeden, dil, us ve duygu diye bir üçlemede bulunmanın da ne denli yetersiz kalacağı anlaşılıverecektir.(..) Siz tutup müziğin sözel içlemini dil'e, biçimin sınırsal içlemini us'a, imgelemin ise sezinsel içlemini duyguya sığdırmaya kalkarsanız, yanılırsınız. Dil, us ve duygu yontulmamış birer yalazdır herşeyden önce. Hem ne olursa olsun "güç" de belirtmezler.(..)

Biçim, şiiri çevreler. Görsele, örgensel olana uzanan bir yan kazandırır şiire. Müziğe dengeleyen biçim, biçimi dengeleyen ise müziktir.

(Necati Polat; "Aylık Dergi Şiir Özel Sayısı 2", Temmuz - Ağustos 1982, Sayı: 44 - 46, Sayfa: 23)

(+) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. derlemeler, Kıyı'nın 77, 78, 79, 83, 85, 87 ve 88. sayılarında yayınlanmıştır. ●

yaşar kemal ve folklor

● Osman ŞAHİN

"Bu yazı, 7 - 16 Mayıs '93 tarihleri arasında Adana - Seyhan 4. Kültür Şenliği içinde, Yaşar Kemal adına düzenlenen uluslararası Çağdaş Epope Sempozyumu'nda, Osman Şahin'in sunduğu, "YAŞAR KEMAL VE FOLKLOR" başlıklı bildirinin kısaltılmış metnidir."

Dünya insanlığının binlerce yıllık kültür birikimlerinin, kültür ve davranış karmaşalarının kimyasının adıdır folklor. Bir incinin oluşması gibi yüzyılları özünde gizler. İnsana doğadan armağan edilmemiş, insan kendi usuyla yaratmıştır onu. Bu nedenle insandan ayrı düşünülemez folklor. İnsana özgüdür, baştan aşağı insan kokar. Bir başka deyişle, ilk insandan günümüze kadar gelen evrelerde çeşitli insan yaşantılarının, doğal afetlerin, kıtlığın, kıyımın, mitolojide, masalda, destanda, ağıtta, türküde, öyküde, romanda, resimde, yontuda, tiyatroda, kilimde, renkte ve nakışta sağaltılarak alüvyonlaşması, bir tür petrolleşmesidir folklor. Baskı altında tutulan halkların yüreklerinden geçirdikleri, ağıtlarına, anlatılarına vurdukları bilinçaltı isteklerinin diğer adıdır. İnsanlığın ortaklaşa yarattıkları, içlerine kendi yaşam gerçeklerini kattıkları toplumsal coşkular dünyasıdır.

Bu tür anlatıların, söylencelerin çoğu, zamanla değişen düzenlere ayak uyduramayarak donmuş, fosilleşmiş, geçerliliğini yitirmiştir; bir çoğu da zamanın değişikliğine ayak uydurarak, insanlığın hiç değişmeyen temel sorunlarını, temel duygularını emerek, özünde sağlam yaşam öğretileri, sağlam yaşam çekirdekleri taşıyarak günümüze kadar gelebilmeyi başarmışlardır. Kuşkusuz bunları günümüze kadar taşıyan halkların bizzat kendileri olmuştur.

Çağının bilincine varmış pek çok büyük sanatçı, yukarıda kısaca özetlemeye çalıştığım bu tür soy çamurdan yeni kalıplar dökerek büyük yanıtlar ortaya koymasını bilmişlerdir. Banatçıların ustalığına bağlıdır zaten böylesi geleneksel halk sanatlarından yararlanarak eşsiz yapıtlar ortaya koyabilmek.

Bu nedenle dünya edebiyatına ve sanatına her zaman büyük kaynaklık etmiştir folklor. Bunun en eski, en güzel örneği, Homeros'un ünlü destanı "İlyada ve Odesa"dır. Dante'nin, "İlahi Komedia"sini, Cervantes'in ölümsüz romanı "Donkişot"unu, Goethe'nin, Alman folklorundan yararlanarak yazdığı "Faust"unu, Beethoven'in, Orta Avrupa halklarının müzik temalarından yararlanarak yarattığı sefonilerini, Çaykovski'nin, gücünü kendi halkının folklorik motiflerinden alan müziğini, zenci müziğinden yararlanarak çağdaş besteler yapan Çek Dvorak'ı ve daha nicelerini bu örnekler arasında sayabiliriz.

Binbir Gece Masalları'nı, Güliverin Seyahatleri'ni, Robinson Crozeo'yu çağımızın büyük yazarlarından Şoholof'u, Asturias'ı, Meksika kızılderililerinin folklorundan yararlanarak eşsiz yapıtlar veren B. Traven'i, Brezilyalı ünlü yazar Jorge Amado'yu, ABD.li romancı Herman Melville'nin Moby Dick'ini, Güney Amerikalı öykü ve roman yazarı Juan Rulfo'yu ve Güney Amerikalı bir çok yazarı, Alman Alfred Döblin'i, İngiliz yazar Doris Lessing'i, Danimarkalı yazar Karen Blixen'i, Kırgız yazarı Cengiz Aytmatof'u ve daha bir çok yazarı, kendi ülkelerinin folklorundan yararlanarak büyük yapıtlar veren yazarlar arasında sayabiliriz.

Resimde, yontuda, tiyatro'da, sinemada da örnekleri çoktur bunun. Ünlü Japon yönetmen Akiro Kurosava'nın bazı filmlerini, ünlü çizgi film yaratıcısı Walt Disney'in günümüz sinemasının tekniğini de kullanarak yarattığı ve tüm dünyanın ilgiyle izlediği La Fontain Masalları, Yedi Cüceler, Pamuk Prenses, Grimm ve Andersen Masalları'nı sayabiliriz.

Çağdaş edebiyatımızda ise Nazım Hikmet'in 'Ferhat İle Şirin'i, Sabahattin Ali'nin, 'Hasan Boğuldu' adlı öyküsü, Sabahattin Batu'nun Kerem ile Aslı, Eflatun Cem Güney'in yapıtlarını, Kemal Bilbaşar'ın, Cemo ile Memo romanlarını, Bekir Yıldız'ın "Deli Miço" öyküsü ile, çocuklarımız için yazdığı "Arılar Ordusu", kaynağını ülkemiz folklorundan almış yapıtlarıdır. Ve bu tür örnekler edebiyatımızda sayılamayacak kadar çoktur.

Böylesine köklü halk kültürlerini, olanca folklorik özellikleri ile yapıtlarının gözelerine ustaca sindirmesini bilen, doğaya ve insanlığın özüne ince ezgiler yağdırarak, bazan yüksek sesle, bazan da, ağıtsı bir dille anlatmasını bilen Yaşar Kemal olmuştur. Çağdaş edebiyatımız geleneksel kültürümüzün temsilcisi Yaşar Kemal'in anlatımında gerçek büyük sözcüsünü bulmuştur. O'nun yapıtlarının her sayfası, ülkemiz folkloru ile her zaman organik bir bağ içinde olmuş, Çukurova'nın toprağından, insanından bağlarını koparmamış, bunu yaparken de bölgeciliğe düşmemiştir hiç. Sümer'den, Ninova-Asur'a, Hititlerden, Kur'anı Kerim'de 'Zülkadreyn adıyla geçen Büyük İskender'e, Selçuklu'dan Osmanlı'ya kadar gelen kültürlerin; geleneklerini yitirmiş Türkmenlerin, Ağrı, Süphan, Esrük ve Toros dağlarının, Kürtlerin, Ermenilerin, Arapların, kısacası insanın insana ve doğaya olan dönüşünün, sonra da doğaya ve kendine yabancılaşmasının, kişilik demirine kanla, canla verilen, adına da 'korku' denilen çelik suyunun, yatırların, silahşörlerin, çocukların, kaybolmuş kimliklerini arayan insanların, yeniden doğanların ve yenilenlerin, toprağın umudu olan baharların, insanlığı derinden etkilemiş olan dinsel gelenek ve kültürlerin, yağmurun, sıcağın, aşıkların, demirci ustalarının, yılanların, kartalların, cerenlerin, düşlerin, kısacası çok geniş bir coğrafyayı içine alan halk mozaiğinin eşsiz anlatımını buluruz Yaşar Kemal'de. Bütün bunları, derin folklorik öğeleriyle birlikte, yalın, destansı bir dille anlatır. Ve ele aldığı her olayı, evrensel bir özelliğe dönüştürerek, insanlığın geçmişiyle geleceğini, derin bir toprak, doğa, insan, tarih ve folklor sevgisiyle yoğurup yorumlayarak, çağımızda büyük bir kültür yaratmasını bilmiştir Yaşar Kemal.

Her şeyden önce çağdaş bir destancı, masal anlatıcısı, edebiyatçı ve folklorcudur Yaşar Kemal. Gençliğinde Çukurovalı aşıklarla içli dışlı olmuş, onlarla birlikte destanlar, ağıtlar, türküler söylemiş, masallar, tekerlemeler derlemiş, sonra da bu derlemeleri, Sabahattin Eyüboğlu ile birlikte, "Gökyüzü Mavi Kaldı" adıyla kitaplaştırmıştır. "Ağrı Dağı Efsanesi", "Binboğalar Efsanesi" adlı yapıtları ise romanlaştırılarak sunulmuştur okurlarına.

Yaşar Kemal'in ufacık bir halk söylencesinden yola çıkarak, yepyeni bir yorumla yazdığı, "Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca" romanı ise, kanımca çağımızın çocukları için yazılmış en güzel romanlardan biridir. Bu romana kaynaklık eden, özünde çok sağlam yaşam gerçekleri taşıyan bir halk söylencesini -güçsüzün güçlüye, ezilmişin ezene; yeryüzünün en büyük, en güçlü hayvanı olan fillerle, küçücük karıncaların savaşımını- anlatan kısacık halk söylencesini, çağımızın gerçekleriyle besleyip zenginleştirerek eşsiz güzellikte bir roman ortaya çıkarmasını bilmiştir Yaşar Kemal. Kitaptaki filler, çağımızın sömürgen, güçlü emperyalist devletlerini, karıncalar ise ezilen, sömürülen, bağımsızlık savaşları veren üçüncü dünya halklarını simgelemektedir.

Mimar Sinan, kendisinden önceki insanlığın yarattığı mimari yapıların bütün özelliklerini inceleyerek, eski yapıların dökülen, eskiyen yanlarını atarak, sağlam kalabilmiş temel, köşe taşlarını, mermer sütünları yeni yapılarında nasıl ustalıkla kullanmışsa, Yaşar Kemal de yapıtlarında işte bunu yapmıştır. Binlerce yıldan beri anlatılan kısacık bir söylence çekirdeğini besleyip açarak, o soy çekirdeği edebi, çağdaş bir kalıba dökerek, söylencedeki olayları, tipleri, çağımızın yaşamına katarak, besteleyerek, o kısacık anlatı metninden eşsiz bir yapıt ortaya koymuştur.

Bu ve buna benzer örnekler, Yaşar Kemal'in yapıtlarının tümünde vardır. Örneğin, destansı bir dille yazdığı, Çukurova'nın adeta geçmişini ve bugününü enine boyuna anlatarak özetlediği ünlü romanı, "Demirciler Çarşısı Cinayeti" ile "Yusufçuk Yusuf" romanlarının, "O iyi insanlar o güzel atlara bindiler ve çekip gittiler..." diye başlayan ve biten cümleleri yine çok eski halk söylencesinden kaynaklanmaktadır.

Yaşar Kemal'in ülkemiz edebiyatına ve dünya kültürüne kazandırdığı yapıtları çok yönlü incelendiğinde, çok zengin birikimler, kaynaklar içerdiği görülecektir. Hemen her yapıtında kullandığı folklorik zenginliklerin yanı sıra, halkımızın yüzyıllardan beri kullandığı binlerce öztürkçe sözcüğü, okur tedirgin etmeden yapıtlarında ustaca yansıtmıştır. Bu sözcüklerin ve deyimlerin bir çoğunu, değerli araştırmacı, dilci, Ali Püsküllüoğlu, yıllar sonra, "Yaşar Kemal Sözlüğü" adıyla kitaplaştırmıştır.

Yaşar Kemal'in yapıtlarında geçen doğa, benzetmeler, bitkiler, çiçek türleri, renk ve nakış kültürleri bir araya getirilebilirse başlı başına bir kitap oluşturulabilir. Yapıtlarında anlattığı ağıtlar, ilençler, övgüler, yergiler, alkışlar, yakarılar, bölgesel insan isimlerini değerlendirdiğinde ayrı bir kitap da oluşturulabilir. Örneğin, atlar Yaşar Kemal'in yapıtlarında başlı başına bir yer tutarlar. Hz. Ali'nin Düldülü, Köroğlu'nun Ayvaz'ı Dadaloğlu'nun Arapatı, İnce Memet'in alnı akıtmalı Küheylan'ı gibi.

"Üç kıla dokunulmaz; kadının saçına, atın kuyruğuna, erkeğin bıyığına dokunulmaz. Dokunulursa kan çıkar," diyen, böylece ata, kadın ile erkeği arasında üçüncü bir kimlik kazandıran töresel sözcükler, yine: "Eğer at beslemeye gücün yetmiyorsa, komşunun ahır duvarından bir delik aç da, atın soluğu girsin evine," diye devam eden atlara dair sözler, benzetmeler, örnekler çoktur.

Son dönem Türk sineması ile tiyatrosuna, balesine olan katkıları da ayrı bir inceleme konusudur Yaşar Kemal'in.

Yıllar önce bir Çukurova köylüsünün bana söylediği şu sözler kanımca Yaşar Kemal'in kimliğini en iyi özetleyen sözlerdir:

"... Yaşar Kemal bir Çukurova'dır. Olanca çelişkileri, karmaşası, verimliliği, yoksulluğu, sıcağı, çamuru, güzelliği ve acılarıyla dolu bir Çukurova..."

Yaşar Kemal, çağımızdaki tüm Çukurovaların yazarıdır. Geniş kenarlı bir nehrin akışı, bir kalemin amazonlaşması, bir anlatım coşkusuyla şiirselliğin sarhoşluğu, konuşan, haykıran dünya insanlığının özdilidir. ●

eski vapurların yaşlı dumanı

Arife Kalender ÖNEL

Zümrüt saçları vardı
İnerdi bukleler Marmara'nın beline
Süzülürken simli ışıltılar
Mavi gözlü bir günü
Sürüklerdi güneylere.

Zaman bekçisi köşkler
Ki ölüm savurur kapılarını
Dayanmış sessizlik penceresine
Ağzı var dili yok merdivenler
Ud'lar, mey'ler
Hani senin balkonunda
İçilen nargileler.

Susar bitişler
Çarpar kapılar leyli leyli
Bir parça daha düşer.

İskelede yaşlı balıkçı
İstavrit çeker, lüfer dizer
Gider akşamcı meyhanesine
Rakısını
Münir Nurettin sesinde
Demler.

Sisli hüzünlerle yorgun şehir
Kimliğini bulmak için
Yollara düşer.

Umuda ağ atan çocuk
Eski şarkılarda
Usul usul gülümser.

çanakkale türküsü

● **Nazif EVREN**

Toplumların yaşam süreçlerinde bazı olayların nirengileri vardır. Bunların kimisi bir utkudur; yüzyıllar boyu belli günlerde toplumca anılır, anımsanır ve ulusal bilincin pekişmesinde, güçlenmesinde bir eğitim etkisi yapar.

Kimileri oluştuğu dönemde toplumda unutulması güç acılar geliştirir. Bir süre bu acılar çekilir, yara kabuklaşır acıların bellekte kalan kısımları da tarihin tozlu sayfalarına gömülür gider.

Örneğin şimdi, bugünün genç kuşağına **"Şıpka nedir, sana neyi anımsatır?"** diye bir soru yöneltilse, sanırım bir çoğu **"hangi filmde oynamıştı? ya da hangi filmdi?** gibi düşüncelerle, yanıt aramaya çalışacaklardır. Oysaki bizim kuşak, ilkokul sıralarında şarkılar söyledi, şiirler okudu **Şıpka** için.

Bak Şıpka'nın balkanları

Hala sızlar alkanları

Ayrı düştük elli sene

Şanlı şıpka gelcez gene.

Gene,

Rumeli'nin dağları var

Ne güzeldi şimdi ağlar

Çağlayanlar bile susmuş

Hüzn ile inleyen ah var...

Bunlar yanında bir de hiç unutulmayan tarihi Türk köylüsünün bağrına çini mürekkeple yazılan olaylar var. Bu olaylar unutulmaz, kuşaktan kuşağa taptaze sürer. Şiirleşerek, türkülenerek, öykülenerek devam eder. Bir örnek Çanakkale...

Çanakkale Türküsünün (manzumesinin) yazarını, Sayın **Betül Tarıman**'ın Kıyı'nın 86. sayısında yayımlanan **'Kastamonu Mektubu'** başlıklı yazısından öğrendim: "İlhan Ozanoğlu tarafından yazılmış"

Çanakkale içinde aynalı çarşı

Ana ben gidiyom düşmana karşı

(Ooof gençliğim eyvah)

Bizim yörede (**Manisa** yöresinde) başka dizeler de söylenir, bilmem ozanı aynı mıdır?

Çanakkale içinde vurdular beni

Ölmeden mezara koydular beni

(Ooof gençliğim eyvah

Çanakkale Türküsü, Türk köyünde yediden yetmişe, okumuşundan, okumamışına kadar söylenir. **Mehmet Akif Ersoy**'un **"Çanakkale Şehitlerine"** manzumesi **Çanakkale Türküsü**'nden daha az söylenir köylerde. Bu yüzbinlerce şehidin kuşaklara bıraktığı yanık bir ezgidir.

Buna karşılık 53 yılın gerisinden gelen bir sevinç öyküsü de söylenir köylerde. Nerede söylenir? **Van**'da **Maşallah Yeter**'in köyünde. **Pervari**'de **Maruf Çiçek**'in köyünde, **Ergani**'nin **Tilhuzur** köyünde, **Memelan**'da. **Erzincan**'ın **Alos, Kılleş** köylerinde. **Kemaliye**'nin **Barasor, Emet**'in **Sülye** köylerinde... Bu bir uyanış öyküsüdür. Acı ezgisi yoktur, tatlı anısı vardır.

17 Nisanlarda hep bunları düşünürüm. **Çanakkale** suçluları Türk insanının insancıl düşünceleri sonucu, ölülerinin gömütlerini yapıp, adlarını yazacak toprağı buldular ama, Türk köylüsünün, Köy Enstitüsü düşmanlarının aynı toprakta yer almasını pek hoş karşılayacaklarını sanmam. Onları millet affetmez ama, Tanrı taksiratlarını affeder mi bilmem? ●

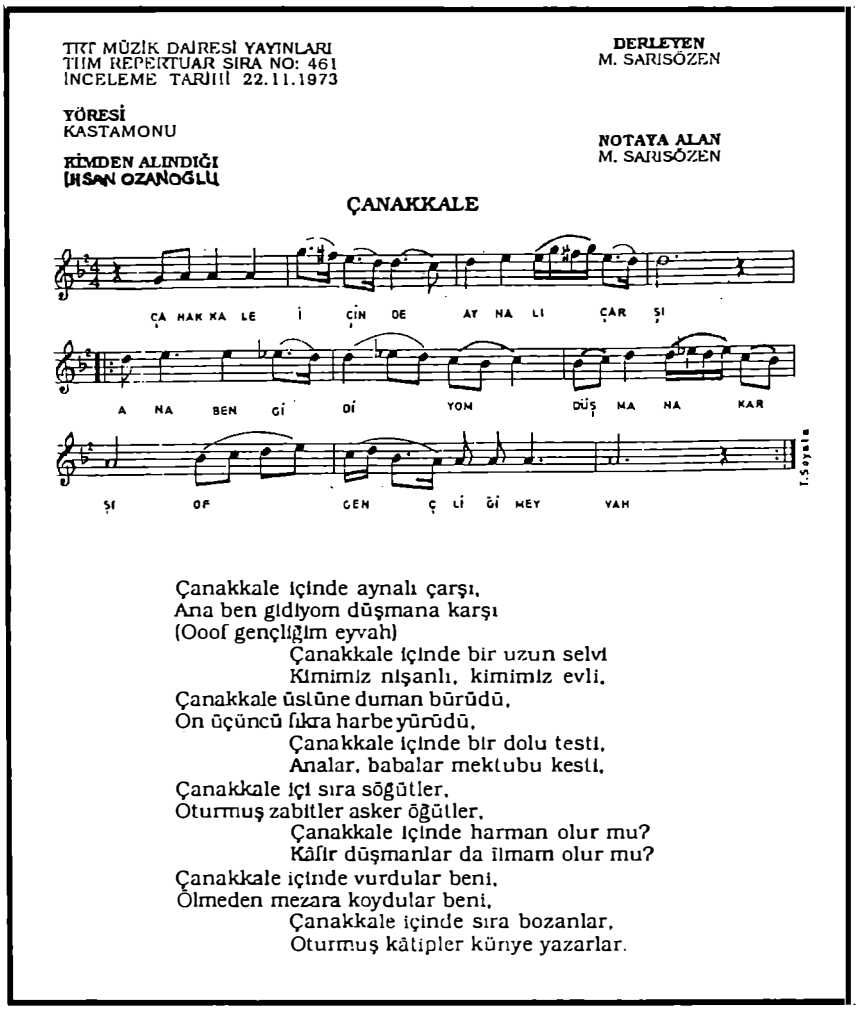
TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TÜM REPERTUAR SIRA NO: 461
İNCELEME TARİHİ 22.11.1973

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

YÖRESİ
KASTAMONU

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

KİMDEN ALINDIĞI
İHSAN OZANOĞLU

ÇANAKKALE

Çanakkale içinde aynalı çarşı,
Ana ben gidiyom düşmana karşı
(Ooof gençliğim eyvah)
Çanakkale içinde bir uzun selvi
Kimimiz nişanlı, kimimiz evli.
Çanakkale üstüne duman bürüdü,
On üçüncü fıkra harbe yürüdü,
Çanakkale içinde bir dolu testi,
Analar, babalar mektubu kesti.
Çanakkale içi sıra söğütler,
Oturmuş zabitler asker öğütler,
Çanakkale içinde harman olur mu?
Kâfir düşmanlar da îlmam olur mu?
Çanakkale içinde vurdular beni,
Ölmeden mezara koydular beni,
Çanakkale içinde sıra bozanlar,
Oturmuş kâtipler künye yazarlar.

ilkler/6

● Ahmet ÖZER - Arslan PULATHANELİ

Altı aydan beri sunduğumuz yazı dizisi bu sayımızda sona eriyor. Kültür ve sanat yaşamımızda, bir sevdanın ürünü olan şiir kitaplarını tanıtırken; bu Kitaplara imza atanların, bu alana yıllar sonrasında bir kez daha dönmeyip, her birinin değişik alanlarda saygın ürünler vererek, yazın tarihimizde yerlerini aldıklarını belirtmiştik. **'Önce söz vardı'** sözüne bir yakıştırma olarak, **'önce şiir vardı'** diyebileceğimiz bu durum, dünden bugüne varlığını sürdürerek daha nice yarınlara uzanacaktır. Bu alanda daha nice sevdalılar yazın tarihindeki yerini alacaktır.

Yazı dizimize bu sayıda yazınımızın iki büyük adını konuk ediyoruz: **Sabahattin Ali, Sait Faik.** Türkçemizin iki büyük ırmağı, iki ışıklı yolu, iki parlak yıldızı, öyküleriyle anlatamadıkları duygu ve düşüncelerini birer şiir kitabıyla okura ulaştırmanın sevincini yaşamışlardır. Bu durum onların şiirsiz edemeyen bir yüreğe sahip olduklarını kanıtladığı gibi, yazarlıklarının temelindeki duyarlığı göstermesi açısından da ilginç özellikler taşımaktadır.

dağlar ve rüzgâr

Kuyucaklı Yusuf'tan **Kürk Mantolu Madonna**'ya, **Kağnı**'dan **Ses**'e, **Sırça Köşk**'ten, **İçimizdeki Şeytan**'a uzanan nice özgün yapıtlarla, yazınımıza önemli bir boyut kazandıran ve ne yazık ki daha 41 yaşında, hâlâ gizi çözülemeyen bir cinayete kurban verdiğimiz **Sabahattin Ali**, ilk ve tek şiir kitabı **Dağlar ve Rüzgâr**'ı, 1934 yılında yayımlar. 1907 doğumlu yazar, bu kitabı, yayımlandığında 27 yaşındadır. Öykücülüğümüzde bir dönemeç oluşturacak yapıtlarıyla, klasik boyutta değerlendirebileceğimiz romanı **Kuyucaklı Yusuf**, bu kitabından sonra okurlarıyla buluşur. Bir başka anlatımla **Dağlar ve Rüzgâr Sabahattin Ali**'nin ilk gözağrısıdır.

Dağlar ve Rüzgâr, 1934 yılında **İstanbul**'da **Remzi Kitabevi**nde 25 kuruş fiyatla basılır. Küçük boy 66 sayfadan oluşan kitabın, **Dağlar** bölümünde 26 şiir, **Rüzgâr** bölümünde ise **'rüzgâr'** adlı tek şiir yeralır. Toplam 27 şiirden oluşan kitabın kapak kompazisyonu, **Şinasi Hüsnü** tarafından yapılır.

Yaşamı nice sürüvenlerle dolu yazarın, **Sinop** ve **Konya** cezaevlerinde geçen günleri ona **'Hapishane şarkısı'**nı yazdırır: Birçok şiiri bestelenen **Sabahattin Ali**'nin **Hapishane Şarkısı V"** şiirinde **Başın öne eğilmesin / Aldırma gönül aldırma / Ağladığın duyulmasın / Aldırma gönül aldırma...** Sözleri nice yıldır dilimizde çiçek açan dizeler olmuş; **"Dağlar", Melankoli**,.. gibi şiirleri, birer ezgi olarak yankımıştır belleğimizde. **Dağlar ve Rüzgâr**'ın 1934'ten sonra 1943, 1965, 1973, 1988 yıllarında yeni basımları yapılır. Her basımda yeni şiirler eklenir kitaba. Son basımda toplam 73 şiire rastlarız.

Dağlar ve Rüzgâr öykücülüğümüzün yüzakı bir yazarın iç fırtınalarının bir sığınağıdır.

şimdi sevişme vakti

Yazınımızın üretken yazarı **Muzaffer Uyguner** tarafından hazırlanan ve **Bilgi Yayınları**'nca okura sunulan **Sait Faik**'in **"Bütün Eserleri", Bitmemiş Senfoni** ile 15 cilde ulaşır. Bu dizinin 13. kitabı, yazarın şiirlerinin toplandığı ŞİMDİ SEVİŞME VAKTİ adını taşır. **Şimdi Sevişme Vakti**, şiirsiz edemeyen yazarın ölümünden bir yıl önce 1953 yılında, yazar dostu **Naim Tirali**'nin yönettiği **Yenilik Yayınları**'ndan okura ulaşır. 40 yıldan bu yana söz konusu kitap, şubat 1986 tarihine değin, yedi basıma ulaşır.

Şimdi Sevişme Vakti, Yenilik Yayınlarında **Fethi Karakaş**'ın desenleriyle yayımlanır. Fiyatı 100 kuruş olan 56 sayfalık kitapta **Sait Faik**'ın 17 şiiri yer alır. Kitabın son basımında dergi ve gazetelerde yayımlanmış şiirleriyle, yayımlanmamış şiirlerine de yer verilerek bütün şiirleri toplanır. Böylelikle de şiirlerin sayısı 39'a ulaşır.

Sait Faik "Şimdi Sevişme Vakti" adlı şiirinde şu dizelere yer verir: "... **Söylemeliyim**
Yok
Yok... meydanlarda bağırmalıyım,
Bu küçük
Güllerin buram buram tüttüğü
Anadolu şehri kahvesinde
Kiraz mevsiminin
Sevişme vakti olduğunu.

Öykücülüğümüzde önemli bir dönemeç olan **Sait Faik** 48 yıllık ömrüne **Medarı Maişet Motoru** adlı romanı, **Semaver**'den **Sarnıç**'a, **Mahalle Kahvesi**'nden **Havuz Başı**'na uzanan nice öykü kitabını sığdırmasını bilmiştir. Röportajlar, konuşmalar, mektuplar, çeviriler, uyarlamalar, gazete ve dergilerde yer alan yazılarıyla yazınımızda bir kilometre taşı olan **Sait Faik**, yaşamını dolduran nice duygularla, dünyaya ve insanlara dair nice gözlemlerini şiire dökmeden edemez. **Şimdi Sevişme Vakti** bu duyarlığın bir harmanı olur. İç sıkıntıları, yaşama sevinci, bir kentte yaşayan insanlar, dünya dolusu nice güzellikler gelir oturur dizelerine:

Akşam üstleri geliyor
Tam insanlar işten çıkarken.
Salkım salkım tramvaylardan
Bir güzel çocuk yüzüyle gülümsüyor
Namussuz akşam üstleri geliyor.
(....)

Yaşasaydı yeni şiirler yazar, yeni şiir kitapları çıkarır mıydı bilemeyiz. Ancak bildiğimiz, onun hep şiirsel bir dille öyküler yazdığıdır. **Sait Faik**, yazının özsuyu diyebileceğimiz **"şiir"**de, kendine özgü dizelerle; insanı, doğayı ve dünyayı sevmek gerektiğini içten içe yansıtmaya çalışmıştır. Sevgi ayracında dünyanın güzelliğine katkıda bulunmuştur. ●

biz beş delikanlıyız

● Osman BOLULU

Askerlik kayıtlarına göre **çağdışı,** devlet katındaysa hizmetten salınacak kişiler bunları: Emekli beş kişi! Hep doğruluk, iyilik, güzellik uğruna savaşmış, beş düşünce emekçisi!... Kafalarındaki düşüncenin ateşine dokunursanız, yüreklerinin çiçeğini koklarsanız, bunlar **beş delikanlı.** Hem de delişmen soyundan. Vuruşkan, her sabah dünyayı, yeniden güzellemeye soyunan **beş tutkun...**

Ankara Yârânı:

Mehmet Aydın, insan dışı bir kimliğe bürünseydi, çok dallı, kocaman bir çınar olurdu; herkese gölge salardı, ayrıksamadan. Çiçeğe dururdu dört mevsim; kokularımdan gelen geçen yararlansın diye: **Sebil adam.** Kışları kahrolurdu sanırım, yapraksız, çiçeksiz kaldım diye. Kendisi için değil ha, gelene geçene hoşluk saçamadığından. O, koydu adımızı: **ANKARA YÂRÂNI.**

Tâ okul sıralarından, asker ayaktaşlığından çekti getirdi Cemal Gürlek'i, dostluk buketi olarak bize. Cemali güzel Cemal, içinin duruluğunu yansıtır bakışlarında. Adıyla tadı yakışır. Sırasız saygısız girişmez söze. Girişince de noktası, virgülü eksiksiz, doğrulardan vurur hep. Yanlışın dışına, doğruların göbeğine düşmüş mustakar (kararlı, ölçülü) bir adam Cemal.

Tören dışı, gösteri dışı, üstüne çelenk konulmamış kocaman bir kayadır Ali Dündar:: Çıktığı yolun sapaklarını tanımamış, hep doğrulardan yürümüş, bilincini elinde kılıç gibi sallayarak. Tavrı değil, kafası feylesof, bir kıyı adamıdır da güzelin bayrağını dalgalandırır kaleminin tepesinde. Türkçeye tutulmuş, Mustafa Kemal vurgunu: Onun belli başlı güzel hastalığıdır bunlar! Hiçbir zaman saldırganlığa kaymaz, olgunlukla ve çizgisini bozmadan sürdürür yolunu. Onun öğrencisi olmaktan ne kadar onur duyduğumu söyleyerek biraz da kendime pay çıkarsam mı?...

Hepimiz kurallı olacak değiliz ya, çizgi tanımadan bildiğini söyleyen bir Mahmut Makal gerekliydi Ankara Yârânı'na. "Pat" diye bir sözcük çıkardılar, hiç sevmiyorum bu deyişi. Ama Makal, çok kestirmeden söylediği için, ona yakışıyor bu nitem, tamı tamına. Hiç süse kaçmadan güzelleştirir anlatımını Makal. Edebiyat yapmadan edebiyat yapar, özünü, gerçeklerde pişirerek.

Yârân içinde Mahmut Makal'ın "pat"lığı, onun yüzünü kızartmasın diye, buraya, delişmen bir Osman Bolulu da gerekli değil miydi ya?...

Ankara Yârânı, işte bu beş delikanlı! Ayda bir, imeceli rakı sofrasının çevresinde sevgiyle kenetlenir. Birbirini saygıyla dinleyerek sözle öpüşür, sevişir. Ayın sanat, düşünce olaylarını, ülkenin siyasal gidişini, beş duble rakıyla dezenfekte eder. Dünyayı, Türkiyeyi kurtarmaya soyunarak kalkar söyleşi imecesinden. Yazdıkları, yazacakları, düşündükleri konusunda, onları telefonları ve ara buluşmaları, bir araya getirir. Kimseyi aşağılamadan, hiç kimsenin dümen suyuna girmeden ve de birbirlerini güdülemeden, doğruların tezgâhında düşünceyi dokumaya bukağılanmıştır bu beş delikanlı.

Ankara Yârânı / 1992:

Kısa değinmelerle, Ankara Yârânı'nın 1992 yılındaki kitap üretimini anlatmak istiyorum. Panellerdeki, toplantılardaki konuşmaların, dergilerde yayımlanan yazılarının dışında, Yârân'ın 1992'de yayımlanan kitapları üzerine bir iki söz edeceğim.

Mahmut Makal ve BOZKIRDAKİ KIVILCIM:

Mahmut Makal Bizim Köy'le hep gündemde kalmıştır. Kimileri, makal'ın sadece acı köy gerçeklerini saptadığını, ondan öteye gidemediğini ileri sürer. Birçoğu, Makal'ın Bizim Köy'le Türk edebiyatının yönünü kırsala çevirdiğini, yurt sorunlarının öneme alınmasından başı çektiğini kabul eder de, hemen tümü, Makal'ın anlatımıyla Türk düzyazısına yenilik getirdiğini görememiştir: En çıplak anlatımla en doğruyu söyleyen adamdır o.

1990-91 yıllarında Makal'ın bütün kitaplarının yeni basımı yapıldı. 1992'de Başak Yayınları arasında **BOZKIRDAKİ KIVILCIM** çıktı. Makal'ın bu kitaptaki izleği de köy ve köy enstitüleri. Köy enstitülerinden yetişenlerin, yazar çizer olarak gün ışığına çıkanlarını bir yana bırakıp ünsüzlerin savaşımını anlatıyor bu kitabında. Birer yaşam öyküsü, birer anı değil bunlar. Mahmut'un köy enstitülü toplum savaşçılarına anlattırdıkları, yaşanmış gerçekler. Sosyal savaşımın rütbesiz askerlerinin adsız destanlarından kesitler sunuyor. Türk toplumunu çağdaşlaştırmaya koşulanların eylemleri sergilenerken, bunların yerlerinin doldurulmadığı vurgulanıyor, satır arkalarında. Ama bir ağıt değil Mahmut'unki. Destancılığa da soyunmamış. "Neleriniz, kimleriniz vardı? Neler yitirdiniz? Niye tökezliyorsunuz şimdi?" Demeye getiriyor.

Kitabın adına takılmışımdır hep. **Bozkırdakı Çeklrdek'e** benzek mi diye. Kıvılcım, küçük ateş parçasıdır. Niye bu volkanı, böyle nitelemiş diye. İşte bunun için destanı değil, gerçeği gözler önüne seren alçakgönüllü bir yapıt diyorum BOZKIRDAKİ KIVILCIM'a

Ali Dündar ve EKMEK KOKUSU:

Ali Dündar elli yıllık bir yazar. Emeği, verimi, sağlamlığı kadar yer verilmemiştir ona, edebiyat dünyasında. Çünkü birilerine yanlamayı sevmez, bir görüşün gurkalığına koşulmamıştır. Başladığından bu yana, hep doğrulara vura vura gelmiştir bugünlere. 1940'larda Yeni Adam'daki yazılarında hangi gerçeklere parmak başmıssa, onları, olgunlaştırarak yazmıştır. Ama yinelemeden, yavanlaştırmadan ve yurt gerçeklerine aykırı düşmeden. O, Kemalizmi en iyi anlayan, yazılarıyla açımlayan, her zaman doğru yorumlayanların başında gelir.

1992'de Selvi Yayınları arasında yer alan **EKMEK KOKUSU** adlı kitabına **"öykümsüler"** demiştir. Buradaki öykümsü sözcüğü, öykü düzeyinin düşüklüğünü belirtmek için konulmamış, kitabın anabaşlığının altına. Dündar'ın

yaşadığı, gözlemlediği gerçeklerdir. anlatmaktadır. Baştan geçenler sanki birer öykü gibidir demeye getiriyor. Dündar'ın anlatım sağlamlığı yanında, gerçeklere doğru bakışı, can alıcı noktaları yakalayışı, giderek izlek ve öneri sunucu yanı, çok önemlidir, EKMEK KOKUSU'nun dokusunda. Bir Maksim Gorkinin kendi toplumundan ve dünyasından devşirdiği gerçeklerden, hiç aşağı kalır yanı yoktur, Ali Dündar'ın anlattıklarının. Bizim acı gerçeklerimizin bir deposudur Ekmek Kokusu. Sanki bizim yaşayışımızın envanteri yapılmıştır bu kitapta. Bir romancı, ömrünü dolduracak kadar konu bulabilir bu yapıtta. Gözlemlerin, gerçeklerin birikimidir Ekmek Kokusu.

Cemal Gürlek ve BUĞULU CAM:

Cemal Gürlek deneme yazmışsa, tadını alarak okursunuz. Seveceğiniz şiirleri de vardır: **24 Saat** adı altında yayımlanmıştır. Öne çıkma tutkusuna kapılmamış, sanata duyduğu saygıyı bayrak yapıp ödül kapılarına koşmamış kişilerdendir Cemal. Sürekli okuyan, sanatı, edebiyatı izleyen bu adamın kendisini vurguladığını görmemişizdir. Ona duyduğum saygı engin olmasa **"Bay alçakgönüllü"** diyeceğim nerdeyse. "A Cemal kardeşim, ille birileri mi gelip seni bulmalı, biraz öne çıksana!" diye uyaramam da, bende yarattığı ölçüsünü aşmamış dostluk, engel olur buna.

BUĞULU CAM, üzerinde durulması gereken bir öykü kitabı. Kimi öyküleri, Sabahattin Ali anlatımında yola çıkıyor, ama onlara öykünmeden, onları yinelemeden. Gelip Sait Faik'in önemsizin önemini sezdirmesine, küçükte mutluluğu yakalamasına, parçaları bütünleyerek yaşamın çarşafını dalgalandırmasına dayanıyor, Cemal'in öyküleri. Bununla beraber Sait Faik'i düşünmüyorsunuz, onu okurken. Hani ona küçük bir olay verin, size kocaman bir öykü çıkarsın denilen yazarlar vardır ya, onlardan Cemal Gürlek. Dahası o, küçük olaydan değil, bir anın duygulanım parçasından bir öykü yaratıyor, bununla sizin yüreğinizi, heyecanlarının içine daldırıp çıkarıyor, yuyup arıtıyor. Eleştirmenlerimizden kimse dokunamadı, hemen hemen, Buğula Cam'a. Türk hikâyeciliğinin panoramasını bilenler, Cemal'i okusunlar, onun gözardı edilmeyecek öykücü olmadığını göreceklerdir.

Mehmet Aydın ve MAVİ TER:

Mehmet Aydın, sözlükten tutun şiire tadar yazının her dalına el atmış bir yazıneri. "Romanı niye yok?" diye düşünürüm. Her yere koşmasından eli değmedi sanırım. En çok da şiir kitabı var. Şiirde TRT Büyük Şiir Ödülünü almıştı (1971). Diğer alanlardaki ürünlerine sözüm yok, ama, o, şair diye anılacaktır, bana göre.

MAVİ TER (1992) adlı şiir kitabı, Başak Yayınları arasında çıktı. Mehmet Aydın tema'sı geniş olan bir şair, bu tutumunu, Mavi Ter'de de sürdürüyor. Onun için sevgi yayalası demiştik. Burada da her şeyi, sevgiyle kucaklama çabasında. Değinmediği konu yok gibi. Öğretmenliği, öğreticiliği, diğer kitaplarında baskın geldiği gibi, Mavi Ter'de de öne çıkıyor diyebiliriz. O, Fikret'i, sanki kendisine gizli önder seçmiş gibidir. Şiirini dokurken toplumu aydınlatmak, dünyayı güzellemek ister. Şiirin penceresinden iyilik önerileri sunar insanlara, alıp kuşansınlar diye. Dünyadaki bütün olaylar Mehmet Aydın'ı ilgilendirir, bunları, şiirinin temeli yapar nerdeyse. Kim ağlıyorsa, ona sarılır, teselli eder. Kim kötülüğe yönelmişse, onun karşısına dikilir. Böyle olunca hırçınlık göstermesi gerekir değil mi? Hayır! O, hep sevgiyle sarmak ister yaraları.

Mavi Ter, imgeleme daha çok yer verişi bakımından, Aydın'ın öteki şiir kitaplarından biraz daha farklıdır. Burada olaylara sıcak bakıştan, etki / tepkiden biraz daha uzaklaşıp saf şiirin ardına düşmüştür. Kitabın adı niye Mavi Ter'dir derseniz, Tanrı'ların kanı mavidir de ondan. Şiirde Tanrısal güç görüyor. Tanrı kanı gibi kutsal bir şeyin arkasına ifrazat olan "ter" niye eklenmiş öyleyse? Emekten, emekçiden yana koymuştur tavrını, Aydın, hep. Ter'i emeğin simgesi saymış.

Osman Bolulu:

Kendim için ne diyeceğim? Desem, "Şeyhin kerameti, kendinden menkul." yaftasını yapıştırırlar, hemen. Yazmasam "Ankara Yârânı", son sözcüğünün çağrıştırdığı gençlik güzellerim kadar tutkun olduğum kişiler. Onlardan ayrı kalamam ki... En iyisi, yargısız, benim 1992'imi sayayım size.

1992 yılında Selvi Yayınları **TÜRKÇE BİLGİLERİ** adlı kitabımın ikinci basımını yaptırdı. Selvi Yayınları arasında **YURT / BOYU SEVİŞMEK** ve **TAŞIN İYİSİ** adlı kitaplarımı yayımladı.

Kitaplarımla ilgili olarak; Türk Dili Dergisi (30.s. Muzaffer Uyguner), Öğretmen Dünyası (149.s. Osman Nuri Poyrazoğlü), Gündoğan Edebiyat (Bahar /92, Kübra Ataman), Öyküşiir (6.s. Ruşen Hakkı), Kıyı (75.s. Ali Dündar) İnsancıl (23.s. Vecihi Timuroğlu), Öyküşiir (9. sayı, Güngör Gençay), Yazı (3. sayı, Cemal Gürlek), Kıyı (80. sayı, Mehmet Aydın), Abece (72. sayı, Dinçer Sezgin), Abece (80.sayı, Mahmut Makal), dergilerinde ve Bölgenin Sesi (21.9.92, Güngör Gençay), Önder (22.9.92, Mustafa Kademoğlu) gazetelerinde yazıları çıktı.

Kitaplarım ve şiirim üstüne Öyküşiir (11. sayı, İsmail Gençtürk), Kıyı (85. sayı, İbrahim Dizman), Damar (20. sayı, Ayten Sürer), Karşı (73. sayı, Mustafa Kademoğlu) konuşmalar yapıldı, yayımlandı. Ayrıca Trabzon Radyosunun "Karadeniz ve İnsan" adlı programında (Eylül/92) Ahmet Özer'le, ödül alışımız üzerine konuşuldu. Aynı programda benimle de konuşma yapıldı.

1992 yılında Vedat Güler Şiir yarışmasında **YURT / BOYU SEVİŞMEK**'le birincilik; Nabi Üçüncüoğlu Şiir Yarışmasında her iki kitabımla birincilik ödülü aldım. Petrol-İş yarışmasında Yurt / Boyu Sevişmek, mansiyona layık görüldü.

Kendimden söz etmeyeyim derken, çizgiyi aştım galiba. Bu kadar yetmez mi?... ●

zümrüdüanka

● Sıtkı Salih GÖR

Üşüyorum, korkunç üşüyorum.

Karım Fidan hüzün öğüten bakışları ile bana bakıyor. Kızım Gülçiçek, benim güzel evladım ağlar gibi karşımda duruyor. Oğlum Murat sanki gözlerine sel yürümüş bir küçümen ceylan. Üçü de karşımda put gibi duruyor. Ya da bana öyle geliyor.

Kızım o ince, dokunaklı sesiyle: "Hadi baba, hadi götür bizi uçur bizi, uzat kanatlarını, hadi!" diyor. Karımda ses yok. Oğlum kızımdan da tez canlı: "Baba, beni hangi kanadına oturtacaksın?" diye soruyor.

Üşüyorum, tarifsiz derecede üşüyorum. Oysa yola çıkmamız gerekiyor. Kanatlarımı uzatmam gerekiyor. Kendimi hazırlamalıyım. Soğuk da olsa, üşüsem de, vız gelir. Yola çıkacağız. İşte karım bavulları getiriyor. Onları üzmemeliyim. Yurdumuzu öylesine özledik ki, Alpler üzerinden geçerken donarsın be adam, bu havada yola çıkılır mı, deseler de değişmez. Üç yılın özlemi içimde, içimiz de soğuğu, buzu eritecek kadar sımsıcak. Hazırlıyorum güzel kızım, hazırlıyorum kanatlarımı. Biraz bekle hele, sabırlı ol.

"Doktor, durumu nasıl, neden böyle titriyor, neden, söyler misiniz!" diye soruyor kadın acılı sesiyle. İnce burunlu, sarı saçlı, mavi gözlerinden kuşku taşan genç doktor fısıltıyla konuşur gibi yanıt veriyor: "Bu titremesi, üşüme krizi yarım saat sürmez, geçer. Kanserin değişik bir aşaması bu. Biraz kendine gelsin, rahatlatıcı iğne yapacağım. O zaman sinirleri gevşeyecek, bedenini saran dengesizlik azalacak ve uykuya dalacak." Kadının gözlerinden birkaç damla yaş yanaklarından çenesine doğru süzülüyor.

Üşümem azaldı. Artık yola çıkabiliriz. Karım sırtıma yerleştirdiği bavulların arasına gömülmüş. Kızım sağ kanadımda, oğlum sol kanadımda oturuyor. Havalanıyorum. Yağmur çiseliyor. Yükseldikçe üşümem artıyor. Olsun, gerekli yüksekliğe erişmem gerek. Bulutların arasındayım. Bulutların üstündeyim. Gereken yüksekliğe ulaştım. Karım: "Biraz hızlansana. Şu Almanya'yı, Avusturya'yı bir çırpıda geçip Yugoslavya üzerinden uçalım. Ama orada savaş var. Sakın yavaş uçmayasın, en hızlı geçeceğimiz yer Yugoslavya olmalı. Unutma!" diyor. Biliyorum. Ama benim aklım fikrim Alplerde. Hele bir Alp dağlarını geçelim, nasıl hızlanacağımı görürsünüz, bekleyin hele.

Benim güzel kızım. Onun İstanbul'da nişanını yapacağız. Bana evlenince nurtopu gibi torunlar doğuracak. Onları nasıl da severim kimbilir. Şimdiden içimi bir tuhaf, ama erişilmez güzellikte duygu kapladı. Ah, bir de şu üşümem dursa artık.

Doktor hastanın eşini ve çocuklarını avutmaya çalışıyor. "Yapacağım iğne onu rahatlatacak. Üzülmeyin. Ağrısı, sızısı kalmayacak bir süre!" diyor. Kadının gözlerinde hüzün kuşları yuva kurmuş. Kız sol elinin işaret parmağını yiyip duruyor. Oğlan dudağını sarkıtmış, babasına bakıp duruyor. Odada sanki ölüm sessizliği egemen.

Sağ kalçamı sanki arı soktu. Daha doğrusu sağ kanadımın bir yerine iğne batırdılar. Yoksa gökyüzünden yıldırım mı düştü bedenime? Ama hayır, olamaz. Bulutlar ne kadar da berrak. Yağmur yağmuyor ki hem. Neyse, üşümem kesilmek üzere ya, önemli olan da bu. Karımın boğuk sesini duyuyorum: "Yugoslavya üzerinden uçuyoruz Yakup. Aman dikkatli ol. Sırplar bize aşağıdan ateş etmesinler sakın ola ki. Aman çok özenli uç buralarda. Kurda kuşa yem olmayalım yok yere Yakubum n'olur!" diyor. Doğru diyor, iyisi mi biraz daha yükseleyim. Kanatlarım da ne kadar ağırlaştı böyle. Oysa şu küçümen kızımın, yiğit oğlumun, canım karımın ağırlıkları ne ki. Ha gayret, biraz daha biraz daha yükseğe. Oh, hele şükür. Yükseldim yükselebileceğim kadar. Artık Sırplar Mırplar bizi vuramazlar. Hem sonra soğuk da kalmadı pek. Üşümem geçti. Hızımı daha da artırdım. Jet uçağı ancak benim kadar hızlı gidebilirdi. Hava ısındı, bedenim ısındı. Sofya'nın üzerinden uçuyor gibiyim. Ne güzel. Ben Zümrüdüankayım!

İlk torunum erkek mi olur acaba? Olsun, kız da doğsa kabulüm. Yeter ki sağlıklı olsun. Biraz büyüsün, bana dede desin. Onu hiç ağlatmam. Dünyanın oyuncağını yığarım önüne.

Aşağıda bulutlar küme ve kocaman pamuk yığınları gibi. Onların arasından Kapukule'yi görür gibiyim. İçimi bir tuhaf, tarifsiz bir güzelim duygu kaplıyor. "Hey," diye sesleniyorum karıma, "Hey çocuklar, aşağıya bakın, yurdumuza geldik, Kapıkule'deyiz, hey!"

Yavaş yavaş aşağıya doğru süzülüyorum. İnmenin zamanı artık. Gümrük kapımızdan geçeceğiz. İçim içimi yiyor. Ama o da nesi! Zümrüdüankalığım falan kalmadı gibi. karım, ben, kızım ve oğlum bir mercedesin içindeyiz. Gencecik bir gümrük memuru güleç yüzüyle arabamızı inceliyor. "Geçebilirsiniz, buyrun." diyor. İçimizi saran bir sıcak duygu ile Edirne'ye doğru yol alıyoruz. Kızıma takılmak ve ona nişanlını çok özledin mi kız' diye sormak istiyorum. İçim içimi yiyor, ne denli sevinçliyim. Üşümem artık tümüyle geçti. Kendimi öyle hafif hissediyorum ki.

Avlusunda şadırvan bulunan bir büyük köşkün önünde durduk. Hayır, köşk değil, bir eski kervansaray burası. Şimdi otel olarak işletiliyormuş. Karıma şöyle diyorum: "İyi ki buraya geldik. Vakit zaten akşama dönüyor. Akşam yemeğini kentte yer, geceyi burada geçiririz, ha, ne dersin?"

Karım dünden razı. Hepimizin gözünden yorgunluk akıyor. Yatmadan önce öyle bir güzel duş alırız. Uzun yolun kirini üzerimizden atarız. Ne iyi ettik de ülkemize geldik. Oğlumun keyfine diyecek yok. Kızım biraz dalgın gibi. Eh, olacak artık o kadarı. Yakında evleniyor. Kimbilir yavrumun içinde ne fırtınalar esiyordur. Ben de bir yandan üzülüyor, bir yandan seviniyorum. Üzüntüm, güzelim kızım, gülüm, bir tanemden ayrılacak oluşum. Sevincim, onun bize nice nurtopu gibi torunlar doğuracak olması. Ah, ne tuhaf, ne kışkırtıcı ve ayrılığın sızısı ile dolu bir dünya, ah.

Babah erkenden yola çıkıyoruz. A, o da nesi! Ben yine bir zümrüdüanka oldum birdenbire. Yine karım sırtımda oturuyor. Oğlum ve kizim her iki kanadımı paylaşıyorlar. Uçuyorum, İstanbul'a doğru uçuyorum, onları uçuruyorum. Gökyüzünde, masmavi gökyüzümüzde, yurdumun semalarında uçmak ne denli güzel. Güneş ışınları tüm bedenimi, kanatlarımı ısıtıyor. Çocuklarıma bakıyorum, sanki inanılmaz bir düşün içindeler. Karım aradabir bana tatlı tatlı bakıyor. Onu ne kadar da seviyorum ah, bir bilse.

Doktor aralık kapıdan içeri giriyor. "Siz üçünüz burada mı gecelediniz? Ama eve gitmeniz gerektiğini söy-

şiirler

Cengiz BEKTAŞ

KARŞI YEL

KANAT VURDUKÇA
KARŞI YELE
GÖĞÜS GÖĞÜSE
DURABİLMEKTEYİM
BOŞLUKTA

BÜTÜNE

KONAĞIN LOŞUNDA
GİRDİM
DERENİN DÜŞÜNE
BİRİKİR
DUR DURAKSIZ
TAŞAR

YOL SORDUM BALKANDA

YOLU GÖREMEZSİN
ALDIRMA
BIRAK KENDİNİ
DUYUMSARSIN
USUL GİT
UZAĞA

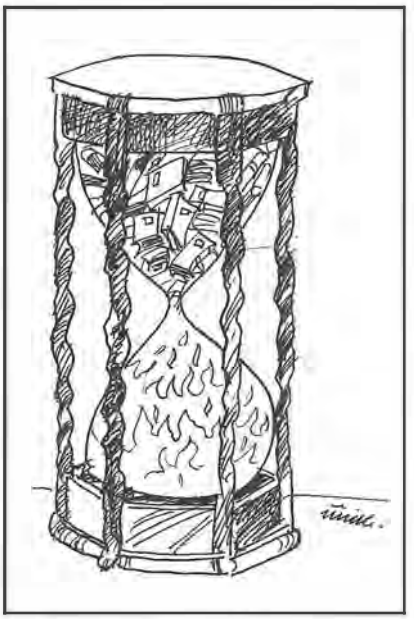

(Desen: Ümit SARIASLAN)

lemiştim. Oldu mu şimdi." diyor. Ama sesinin tonunda hiç de kızmış gibi değil. Hastanın yatağının önünde duruyor. "En çok iki saat sonra uyanır. Ona çok iyi davranın. Artık iyileştiğini ve kendisini hemen eve götüreceğinizi söyleyin." diyor. kadına şöyle diyor: "Benimle şu yan odaya gelsenize!"

Kadınla birlikte yan odaya geçiyorlar. Doktor hüzünlü, ince bir sesle konuşuyor. "Ona evinizde çok iyi bakın. Sakın hasta olduğunu hissettirmeyin. Çoçuklar duymasınlar. Size söylüyorum bunu, hastamızın ne yazık ki en çok on günlük ömrü kaldı. Ne isterse, ne dileği olursa yapın, hepsini yerine getirmeğe çaba gösterin. Arada bir şu ilâçlarını verin. Ağrıları çoğalınca dindirir. Ağrılarının nedenini hastanede aldığı ağır ilaçlara bağlayın. Sakın ola yanında ağlamayasınız."

İstanbul Atatürk Havalimanına iner inmez yine zümrüdüankalığım yok oluverdi. Yine ailecek mercedesimizin içindeyiz. Ablamın Aksaray'daki evine geldik. Enişte m öleli beri kendi dünyasında sessizce yaşayan ablam, bizleri sevinçle bağrına bastı. Müzmin bekar yeğenim Halil bizler için özel lahmacun yaptırmış. Ama benim gönlüm başka yerlerde. Ablamın o insana nerdeyse parmaklarını yedirten su böreğini bir özlemişim ki! Sormayın gitsin. Yeğenim kıs kıs gülüyor. Düşüncemi anladı mı ne kerata. Sonunda baklayı ağzından çıkarıyor: "Dayı, su böreğini özlemedin mi?" diye soruyor. karıma bakıyorum, Yüzü karmakarışık, sanki bir şeylere mi üzülüyor ne! Ablama soruyorum "Ablacığım, su böreği yapmadın mı bizlere?" Karım, güzel Birsen'im, o çok seyrek kızan canım karım birden kızıyor bana. "Yakup, su böreğinin sırası mı şimdi, a canım!" diyor. Sonunda ablam hepimizin içine su serpen sözünü söylüyor: "Hadi, hadi üzülmeyin, su böreği de var, içli köfte de. Halil şaka yapıyor. Hiç su böreksiz, içli köftesiz bırakır mıyım sizleri. Bunca özlemin, bunca birikmiş sevginin ardından. Birazdan sofrayı kuracağım. Hele dinlenin bakalım biraz. Yolculuğunuz nasıl geçti, anlatın hele."

Canım ablam. Ne de uğraşmış, ne de güzel açmış su böreğini. Kimbilir kaç saatini vermiştir bu işe. Canım benim.

Doktor hastaya doğru eğiliyor. Hastanın soluk alış verişini denetliyor. Hafif, az işitilir bir sesle konuşuyor: "Az sonra uyanacak. Belki biraz acısı, sızısı da olacak. Ama önemli değil. Kısa zamanda geçecek ağrısı. Vereceğim ilacı belirteceğim zamanlarda ona vereceksiniz."

Adamın karısı birden hafif bir çığlık atıyor. Kısık sesiyle: "Bakın doktor, bakın nasıl da güldü düşünde! Görüyor musunuz? Ne güzel güldü! Yeni doğmuş bir çocuk gibi, bilinçsizce, saf ve öylesine temiz."

Ablama düğün salonunu görüp görmediklerini soruyorum. Yeğenim onun yerine atılıyor: "Dayıcığım ben gördüm o yeri. Çok güzel ve büyük bir salon. En azından iki bin kişi alır." Kızıma, güzelim Gülçiçeğime dönüyorum: "Bak kızım, görüyor musun, senin için onlar da neler yapmışlar, ne büyük bir salon hazırlamışlar. Evlendikten sonra sen de onlara, yani hem bize hem onlar için nur topu gibi çocuklar doğuruver. E mi?" Kızımın alı al moru mor. karım söze karışıyor. bana çıkışır gibi: "Ah, Yakup, neler söylüyorsun. Parmak kadar kızımın dünyasını karartmasana! Böyle konuşulur mu şimdiden, şaşırdın mı sen?" Ablam aramıza giriyor, "Canım o da pek öyle kötü konuşmadı, Birsen! Torununun olmasını her baba ister elbette. Biraz tez canlıdır kocan, kusuruna bakma onun canım." İçim içime sığmıyor. Ne güzel duygular içindeyim, yaşam ne güzel, hey!"

"Doktor, bakın az önce "Hey!" diyerek haykırdı adeta. Duydunuz mu? "Evet," dedi doktor. "Bu, onun güzel bir düşün ırmağında yüzdüğünü gösteriyor. Kimbilir ne hoş bir düşün içinde. Biraz daha bekleyelim. Zaten uyandıktan sonra, eve götürdüğünüzde sizlere, ya da yalnızca siz eşine bunu anlatacaktır. Ah, şu kanser hücreleri, ah" Doktor daha fazla konuşmuyor. Son sözleri de ağzından fısıltı gibi çıkıyor. Çocuklardan çekiniyor gibi.

Düğün salonu umduğundan da görkemli, süslü ve geniş. Dünya güzeli kızım ve genç irisi damadım sanki en eşsiz bir tabloyu oluşturuyor. Gelinlik ne de yakışmış kendisine. Eşim, Birsen'im sevincinden uçacak gibi. Oyun havasına ayak uydurarak pistte oynamağa çalışıyorum. Beyaz bir güvercin uçuyorlar. Güvercin uça uça geliyor sağ omzuma konuyor. Salon alkıştan inliyor. Bu alkışlar bana mı, yoksa güvercine mi, bilmiyorum.

Ah, birdenbire sol yanıma korkunç bir ağrı giriyor. Olduğum yerde iki büklüm oluyorum. Eşim, kızım, damadım, oğlum, sanki salonda bulunanların tümü başıma üşüşüyor. Gözlerimin önünde bir yoğun sis. Sisin arasından ilkin beyaz gömlekli bir adam, sonra eşim, kızım ve oğlum beliriveriyorlar. Giderek onları daha net görmeye başlıyorum. Beyaz giysili adam kısık bir sesle şöyle diyor: "Uyandı, uyandı artık!"

Uyandı da ne demek? Birsenimin gözleri nemli. Ağlamış gibi. Kızım da hüzünlü gözlerle bakıyor. Oğlum ince sesiyle: "Baba nasılsın, iyi misin?" diyor.

Allah, allah, ben nerdeyim. Çevreme bakıyorum. Burası olsa olsa bir hastane odasıdır. Demek ki yanıma ağrı girince

beni buraya getirdiler. Ama ne çabuk, ne kadar da çabuk'

Kadın adama yaklaşıyor, yatağının üstüne oturuyor. "Yakubum, şükür, çok şükür kendine geldin. Bak doktor ne diyor, artık iyileşeceksin. Seni bugün evimize götüreceğiz. İyileşeceksin düzeleceksin kısa zamanda."

Anlıyorum, evet, anlıyorum. Ben daha önce düş görüyordum. Bu odayı da artık anımsıyorum. Nicedir bu odada yatıyorum, hastayım. İyileştim mi? Ya peki sol yanımdaki şu ağrı ne? Yoksa beni aldatıyorlar mı? Ama iyi değilsem beni neden çıkarsınlar ki? Ya o zümrüdüanka olayı düş müydü? Kesinlikle düştü o. Evet, evet, ben müthiş, unutulmaz düşler gördüm. Hele buradan bir çıkayım, bu düşlerimi Birsenime de anlatacağım.

Evdeyim. Sol yanım ağrıyor. Karım odamda dolaşıp duruyor. Sanki beni gözetim altında tutuyor. Neden sol yanım bu denli ağrıyor. Neden karım bu kadar benimle ilgileniyor, bilmiyorum! Ona her şeyi anlatacağım. Nasıl bir zümrüdüanka olduğumu ve onları Türkiye'me uçurduğumu ona bir bir anlatacağım. Anlatacağım.

"Birsen," diyorum. "Biliyor musun, ben hastaneydeyken, düşümde bir zümrüdüanka oluverdim. Seni sırtımda, çocuklarımızı da kanatlarımda taşıyarak Kapıkule'ye götürdüm. Oradan da mercedes arabamızla Yeşilköy'e gittik. Yeşilköy'de yine ben zümrüdüanka oluverdim ve sizleri İstanbul'a uçuruverdim. İstanbul'da kızımın düğününde idik. Kocaman bir salonda düğünü izlerken, ben uyanıverdim. Biliyor musun?"

Karımın gözlerinde anlaşılmaz bir hüzün var. Yoksa ben hasta mıyım, gerçekten çok hasta mıyım? Kanser miyim? Ölecek miyim? Bilmiyorum. Karım bana yalan söylemez. Ona sorayım bari. Ben çok mu hastayım, neyim, söylesin bana. Almanya'da yirmi şu kadar yıl çalıştım, didindim. Güzelim kızımı büyüttüm. Bana torunlar doğursun, beni mutlu etsin diye. Oysa hasta gibiyim. Ölecek miyim? Bir sorayım, bakalım gerçeği söyleyecek mi bana, bir bakayım.

"Birsen, de bana hadi, ben çok mu hastayım, desene, nolur?"

Birsen, biricik sevgili karım duraksıyor. Neden ama! Bana yanıt vermiyor, ya da bu konuda zorlanıyor gibi!

- Söylesene, diyorum. Söylesene, ben çok mu ağır hastayım, söylesene, hadi, söylesene, Birsenim!"

Gözleri sulanıyor karımın. Birdenbire şöyle diyor:

- Hayır Yakubum, hayır. Bu ne biçim söz! Sen iyileşeceksin, bir şeylerin kalmayacak. Üzülme, üzülme Yakubum!"

Ama, gözlerindeki o tuhaf hüzün neden? Neden peki?

- Birsen, diyorum. Biliyor musun, torunum olmadan ölürsem, biliyor musun, Tanrıya küserim, küserim Birsen'im, küserim, küserim!"

Karım sanki tüyleri diken diken olmuş gibi irkiliyor.

- O ne biçim söz Yakubum, o ne biçim söz, tövbe de, tövbe de! İnsan Tanrı'ya o yüce varlığa nasıl küsermiş, büyük günaha girersin, no'lur sözünü geri al, konuşma öyle, konuşma!"

Ağlamaya başlıyor. hüngür hüngür ağlıyor. Neden ama, neden? Niçin torunlarımı görmeden öleyim ki! Ne yaşadım ki, ne gördüm ki! Yanlış mı konuştum yoksa? Yapayanlış mı? Ama ne yapayım, daha üç dört yıl, belki daha fazla yaşamak istiyorum. Torunlarım saçımı, sakalımı tırmalasınlar, bana dede desinler istiyorum. Ne yapayım, elimde değil, ne yapayım!

- Birsen, diyorum, biricik karım, Birsenim, beni seviyor musun?" karımın alı al, moru mor. Zaten utangaçtır. Yüzünde sanki utanma gülleri açıyor. Şaşkın, biraz mahzun ve irkilmiş gibi.

Her yanım kaşınıyor. Üzerimde sanki o hastanenin pis kokuları. İlaç, kan, sidik karışımı bir acayip koku burnumda. Tiksiniyorum. Kusacak gibiyim. Yıkanmam gerek, yıkanmalıyım.

- Birsen'im, beni yıkar mısın, banyoyu hazırlar mısın?" diyorum.

- "Yıkarım, banyonu hazırlarım hemen Yakubum." diyor.

- Saçlarımı yıkar mısın, bacaklarımı, ellerimi, kollarımı yıkar mısın, keseler misin? diye soruyorum.

- Evet, diyor, her yerini yıkarım Yakubum, her yerini!

- Oramı, buramı da mı?

- Oranı buranı da.

- Her yerimi!

- Her yerini, nereni istersen Yakubum, nereni!

Ah, şu yanımı yakan ağrı, ah. Şu olmasa, yaşayacağıma, daha en azından bir kaç yıl, belki on yıl bile yaşayacağıma inanacağım. Ama şu ağrı yok mu, ah şu ağrı!

Yine zümrüdüanka olacak gibiyim. Uyumak üzereyim. Birsen odadan çıkıyor ve ben uyuyacağım.

Kadın hüngür hüngür ağlamak istiyor. Ama belli etmemesi gerek. Usulca odadan çıkıyor. Tuvalete kendini zor atıyor. Gözlerinden yaşlar boşanıyor, doyasıya ağlıyor. Gözlerinin altı mosmor.

Odaya geri döndüğünde, onu uykuya dalmış olarak buluyor. Adama yaklaşıyor. Terli alnını siliyor. Usulca uzanıp dudaklarından öpüyor. Sessizce konuşuyor: "Ah, güzelim benim, kara yazılım, ah! Yakubum, sevgilim benim!.... ●

KÖRLÜĞÜ KONUŞMAK*

Asım ÖZTÜRK

Körlüğü konuşuyor kuşlar
Mevsimsiz yeşilleri,
Çiçeklenen dalları geçip kanat kanat
Dikenli düzlüklerde soluklanıyorlar,
Kuşluksuz uykularda çırpınırken kent
Limansız kirlilikler
Martıların gülüşlerinde
Uçmayı unuttular gecenin sürgününde
Bağırmalarla beslenen
O asık yüz,
Korunmalar içinde tüm gün
Saldırı tek boyutluktan çıktı;
Akşam olmadan,
Körlüğü konuşuyor kuşlar;
Dilim dilim kesilmiş yollardan
Kalanları toplüyorlar;
Elleri tutuşmuş,
Gözleri her an yangında şimdi
Korkuyu uyuyorlar.
Düşleri konuşuyor kuşlar
Kırgınlıklar taşınır gibi değil
Her yaranın düşleri ağır
Uyanınca suları
Sularda yüzen pulları
Konuşuyor kuşlar;
Körlükle süslediği resimler
Kara bir beze döküyor içini
Irmaklar kurakliklar içinde
Sevmenin yaşı yok
Vur; vurabildiğince
Kimliksiz günboyu kuşlar
Acının güldeki rengini
Bir mevsim
Bir eylül geçiyor
Kimin sevmeleri leylak
Mor bir gülümsemeyle anılar geçiyor,
Dağılıp yitiyor renkler,
Körlükte uçarken
Kuşlar ne kadar uzun
Eğrilerden umutlar çizip
Karanlığa varırken
Sevmeyi konuşuyor kuşlar

** Şairin aynı adla yakında çıkacak şiir kitabından.*

atardamar

türkçenin aydınlığında bir dil ustası RASİM ŞİMŞEK

Ülkemizde, türkçenin aydınlığı üzerine ayrıntılı bir inceleme yapıldığında, kuşkusuz bu alana hizmet verenlerin arasında eğitimci - yazar **Rasim Şimşek**'in önemli bir payının olduğu görülecektir

Rasim Şimşek'in yaşamının otuz beş yılı, aralıksız olarak dil alanındaki yoğun emeğiyle doludur. Öğretmen yetiştiren kurumlarda, (Öğretmen okullarında, eğitim enstitüsünde, yüksek öğretmen okulunda), **İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi**'de ve sonunda **Karadeniz Teknik Üniversitesi**, **Rektörlük Türk Dili Bölümü**'nde verdiği dersleri; sanatla, sanatın nice güzelliğiyle yoğurmuş, pek çok öğrencisini, bu güzelliklerin içine katmıştır. O, dil alanında verdiği mücadeleyi bir erdem bilmiş; dilimizin yabancı etkilerden arınması, kimliğini bulması konusunda, pek çok yazı yazmış; pek çok kişiye, aydınlık taşımıştır. Dil alanında yazdığı kitaplarla da dilimize yeni boyutlar kazandırmıştır.

Her öğrencisine, bu alanda sorumluluk bilinci kazandıran, dille düşünmenin coşkusunu yaşatan **Rasim Şimşek**, kentimizde kendi alanında simge olmuş bir eğitimci, bir yazar, bir dil ustasıdır. Çocukluğundan günümüze uzanan yaşamının ayrıntılarını birlikte izlerken, kendisine dergimiz adına sağlıklar, esenlikler diliyoruz.

KIYI

eğitimciliğinin 35. yılında

dil ustası rasim şimşek'le

● Ahmet ÖZER

türkçenin aydınlığında

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın binlerce dizesinden biri, bilimcimde birden öne çıkıyor. Çağları delerek gelen nice seslerle yoğrulup, bir ışık oluyor. Dağlarca, Türkçe için ne güzel bir dize armağan etmiştir dilimize: Türkçem benim ses bayrağım!

Bu dizenin anlamını bütünleyen bir başka dizeyi ise ancak Yahya Kemal'de görürüz: Bu dil ağzımda annemin sütüdür.

Türkçe bu iki dizede boy atar gibidir. Bir renk, bir ışık olarak bizi biçimleyen güzelliğini sunar gibidir. Düşüncenin aracı, duygunun sığınağı, anlatımın en kestirme yolu olarak kişiliğimizi biçimleyendir.

Türkçe üzerine bu sözler, nice seçkin çağrılıların katıldığı sanat günlerinde, ders verdiği sınıflarda, dil ustası Rasim Şimşek'in ağzından yıllar boyu bir güzel yansımıştır izleyenlerin bilincine.

Rasim Şimşek, dil ve yazın öğretmeni olarak Trabzon merkezinde görev yaptığı pek çok okulda özellikle öğretmen yetiştiren kurumlarda, yetiştirdiği öğrencilerine, hep bir dil bilincini kazandırmış, onları Türkçenin kırlarında gezdirerek, Yunus'un söylemiyle günümüze akıp gelen damara bağlamaya çalışmıştır. Onun bir öğrencisi olmanın onurunu bir şair olarak hep taşıdım. Onunla övünç duydum.

Rasim Şimşek, bu kentte yaşayan nice kişi için dil alanında hep bir danışman olmuştur. Konuşmada ve yazmada kimin önüne bir engel çıkmışsa, akla hep o gelmiştir. Yazılan nice dil kitapları arasında bir çıkmaza girilmişse, hemen onun notları, kitapları kılavuz olmuştur. Yetiştirdiği öğrencilerden öğretmen olanlar verdikleri derslerde onun notlarını önemli bir kaynak bilmişlerdir.

Türkçeyi bir ses bayrağı bilen, anadilini anne sütüyle özdeşleştiren şairlerin, düşüncelerini pekiştirircesine; Rasim Şimşek, Türkçenin onurunu korumayı, hep bir erdem bilmiştir. Türk dili'nde, Kıyı dergilerinde, yerel gazetelerde yazdığı yazılarda, yayımladığı kitaplarda, verdiği derslerde, yaptığı konuşmalarda hep bu erdemden yana olmuştur. Ondaki dil bilinci, bir sorumluluk boyutunda gelişmiştir hep. Gerçekleştirdiği sosyal etkinliklerde, nice şiir gecelerinde kendinden öğrencilerine, onlardan izleyiciye bir yaşama sevincinin buğusu yayılmıştır. Dilimizin arılaşması, yabancı dillerin egemenliğinden kurtulması, kendi benliğini bulması alanında, aydın kimliğini sergileyen Rasim Şimşek hocamızla Kıyı'nın 'atardamar' bölümünde yer alacak bir söyleşi için, gününün büyük bir bölümünü geçirdiği üniversitedeki odasının kapısını çalıyorum. Bir uzun söyleşiye kapı aralıyoruz. Yaşamının ayrıntıları, eğitimciliği, dil alanındaki başarıları iplik iplik bir dokumayla biçimlendirdiği kitapları söyleşimize yeni ufuklar katıyor.

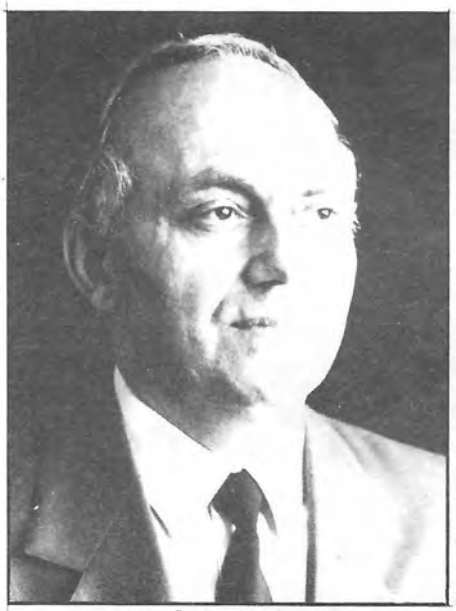

Rasim Şimşek

Şimdi onun çocukluğuna ilk gençliğine dönelim: Bir köy çocuğunun bir dil ustasına ulaşan kimliğini tanıyalım.

okumaya sevdalı bir çocukluk

Rasim Şimşek,

1934 yılında Vakfıkebir'in Şahinli köyünde doğar. Çocukluğu bu köyde geçer. O yıllarda doğduğu köyde okul yoktu, komşu köydeki okulun hayli uzakta olması nedeniyle de okula geç başlamak zorunda kalır. 1943 yılında Samsun köyü ilkokuluna gidip gelmek suretiyle öğrenimini sürdürür. Daha sonra komşu köylerden biri olan Kavaklı köyü ilkokulu'na gider. Yeniden eski okuluna döner, ilk öğrenimini tamamlar. İlkokulda onu çok etkileyen bir öğretmen topluluğu ile karşılaşır. O zamanlar Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nden, öğrenim gördüğü ilkokula stajyer öğretmenler gelmektedir. Bunların bir kısmı akerdeon çalar, diğer bir kısmının çeşitli hünerleri vardır. O, bu genç öğretmenleri çok sever. Bunlar onun üzerinde etkiler oluşturur. Müzik, sportif etkinlikler yoluyla; okulu, okumayı sevmeyi öğrenir.

İlkokul yılları bu coşkuyla geçer.

Bunların yanında, ihsan Sayıl adındaki vekil öğretmen de Rasim Şimşek üzerinde derin etkiler bırakır. Özellikle güzel yazma, güzel okuma, güzel konuşma konusunda ondan etkilenir.

İlkokul sonrası ortaokula gitmenin zorluğu karşısına dikilir. Bu yüzden Jandarma assubay okuluna yazılıp,

parasız yatılı okumak ister. Bu nedenle de Gümüşhane'de sınava girer, ancak sınavı kazanamaz. Daha sonra ailesi onun ortaokulda okumasına karar verir ve Akçaabat Ortaokulu'na yazılır. Orada komşu köyden bir tanıdığı aracılığıyla tutulan eve yerleşir. Akçaabat Ortaokulu'nun 1. sınıfında sınıfın en başarılı öğrencisi olur. Daha sonra, Akçaabat'tan ayrılır ve Trabzon Lisesi'nin orta kısmına kaydolur. İlerde sanat yaşamında, pek çok etkinliklerde, Kıyı'nın dalbudak salmasında birlikte olduğu yakın dostu Gündoğdu Sanımer'le aynı sınıfın sı-

(Soldan sağa) Rasim Şimşek, Ahmet Can Bali, Ömer Çebi.

ralarını paylaşır. Ersun Kazançel, Necdet Simitoğlu, aynı sınıfta öğrenim görürler Sırrı Bilge'nin okul müdürü olduğu yıllardır.

O yıl sınıftaki arkadaşlarıyla bir duvar gazetesi çıkarırlar. Bu gazete şiirler, resimler, yazılarla, derlemelerle etkin bir gazete görünümünü alır.

Trabzon Lisesi ülke çapında ünlü bir lisedir. Yönetimi, öğretmen kadrosu, seçkin bir okuldur. Rasim Şimşek, lisede spor alanında başarılı olan öğrencileri hayranlıkla izler.

Nihat Sanal, Orhan Ural, Vildan Sungur, Hayriye Hanım da öğrenim görür. Aliye Hanım okulun öğretmenidir; her yaştan insanın hayranlıkla izlediği, kültürüne hayranlık duyduğu bir öğretmendir. Kayhan Keskinok, resimci Zakir Bey, resimci Veysel Bey öğretmenleri olurlar.

Son sınıfta yeniden Akçaabat'a döner, orda beden eğitimi derslerine olan ilgisi nedeniyle sporla uğraşır. Bir üşütme sonucu sağlığı bozulur. Onu evden özel araba ile alıp sınava sokarlar. Öğretmenlerinden kimileri, onun sağlığına kavuşması için değişik yörelerden çeşitli gıdalar getirirler; sağlığı konusunda hayli duyarlık gösterirler. O zamanki öğretmenlerin kişiliğini yansıtmak açısından bu tavır gerçekten hayranlık uyandıracak boyuttadır.

Öğretmenlerini sevmek öğretmenlik mesleğini seçmesinde çok önemli bir rol oynar. Bir yerde bu insanlara olan borcunu öder gibidir. Bu mesleğin seçimi, büyük bir olasılıkla o günlerin etkisine dayanır.

trabzon erkek ilköğretmen okulu

Sağlık koşulları nedeniyle ortaokul sonrası bir yıl öğrenimine ara verir. 1952 yılında parasız yatılı sınavlara girer ve Trabzon Erkek İlköğretim Okulu'nu kazanır. O yıllarda bu okul, 16 ilden öğrenci alırdı. Çok geniş bir çevresi, kaynağı vardı. Öğretmen okulu yıllarında sağlığı yeniden bozulur. Okul deniz kıyısındaydı. Doğal olarak da nemli bir ortamdı, öğrenim gördüğü yer. Bu rahatsızlıkların birinde bir ay kadar revirde yatar. Yattığı yatakta boş durmaz, Ziya Gökalp'ın bütün eserlerini okur. Bu kitapları okumada öğretmeni Ahmet Gürsoy'un etkisi olur. Daha sonra Ziya Gökalp üzerine öğretmen ve öğrencilerden oluşan bir topluluğa, konuyla ilgili bir konferans verir. O yıllarda Ordu Gölköy'den Saip Celalettin Yılmaz'la dil ve kültür alanda geleneğe bağlı bir dostluk bağı oluşturur. Yenilikçi olarak da Hürrem Akdeniz'le İsmet Savaşkan bir yerde aynı sınıfta, sınıfın lokomotifi olurlar. Öğrenimi süresince dilde, sanatta, dünya görüşünde gerek okuduğu kitaplar, gerekse öğretmenleri nedeniyle gelenekçi bir tavırdan yana olur. Eski değerlere bağlı bir düşünceyi taşır. Bu anlayış İstanbul Eğitim Enstitüsü'nde öğrenci olduğu yıllarda da varlığını sürdürür.

Rasim Şimşek, Öğretmen okulunda iyi öğretmenler elinde öğrenim görür. Ahmet Gürsoy, Ömer Çebi, Osman Aydemir öğretmenleri olurlar. Okul müdürleri Süleyman Berköz'dür. Öğretmen okulunu sağlığı nedeniyle bir dönem sonrasında bitirir, öğretmen olur. Manisa ili, Gördes ilçesine bağlı Borlu Bucağına atanır. Burda, bir yıl öğretmenlik yapar. O yıl Rasim Şimşek için bir hazırlanma, hayatı ve dünyayı tanıma yılı olur. O yıl, Yahya Kemal'i okuduğu, öğrendiği, yıl olur. Ayrıca kültür üzerine pek çok yapıt inceler. Okuduğu kitaplar, eski değerlere, geleneksel anlayışa tutkunluğu belirleyici nitelikler taşırlar. Yahya Kemal'i, okumak yüksek öğrenimini belirlemede önemli bir yer tutar.

Nitekim bir yıllık bir öğretmenlikten sonra yeniden parasız yatılı sınavlara girer ve İstanbul Eğitim Enstitüsü öğrencisi olur.

istanbul'da yüksek öğrenim

Manisa'daki öğretmenliği sırasında, elinden kitap düşmez bir öğretmendir. Arkadaşlarının top oynadığı, kahveye gittiği sırada O, elinde kitap bir uzun kültür yolculuğuna çıkar. Bu birikimler onu gelecekteki ustalığına hazırlar. Bu tavrı halkın da ilgisini çeker. Okuduklarını çevresine de okutur.

İlkokul öğretmenliği onu doyurmaz, öğrencilere istenilen şeyleri aktaramadığı gibi, halk kesimine de gerekli olanı yeterince verememekten yakınır, Manisa'da çalıştığı yıllarda içindeki okuma tutkusu, onu yeniden öğrenci olmaya yöneltir.

Enstitü giriş sınavında, kendisine şimdiye değin neler okuduğu sorulur. Anlatır. Özellikle Yahya Kemal'den şiir okuması istenir. Sözlü sınav sırasında ona "Sessiz Gemi'yi okuma da neyi okursan oku" denir. O da Yahya Kemal'den aklına gelen bir şiiri okur. Sınav sonunda **Orhan Şaik Gökyay** kendisine **"Artık gidebilirsin"** der. Bu, acaba kazandığına mı kazanamadığına mı bir yorumdur, anlayamaz. Daha sonra açıklanan sınav sonuçlarını heyecanla izler: Sınavı kazanmıştır.

Eğitim Enstitü'sinde grup öğretmeni olarak yetişir.

Edebiyatın yanında, tarih ve coğrafya okur. Edebiyat bilgisini pekiştirmek için üniversitede, Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın derslerini de izler. Sait Faik'ten Yunus Emre'ye, değişik değerlerin üzerine ayrıntılı bilgi sahibi olur. Bu birikimler, onun dilbilgisi ve edebiyat alanındaki çabalarına ufuk açar. Haydar Ediskun, onun dilbilgisi öğretmeni olur. Bu değerli öğretmenden dil bilincini kazanır, hep onun gibi bir öğretmen olmanın düşünü kurar, ona hayranlığını içten içe dile getirir.

1956-1958 yılları arasını İstanbul Eğitim Enstitüsü'nde geçirir. Orhan Şaik Gökyay, Haydar Ediskun, Nihat Sami Banarlı okulda öğretmenleri olur. Edebiyat yönüyle daha çok Orhan Şaik Gökyay'a yakın olur. Şaik Hoca, ele aldığı konuyu hayli derinliğine irdeleyen bir öğretmendi. Tarih öğretmeni Çağatay Uluçay da bilgi yönünden, yöntem açısından üzerinde etkiler bırakır: Bir konferans sırasında Uluçay, "Rasim gittiği yerlerde tarih araştırmaları yapmalı, konferanslar vermeli, çünkü bu yaşında verdiği tarih konferansı, onun ilerisinin parlak olduğunu gösterir." diye yargıda bulunur.

O yıllarda birçok konferansa, açık oturumlara, sanat etkinliklere katılır. Bu etkinliklerin çoğu akşam saatlerinde olduğundan çoğu kez Orhan Şaik Hoca aracılığıyla izin almak zorunda kalır. O yıllarda çıkan kimi dergilere ilgi duyar, ancak bu dergiler bugünkü kültür odağının çok ötesindeki yayınlardır. O dergileri izlediğini bilenler onu çok sonra eleştirirken, onları Nurullah Ataç'ın **"insanım, değişiyorum"** sözüyle yanıtlar. Rasim Şimşek, o yıllarda Varlık Yayınları'nın da öncelikle eski edebiyat alanında çıkanlarını izler. Modern, yenilikçi sanatçılarla gerekli ilgiyi kuramamasını, o yıllardaki öğretmenlerinin ve okuduğu kitapların taşıdıkları görüşler doğrultusunda değerlendirir. O yıllarda öğrenci kesiminde, ilerde kendinden söz ettirecek arkadaşları olur. Ders kitapları yazarı Ali Tunç, Folklor uzmanı Aydın Oy, Durmuş Aydemir, Mustafa Soydemir, sözlük yazarı Hüseyin Kuşçuoğlu bunlardan birkaçıdır. Yakın arkadaşlarından **Rasim Yılmaz Önal** yıllarca lise müdürlükleri yapar.

kayseri'de bir genç öğretmen

Eğitim Enstitüsünü bitirdikleri sırada, kimi adayları öğretmen okuluna öğretmen olarak ayırırlar. O da Ankara'da kuraya katılır, Kayseri Mimar Sinan İlköğretmen okulu'na atanır. Bu okul, eski Pazarören Köy Enstitüsü'dür. Burası çoğu erkek öğrencilerin öğrenim gördüğü bir okuldu. Kayseri'ye 80 kilometre uzakta bir yerdi. Bu okulda lojman, lokal, kooperatif, hamam, otobüs gibi hizmet birimlerinin ortak kullanımı çeşitli sorunları da beraberinde getirmişti. O nedenle şikayetler hiç eksik olmamış, o da zaman zaman burda tanık olarak ifade vermişti. Burada okuma ve eğitsel etkinliklere bol zaman bulur. Şiir gecesi, Yahya Kemal gecesi, 10 Kasım Atatürk gecesi düzenler. Okul müdürü şair, yazar Arif Hikmet Par'dı. Kayseri onun için okumak demekti. O günlerde müfettiş olarak Cahit Külebi de okulu ziyaret eder. Onun bir teftiş göreviyle burayı ziyaret etmesi, kendisini sanatçı duyarlığından uzaklaştırır. Külebi, nedense teftiş ettiği kurumların personeline soğuk davranırmış. Bu nedenle Rasim Şimşek ona yeterince yaklaşamamaktan rahatsız olur. Oysa onun şiirleri yüreğimizde engin bir insan sevgisi yeşertir.

öğretmen yetiştiren bir öğretmen

Kayseri'den Ekim 1960'ta Trabzon Erkek İlköğretmen Okulu'na atanır. Ayrılma sırasında öğrencileriyle yapacağı konuşma için uzun uzun düşünür. Topluluk karşısında ta öğrencilik yıllarından beri bir usta konuşmacı olan Rasim Şimşek, bu topluluk karşısında nedense dizlerinin bağının çözüldüğünü söyler. Öğrencilerden ayrılmakla yaşadığı heyecan bir yerde onun meslek sevincinin de boyutunu belirler. Daha sonraki yıllarda, değişik eğitim kurumlarında, Akademi'de, üniversite'de iken de buna benzer duygular yaşamasına karşın Kayseri'deki o veda konuşmasını bir türlü unutamaz.

Öğretmen okulu, öğrencilik yaptığı, 'yuvam' dediği bir okuldu. bir bölümü kendisine öğretmenlik yapan kişilerle meslektaş olarak, aynı okulda çalışmak, onun için ap ayrı bir duygu oluşturur. Öğretmenliğe gereken saygıyı gösterirken; mesleğinde, branşında yetkinliğini de kanıtlar. Bu yuvaya gelmekten büyük kıvanç duyar. Artık sanat, düşünce, eğitim alanlarında yepyeni bir kimliğe kavuşur. Bir yeniden doğuşun içinde bulur kendini. Okullarda öğrendiklerini unutarak, yeni bir dünyada var olmayı tasarlar. Öğrencilerle yaptığı etkinliklerde, öğretmenlerden büyük destek görür. Okulda müsamere müzik, kültür-edebiyat, kitaplık kollarında görev alır. Her dalda öğrencileriyle sosyal yönden başarılı çalışmalar yapar. 1961 anayasası yeni bir evren getirmiş, bir yükü omuzlardan kaldırmıştır. O yıllar, öğretmenlik mesleğinin saygın yıllarıdır. Trabzon, hayli yoğun bir sanatçı ve sanatsever topluluğun bulunduğu ortamdır. Öğretmen okulunda Çakıl adıyla bir gazete yayımlanır. 1961 Kıyı'sı çıkar. Necmi Duman, Ahmet Selim Teymur, Ziyad Nemli, Adnan Topsakal... Bu alanda görev alırlar. Kıyı'da Teymur'un etkin rolü olur. Ancak ne yazık ki derginin bir yıllık ömrü dolmadan yayımına son verilir. Teymur'la Ziyad Nemli'nin düşünsel ayrılıkları dergiye yansıyınca Kıyı 11. sayıda düğümlenir. Rasim Şimşek o zamanlar yazmanın alevini tam anlamıyla yüreğinde duya-

(Soldan sağa) Rasim Şimşek, Gündoğdu Sanımer, dönemin Milli Eğitim Müdürü Şahin Şimşek, Ahmet Selim Teymur, Mustafa Uzun, Okan Çağal.

maz; ancak resmi törenlerde, özgün senaryolar oluşturup metinlerin arasına şiirler katarak, arkadaşlarıyla ilginç programlar sunar. O yıllarda Topsakal bir öykücü olarak kitabevi yönetir, Şair Subutay Hikmet (Karahasanoğlu) avukatlık, Ahmet Selim Teymur yargıçlık yapmaktadır. Şair Nabi Üçüncüoğlu Memleket adlı kitabını yeni yayımlamış, o dönemdeki adıyla Karma Ortaokulu'nda müdürdür. O dönemde yerel basında sanata genişçe yer verilir. Özellikle Hakimiyet gazetesinin bir sayfası sanata ayrılır. Attila Aşut'la Mevlüt Bayrak, bir ince dokumayla sanatın güzelliği içinde nice adların seçkin ürünlerine yer verirler. Şahap Eyuboğlu da ev sahipliği yaparak bu etkinliklere katkıda bulunur. Haluk Ongan, Amatör Tiyatro Derneği'ni kurup nice oyunları sahnelemekte, bu kentin tiyatro beğenisine ortam oluşturmaktadır.

(Soldan sağa) Gazeteci Attila Aşut, Prof. Tarık Zafer Tunaya, Eğitimci Mustafa Şahin., Rasim Şimşek.

1960'lı yılların trabzon'u

Rasim Şimşek hocamıza söyleşimiz boyunca sorular sordum. Ayrıntılı yanıtlar aldım. Bu sorulara verdiği yanıtları olduğu gibi sunuyorum.

- Sayın hocam, Trabzon'a atandığınız 1960 yılında nasıl bir görünümle karşılaştınız? Kültür, sanat hareketleri hangi boyuttaydı?

- 1960'lı yılların başlarında Trabzon'da seçkin bir sanat izleyicisi vardı. Buraya AST gibi tiyatrolar da geliyordu. Şimdiki gibi tepki de yoktu. Bu uygarlık ortamında, bazı şeyler boy attı. Onlar gelişebilseydi, Trabzon'daki sanatsal potansiyel bambaşka bir boyut kazanırdı. Resim sergileri de o günlerde ayrı bir tat katıyordu bu etkinliklere. Haluk Ongan'ın sahnelediği oyunlar, sanat geceleri hayli ilginçti. Kıyı adına Halk Eğitim Merkezi'nde ilin valisinin de izlediği iki 'gece' düzenlenir. Nabi Üçüncüoğlu da bu gecelerde görev almıştı. Ben özel sorular soruyordum katılanlara. Nabi Bey gece başlamadan önce "bana soru sorma" demişti. Önce bu isteğini olumlu karşıladım; adını, ardından okuyacağı şiiri belirttim. Ancak soru istememesine karşın şiir okuyuşu sonrasında, birden yüzüme baktı. Ben bu bakışından "soru sorabilirsin" anlamı çıkardım. Bir soru yönelttim, ardından diğerleri geldi. Ard arda sorduğum sorulara yanıtlar verdi. Soruyu sorduktan sonra, 'eyvah ben ona soru sormayacaktım' diye düşündüm. Etkinlik sonunda kendisinden özür diledim. Oysa o bu durumu çok iyi karşılayıp, "ben, neden oldum bu duruma" diye karşılık vermişti. Ona sorulacak sorular kendisi için bir sorun yaratabilir diye düşünmüştü. Halbuki hiç de sorun değilmiş. Sanırım Mustafa Duman da o gecelerden birinde bizimle olmuştu. O yıllarda lisede okuyan sanatsever öğrenciler de bizlere katılırdı. Alaettin Bahçekapılı, Ertan Tokinan, Hüseyin Günday... Bir gün Subutay Bey'in bürosunda sanat konusunda bir toplantı yapılmıştı. O toplantıya öğrencimiz Zeki Öztürk de katılmıştı.

Sanatsever öğrencilerimle arkadaşlık kurduğum gibi, onların yetişmelerinde de farklı çabam olmuştur. Ben öğrencilerimin yazılarını zaman zaman düzeltir; onların yazarak kendilerini geliştirmesine ortam hazırlardım. Bu yöntemi bugün de benimsiyorum.

fatih eğitim enstitüsü yılları

- Trabzon Erkek İlköğretmen okulunda dört yıl öğretmenlik yaptıktan sonra Fatih Eğitim Enstitüsü'ne atanıyorsunuz. Dilerseniz biraz da O yıllardan söz edelim. 1969 KIYI'sı da O dönemin ürünü... Neler yazdınız? Neler gerçekleştirdiniz?

- 1963-1964 öğretim yılında Trabzon Fatih Eğitim Enstitüsü öğretime açılır. Başlangıçta ücretli, daha sonra da kadrolu öğretmen olarak söz konusu okula atandım. Aynı okulda çalıştığım kimi öğretmen arkadaşlarımla, Trabzon Lisesinden değişik branşlardaki eğitimciler, bu okula atanırlar. F.E.E. benim için son derece iyi bir ortam olur. Oraya gelen öğrencileri yetiştirmek, onlarla kültürel ve sanatsal çalışmalar yapmak kolaydı. Olgun öğrencilerdi. Bu öğrencileri sanatsal gecelere, yarışmalara katmaya özen gösterdim. Tiyatro gibi, şiir gecesi gibi etkinliklerin yanında, bir de koro oluşturduk. Ahmet Selim Teymur'la, Temel Şükrü Doğru ve Arkadaşları bizlere büyük katkılarda bulundular. Öğretmenliğimin en güzel yılları Fatih Eğitim Enstitisü yıllarıdır diyebilirim. Daha sonra çalıştığım kurumlarda da sanat geceleri düzenledik, ancak buradaki öğrencilerimizin ilgi alanları başkaydı. Değişik bölümlerde okuyan öğrencileri, aynı duyarlıkta toplamanın zorlukları vardı. Üniversite için de aynı şey sözkonusudur.

Eğitim Enstitüsünde 3-5 yıl çalıştıktan sonra epey deneyimim oldu. Kompozisyon ve dilbilgisi dersleri okuttuğumdan, öğrencilerimin okur yazarlığıyla ilgilendim; onları yarışmalara soktum, sanat gecelerinde görev almalarını sağladım. Ve baktım ki bu öğrencilerle birlikte bir dergi çıkarılabilir; adı konusunda aklımıza eski **KIYI** geldi. Ahmet Selim Teymur'a başvurduk, o da uygun gördü. Enstitü kurulu, beni o dergide resmi olmasa da isim sorumluluğu yönünden görevlendirdi. Güner Yalçın derginin sorumlu yönetmeniydi, sahibi F.E.E. Öğrenci Derneğiydi, ama yazılar benim elimden geçiyordu; tek seçiciydim diyebilirim. Öğretmen arkadaşlarımdan İrfan Yılmaz da Kıyı'nın yeni logosunu hazırlamıştı. O dönem Kıyı'yı 19 sayı çıkardık. Dergi sürebilirdi, ancak 12 Mart sonrasında dernek kapatılınca, dergi de süremez oldu.

Ben gerek kendi adımla, gerekse Özkan Sunar adıyla dergide yazdım. Ayrıca önsöz niteliğindeki kimi yazılar da benimdir.

Şunu da burada belirteyim kompozisyon öğretiminin bireysel olması gerektiğine inanıyorum. Öğretmen okulundaki duvar gazetesi, Çakıl gazetesi, Eğitim Enstitüsü'ndeki bültenler ve Kıyı dergisi, benim, öğrencilerimin bir bölümüyle, doğrudan ilgilenmem sonucu gerçekleşti. Birçok öğrencimiz yazma gücü taşıdıklarını, bu çalışmalar arasında farketmişlerdir. Bireysel eğitimin yararını bu etkinlikler somut olarak ortaya koymuştur.

Sanat geceleri'nin, şiir geceleri'nin öğrencilerin yetişmesinde çok önemli olduğuna, önemli bir yer tuttuğuna inanıyorum. Gerçek bir sanat eğitiminden geçmeyen insanın uygarlaşacağına da inanmıyorum. Eğitim yalnız kara tahta başında değil, aynı zamanda kütüphaneyle, konferans salonuyla, tiyatroyla, gecelerle, etkinliklerle bütünleştirirse insan, o eğitime güvenebilir, yoksa yanılırız. Öyle öğrencilerimiz olmuştur ki, bilgi yönüyle çok güçlü oldukları halde uygulamada, stajda hayli beceriksizdiler. Eğitimde, özellikle de yüksek öğretimde sanat eğitimi önem taşır. Akademide görev yaparken bu alandaki çalışmalarım sırasında başkandan ilgi görmüştüm. Aynı anlayışı üniversiteye de taşımaya çalıştım...

ardarda gelen kitaplar

- Dilerseniz ilk kitabınızdan söz edelim. Yıllardır yazılanlar, anlatılanlar kitaba nasıl dönüştü?

- Eğitim Enstitüsünde Türk Dili konusunda araştırma yapma olanağını buldum. Ayrıca bir dönem Yeni Türk Edebiyatı okuttum Necatigil ve Dağlarca üzerine incelemelerim oldu. Eğitim Enstitüsü'nde dilbilgisi konusundaki araştırmaların ürününü, bir ölçüde Akademiye geçtikten sonra İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi (**İ.T.İ.A.**) kitaba dönüştürme olanağı buldum. Orada "Türkçe Anlatım" adı altında bir dönem okutulan ders vardı. O dersin çatısını kurdum, içeriğini hazırladım, Ona göre de ders kitabını yazdım. Akademi de onu ders kitapları arasında yayımladı. 1981'de Trabzon'da basıldı. Dilbilgisine, dile dayalı bir kompozisyon kitabı özelliği taşıyor.

Rasim Şimşek, Trabzon Erkek İlköğretmen Okulu'nda öğrencileriyle birlikte.

- Kitabınızda arı bir dil kullanıyorsunuz. Bu anlatım, alanında yazılan kitaplardan farklı bir özellik taşımaktadır. Bu durum o günlerde bir sorun yaratmadı mı? Bir de son görev yerinizle ilgili bilgi rica edeyim.

- Dildeki bu yeni tavır, İ.T.İ.A' de bir sorun olmadı. Bunun nedeni Akademi başkanının O zamanki TDK'nin üyesi olması, bu konularda beni yüreklendirici davranışlarda bulunmasıdır. Ancak TDK'nin el değiştirmesi, Türkiye'de okullarda bu terimlerin soğuk karşılanmaya başlaması, eski alışılmış terimlerin gündeme sokulması giderek o kitap konusunda bir takım düşünceler oluşturdu. Nitekim o kitabı, YÖK'ce belirlenen programla ilgili konular da ekledikten sonra yeniden yayıma hazırlıyoruz. Adını da **Yükseköğretim Kurumlarında TÜRK DİLİ DERSLERİ** olarak belirledik, içeriğinde de düzenlemeler var. Eklenen yeni konular da var: Yazışmalar, bilimsel yazılar gibi, anlatım bozuklukları gibi... Yeni bir kitap oldu diyebilirim.

Ayaktakiler (Soldan sağa) Gündoğdu Sanımer, Rasim Şimşek, Naim Tirali, Hasan Tirali (Naim Tirali'nin oğlu), Arslan Pulathaneli. Oturanlar (Soldan Sağa) Ahmet Özer, Koray Şimşek (Rasim Şimşek'in oğlu), Durcan Yaşacan. (Arslan Pulathaneli'nin kitaplığında.)

Daha sonra Akademi K.T.Ü'ye bağlandı. Kadromuz da İktisadi İdari Bilimler'e geldi. Sonra da rektörlüğe bağlı "Türk Dili Bölümü" kuruldu. 1985'ten bu yana bu bölüm başkanlığını yürütüyorum.

- İkinci kitabınız 1987'de okura ulaştı: TÜRKÇE SÖZDİZİMİ. Konu gene dildi, dilde anlatımdı. Bu kitabı yazmaktaki amacınızı nasıl açıklarsınız?

- 1981'de çıkardığım TÜRKÇE ANLATIM'da Eğitim Enstitüsü'ndeki çalışmalarımın önemli bir bölümünü değerlendirememiştim. Oradaki dersler doğrudan doğruya bir kompozisyon dersi özelliği gösteriyordu. Biz onu sadece dilbilgisine biraz fazla dayandırmaya çalıştık. O nedenle Fatih Eğitim Enstitüsü'nde yıllar boyu yaptığım sözdizimi uygulamalarımı değerlendireyim istedim ve burada çalışma ortamı buldum. 1987'de ör-

neklerle TÜRKÇE SÖZDİLİMİ adı altında dilbilgisi'nin sadece sözdizimi konularını içine alan ikinci kitabımı çıkarmış oldum. Bu kitabımda bir 'ders kitabı' sınırlaması olmadığı için daha rahat davrandım, gözlemlerimi de koydum.

- Dil alanında pek çok yapıt verildi. Bugün, nice kişi aynı konuda kitap yazsa hepsinde de değişik boyutlar görülür. Bu durum sizce nasıl değerlendirilmeli?

- Bunun bir nedeni, uzun süre Dil Kurumu ile Üniversitelerin terimler ve dil araştırmalarının ayrı yürümesi. İkinci nedeni Dil Tarih ekoliyle İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi ekolünün görüş ayrılıklarıdır. Örneğin Ankara'daki Doğan Aksan'la İstanbul'daki Muharrem Ergin'in dil görüşleri, kullandıkları terimler, dil konularına yaklaşımları farklıdır. Bu tabii, programların yapısına, ders kitaplarının yazılmasına yansıyor.

- Bu yıl dil alanında üst üste iki kitabınız yayımlandı. Bu yeni kitaplarınızla neyi amaçladınız?

- Ders geçme ve kredi sistemi yönetmenliği hazırlandıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığı, bir ders kitapları yönetmeliği, hazırladı. Bu yönetmeliğe göre ders kitapları yarışma yoluyla yazdırılabilecekti. Bu konuda ben de bir kitap hazırladım; ancak, o sıra yönetmelik değiştirildi. Ben de kitabın içeriğinde değişiklikler yaptım. Türkçe dilbilgisini "**Türk Dili**" adı altında iki kitaba böldüm. Kitaplarım ard arda yayımlandı. Bu kitaplar seçmeli dersler içindi. Bunların yanında ortak dersler için **Bir dönemlik** dört kitap hazırlıyoruz. Yine dilbilgisi, Türk Dili I, II, III, IV adı altında dört cilt kitap olacak. Birinci cildi yazıldı. Bu kitapları, programlardaki konu sırasına ve terimlere tamı tamına uyarak hazırlıyoruz.

- "Trabzon Belediye Tarihi I" adlı kitabınız baskı aşamasında. Yıllardır dil alanındaki üretkenliğinizde bu boyut nasıl gelişti? Bu kitabın hazırlanmasından söz eder misiniz?

- Bu kitap için, 1985'te dönemin belediye başkanı bir kurul oluşturmuştu. Bu konudaki çalışmalar redaksiyon aşamasına gelince, konuyu bana açtılar, görev üstlendim. Ancak bana teslim edilen metnin redaksiyonunun olamayacağını belirttim. Birincisi bu kitap, adına uygun değildi. Trabzon tarihi ile belediye tarihi iç içe geçmişti. Çalışma belediye örgüt tarihi adını taşımıyordu. Ayrıca, 365 sayfalık metnin 100 sayfadan fazlası çeşitli kitaplardan fotokopiydi. Bu belgelerin Şevket Çulha, Ahmet Can Bali ve Derviş Değerli tarafından derlendiğini öğrendim. Bu belgelerin bir çoğu bende de vardı. Trabzon'un Fethi ve Kurtuluşu ağırlıklı bilgileri taşıyordu. Dosya, Belediye Tarihi değildi. Konuları ayrıştırdım Belediye Tarihi çerçevesinde yeniden yazdım. Yakında okura sunulacak.

- 1960'tan 1993'e değin değişik konularda pek çok yazınız yayımlandı. Yıllardır büyük bir beğeniyle okuduğum bu yazılarınız ne zaman kitaplaşacak? Bu yazılarınız bence yazarlığınızın bir kanıtıdır ne dersiniz?

- Bu yazıları da bir kitapta toplamayı düşündüm. Adını da" TÜRKÇENİN AYDINLIĞINDA Dil, Eğitim, Sanat Yazıları" koydum. Henüz yayımlanmadı; ancak yayımlanması yine de gündemdedir Ayrıca biliyorsunuz bir başka ürünüm, **Türk Dilinin Atatürk'ün Koyduğu İlkeler Doğrultusunda Özleştirilmesi** Cumhuriyetin 60. yılı nedeniyle burda üniversite yayınları arasında çıktı. Yine aynı konuda bir konferans metniyle, aynı yıl 10 Kasımda yaptığım bir konuşma, **"Atatürk'ü Duymak"** adıyla yayımlandı. Ayrıca açılış dersleri olarak "ilk ders"lerden biri de basılmıştır.

Karadeniz gazetesinde İbni Sina üzerine iki yazım çıktı. Ayrıca çeşitli yıldönümleri nedeniyle yaptığım konuşmalar da orada yer aldı.. Bunun yanında 100. yıl nedeniyle Trabzon'da öğretmenlerle ilgili bir yayın çıktı, onda da **"Öğretmenin toplumdaki yeri"** adlı bir yazım yayımlandı.

Türk Dili dergisinde de bir makalem çıktı: **"Çağdaş Eğitimde Anadilinin yeri"**. KIYI'ların her döneminde çıkan yazılarımı biliyorsunuz... Ders kitaplarına, akademik kitaplara, ağırlık verdiğim için yazma konusuna gereken zamanı ayıramadım. Onun sıkıntısını, üzüntüsünü de çekmiyor değilim. Elimde yarım kalan yazılar da var. Burada, değerli arkadaşım rahmetli Ahmet Can Bali'ye hazırladığımız ATATÜRK'ÜN TRABZON KONUŞMALARI adlı ortak kitabımızın KTÜ yayınları arasında 1990 yılında çıktığını belirtmek isterim.

(Soldan sağa) Recep Ergenç, Rasim Şimşek, şair Ömer Kayaoğlu (Şair Ömer Kayaoğlu'na saygı gecesinde).

bütün kıyı'larda yer almanın sevinci

- Sayın hocam, değişik dönemlerde çıkan KIYI'nın değerlendirilmesini bir de sizden dinleyelim. Evet, KIYI sizin için, bu kent için, edebiyatımız adına neler anlatıyor?

- İlk ve ikinci Kıyı'lar tam yeterlidir denemez. Bunları kendi koşullar içinde değerlendirmek gerekir. Üçüncü Kıyı'dan itibaren dergi hayli değişti, gelişti. Kıyı, Trabzon'un kültür - sanat yaşamında vazgeçilmez bir öğedir. Trabzon kültür tarihini yazacak kişiler, bunu nesnel olarak görüp anlatacaklardır. Özellikle dördüncü (son) Kıyı ilginç bir boyuttadır. 1. ve 2. Kıyı'larda şiir ve öykü, hatta

3. Kıyı'da aynı ürünler ağırlıktaydı. 4. Kıyı'da birdenbire sanat olayı öne çıkmış oldu. Sanat olayının tanıtılması, sanat adamının incelenmesi gibi olaylar sözkonusu. Bu kente (Trabzon'a) emek verenler ayrıntılı olarak değerlendirildi bu Kıyı'da. Son Kıyı, sayfa sayısını artırarak **"Atardamar"** gibi özel bölümler koyarak, daha geniş şair, yazar, kesimine açılarak bir dar bölge dergisi olmayı aştı, Türkiye'nin kültür - sanat yaşamında, dil - edebiyat yaşamında, yerini aldı. Pek çok şeyleri bunca yoğunluğun içinde olmama karşın, KIYI'dan öğrendiğimi belirtebilirim.

- 90. sayısı yayımlanan KIYI, on sayı sonra 100. sayıya varacak. Anadolu'da 100 sayılık bir sanat-kültür dergisi daha yok. 100. sayı üzerine neler söylemek istersiniz? Neler yapalım, neler gerçekleştirelim?

- Öncelikle çok iyi birkaç sanat gecesi düzenlemek gerekiyor. Bu gecelere Trabzon'da olan ya da olmayan KIYI'da yazmış kişilerden çoklarını katmak, çağırmak, ürünlerinden sunmak, görüşlerini almak, eleştirilerini almak gerekir. Ayrıca bir yarışma düzenlemek, 100. sayıyı özel bir sayı olarak çıkarmak gerekiyor. Bir "100. Sayı Eki" hazırlanarak dergiyle de verilebilir.

- Üniversite de değişik bölümlerde öğrenim gören pek çok öğrenciyle yıllardır sanat etkinlikleri, şiir geceleri gerçekleştirdiniz. Kendi Bahçemizden, Kendi Gök Kubbemiz, Sevgide Birleşmek, Bedri Rahmi gecesi bunlardan birkaçı. Bu etkinliklerle ilgili neler söylemek istersiniz?

- İnsanın gerçek anlamda uygarlaşabilmesi için ciddi bir sanat eğitiminden geçmesi gerekir diye düşünüyorum. Sanat gecelerini, şiir gecelerini ve bu gibi etkinlikleri de bu bağlamda değerlendiriyorum. Bu üniversite teknik ağırlıklı bir üniversitedir. Kendi branşlarındaki derslerde bunalan öğrenciler, ilgi duyduğu, bu alanlarda kendini gösterdiği gibi, kendi yakınlarına, arkadaşlarına, öğretmenlerine, sanatseverlere bir etkinlik sunuyorlar. Bu gibi üniversitelerde, çok gerekli bir durum bu. Bu etkinliklere gerçekten edebiyat fakültesi öğrencileri ilgi duymuyor. Doğrusu nedenleri de bilmiş değilim. Bu konu, bir işi benimseyecek öğretim elemanları istiyor. Benimsemeyen, sevmeyen bir kişi bunu yapamaz, yapmaz diyorum.

- Günümüzün yüksek öğrenim gençliği hakkında neler düşünüyorsunuz. Günümüz koşullarında öğrenim gören bu genç insanlar, size neyi anlatıyor? Geçmişle günümüz arasında nasıl bir yerdeler?

- Üniversitedeki gençlerde gördüğüm, çoğunun belirli amacının olmadığıdır. Öğrenci ne diye bir bölüme girmiş? Orayı niye bitirecek? Bitirdikten sonra ne olacak? Bu gibi soruların bilincinde değil. Girmiş, okuyor. Bu, ülke genelindeki gidişin belirsizliği, geleceğe ilişkin kaygıların yarattığı bir şey midir? Yoksa lise yıllarında gençlere aşılanan birtakım düşüncelerin gerçekleşemeyişi, ya da onlarla yaşanan gerçek arasındaki karşıtlıktan mı kaynaklanıyor doğrusu bilemiyorum. Bu konuda bir araştırma yapmak gerekiyor. İşin doğrusu, neden, niçin diye soran öğrenci lazım bize. Oturup da ezberleyip aktaran değil.

- Atardamar bölümünde yer alacak bu çalışmanın yanında, bu ay Trabzon Gazeteciler Cemiyeti'nin düzenleyeceği 'gece'de sizi sevenlerle birlikte olacaksınız. Bu aşamada duygularınızı öğrenebilir miyiz?

- Atardamar bölümü, dergide çok önem verdiğim bir bölüm. İlginç buluyorum, severek izliyorum, okuyorum. Gazeteciler Cemiyeti'nin (Trabzon'un yetiştirdiği değerlere saygı) çercevesinde düzenleneceği programda yer almak da bizler için büyük anlam taşıyor.

- Çevrenizde öğretmen olan nice öğrencileriniz var. Bu sizin için nasıl bir duygu oluşturuyor?

- Ben öğretmen yetiştiren kurumlarda görev yaptım. Çevremde pek çok öğrencimle birlikte olmaktan kıvanç duymuşumdur. Sizlerle bir arada olmak, asıl bana mutluluk vermiştir. Beş kitabı olan bir öğrencim olmanız benim için az şey mi?

●

Bir düşündüm: 1965-1967, Fatih Eğitim Enstitüsü yılları.. Gördüğümüz dersler, öğretmenlerimiz, arkadaşlarımız... Neler öğrenmiştik? Dilbilgisi yoğundu.. Edebiyat soluklandırıyordu bizi. Rasim Bey'in bizlere verdiği edebiyat beğenisi yer yer çiçeğe durmuştu. İyi anımsıyorum çebimde üç lira vardı, gidip Cemal Süreya'nın **Üvercinka** adlı kitabını almıştım. O yıllarda yazmanın yoğunluğu içinde olmadık ama, ilk ürünlerim ordaki öğrenciliğim sırasında çıkmıştı. Rasim Bey, dilin güzelliğini mavi bir denizde, bir ak yelkenli gibi gezdiriyordu düşlerimizde. Şiirler okuyarak girerdi derslerimize. Çağdaş edebiyatımızın ustalarının 1960'lı yıllarda ürettiklerini, özgün yapıtlarını tanıma olanağı bulmuştuk.

●

- Sevgili hocam, bu söyleşi nedeniyle size en içten sevgi ve saygılarımla esenlikler diliyorum. Gelecek yıl, 60. yaşınızda umarım daha farklı etkinlikler oluşturur, emeğinizi daha ayrıntılı değerlendirme olanağı buluruz.

- Bu söyleşide yer almaktan çok mutluyum. Bunun, varlığı varlığıma karışmış olan Kıyı'da çıkacak olması bana çok ayrı bir coşku vermektedir. Kimi duygularımı, düşüncelerimi sevgili okurlarıma iletmek fırsatı bulduğum için de sevinçliyim. Size çok çok teşekkür ederim. Dilerim 100. sayımızda, 60. yılımızda ortak coşkular yaşarız. Daha nice güzel yıllar boyunca birlikte oluruz. ●

Rasim Şimşek, aralarında gazeteci Ümran Baran'la, şair Subutay Hikmet Karahasanoğlu'nun da bulunduğu, 60'lı yıllardaki bir sanat etkinliği içinde.

geçmiş zaman mimozaları - ağaoğlu'ların kırgınlığı - nilgün marmara'nın yitirilişi ve "çağrısız hayalim" üzerine varyasyonlar...

• Ayhan HÜNALP

Bir süre önce olumlu ya da olumsuz rastlantılar sonucu kesintilerle izleyebildiğim "Geçmiş Zaman Mimozalar"ını öylesine sevmiştim ki. Her seferinde de jenerikte yazarını kovaladığım halde bir türlü buna ulaşamıyordum. En sonunda, "Bunun yazarı Selim İleri" dir deyip işin içinden çıktım. Bir televizyon dizisi için, arananın üstünde güzel, beklentilerin üzerine çıkan bir düzeydeydi. O günden bu yana bunu araştırmak da kısmet olmadı. Belki de Selim'in üslûbuna çok benzeyen bir başka yazarındı. Olamaz mıydı sanki? Selim'i ilk kez Yarımca Sanat Şöleninde, sahnede iki büklüm öykü okurken tanımıştım. Belleğim yanılmıyorsa, yirmi yılı aşkın bir zaman kesidinin ötesinde. O günden bu yana hep aynı başarılı çizgisini sürdürüp gidiyor. "Geçmiş Zaman Mimozaları"nda sevgin, saygın, erdemli hüzünlerin insanları, çağımızın kırık zaman birimleri uzayıp gidiyordu. Diyaloglar çok sağlamdı. Attilâ İlhan'ın "Kartallar Yüksek Uçar"ı da hiç kuşkusuz aynı çizgideydi. Benim için tekrar tekrar izlenebilecek düzeyde yapıtlardı.

*

Adalet Sümer Ağaoğlu'yla çok uzun yıllar Ankara'nın akasya gölgelerini, Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesinin koridorlarını, anfilerini paylaştık. Kocatepe mahallesinin birbirinden iki sokak ötesindeki evlerinde; erdem dolu altın yılları sanat tutkunları, sanat havarileri olarak parselledik. Adaletin iki kitabı hariç, bütün oyunları, romanları benim için hep "Fikrimin İnce Gülü" olarak kaldı. O başından sonuna bir duygu yumağı, balladları andıran bir şiir, benim için müziğin Bach'ı, Mozhart'ı Rahmanilof'uydu. Gel gör ki, burada adlarını anmak bile istemediğim o iki kitabı onunla dolu olan okurun yüreğimi paramparça ediverdi. Bu iki kitap benim için müptezeldi, yazarını aşağılayıcıydı. Onu seven okuyucularına saygısızlıktı. "Eşin Halim buna nasıl izin verdi" diye yazdığımda da karı - koca bana nasıl kızmışlardı. O günden bu yana Ağaoğlu'larca karantinaya alındım. Oysa her okurun yazarını seçmek hakkı olduğu gibi, her yazarın da okuyucusuna karşı aynı çizgide kalmak görevi vardır. Bu neye benzer bilir misiniz? Bana 1960'lı yıllarda: "Ben toprak ağalarının canına etmeştim, sen de "Vapur Düdükleri" romanınla Bâbali ağalarının canına ettin" diyen Yaşar Kemal'i babayiğit bir yazar olarak seviyorsam, yarın Yaşar Kemal gammazcı, müzevirci olsaydı onun yazılarını sevmeğe devam zorunluğum olmazdı. Benim, okuyucu gönlüme taht kuran bir Adalet Ağaoğlu da değişip Füsun Erbulak, Füsun Önal, Duygu Asena gibi yazmaya başlasa; ben de buna tavır koysam, onun kitaplarına teğet geçsem bu benim en doğal hakkım değil midir?

*

Bizim İnsancıl'ın ocak sayısında Lütfü Aydın'ın ozan Zerrin Taşpınar'la yaptığı söyleşinin bir yerinde, yanlış algılamadımsa Nilgün Marmara'nın bir olayda yitirdiğini okudum. Bellek denilen kompitür bir süre sonra beni çok acı bir uyarmayla dürtüledi. Ben Nilgün Marmara'yı gıyaben tanıyordum. Bana beş - altı yıl önce Erenköy'den edebiyat delisi, şiir tutkunu, bir kızcağız mektuplar yazar, telefonlar ederdi. Kars'ın tanınmayacak kadar boşaldığından dert yanardı. O yıllarda Basın - Yayın Müşavirliği'ni yaptığım Şişe Cam Genel Müdürlüğü'nün yönettiğim yayın organı "Şişe Cam" dergisinin bir sayısında bir yazısını da yayımlamıştım, şiirlerimi bile ezberleyemeyen belleğim beni yanıltmıyorsa tanışmak dileğini sürekli erteleğiğim, o duygu dolu küçük mektupları saklamadığım için şimdi ne kadar üzgünüm. Nilgün Marmara belki de ölmedi, belki de öldürülmedi. Belki de benim hatırlar gibi olduğum isim de bir yakın benzerlikten öte değildir. Bütün bunları Cemile Çakır'dan Zerrin Taşpınar'a kadar soracağım bir yığın kaynak olduğu halde sormak, araştırmak istemiyorum. Biz her türlü üzülme yeteneğini kaybedecek kadar üzülen bahtsız bir 1927 kuşağıyız. Morglara Giden Yollar'ın yorgun, yitik savaşçılarıyız...

*

Kaan Arslanoğlu, Esenköy'lü komşum Cengiz Gündoğdu'nun her yazısında vurgulayıp durduğu star sisteminin adamı olsaydı "Çağrısız Hayalim" romanı kimbilir kaçıncı baskısına, kimbilir kaçıncı ödülüne ulaşırdı. Son yıllarda okuduğum en başarılı, hiç değilse Orhan Pamuk'un "Kara Kitap"ından çok daha başarılı, güncel olayları irdeleyen; hem de güdümsüz olarak, sapmadan efendice sergileyen yirmidört ayar bir yapıt. Biz 1950'li yıllarda şiirlerimizde kuzeyden bahsedince, okuduğumuz Dil Tarih Fakültesi'nin otobüs durağında indiğimizde polis amcalarımız bizi fişlerlerdi. Hele münazaralarda yeni şiiri savunduğumuzun gecelerinde mutlaka Anafartalar Polis Karakolundaki siyasi şubeye çağırılırdık. Nereden nereye geldik? Kaan Arslanoğlu geniş kapsamlı küçük romanının 62. sayfasında, "İyi günde atıp tutarlar, sıkıya gelince yan çizerler. İnsanın değeri birşey istenince belli olur!" derken o bildiğimiz basit küçük gerçeği tam yerinde çiviliyor. Biz yazar çizer takımı, hep polislerin, tahliye kararını, adliyeden mapusanelere götürürken aldıkları bahşışı az bulduklarını gördük. Siyasi suçlarda olumlu tanıklığa gelen bazı insanların bindikleri taksinin parasını sanıktan istemelerini hep görmezlikten geldik. Bu hain gerçeği benim gibi yaşayanlar bilir ancak. Adaşım Ayhan'ı, Emine'yi, Ercan'ı, Esma'yı, Mustafa'yı, Sezai'yi, Betül'ü okuyun. "Çağrısız Hayalim" elden ele dolaşacak, ödül dağıtım anonim şirketlerinin görmezlikten gelemeyeceği romanlardan. Kaan Arslanoğlu ellerin dert görmesin. •

tokat'ın gülleri

● Tansu BELE

Bilmem ki kaç yıl geçti aradan? Alev alev yanan bir yazdı: hastaydım, bir sanatoryumda yatıyordum. Evimden, ailemden, okulumdan, sevdiklerimden kısacası dünyamdan uzak... En önemlisi de, gençliğimin cıvıl cıvıl devinen gücünden ve coşkusundan kopmuş... Dalından koparılmış bir çiçek gibi küsülüydüm: kapatıldığım odada tek başıma, boynum bükülmüş, sesim soluğum kesilmişti. Yanımda taşıyıp getirdiğim birkaç kitap da, okumak da dağıtamıyordu günlerin karanlığını, acımın çığ gibi biriken irinini sağaltamıyordu. Kitapların bir tekinin bile kapağını açmak gelmiyordu içimden. Yalnızlık, ölmeden bir tabutun ıssızlığına gömmüştü beni: sessizce sürüklenen günlerin cansız elleri üstünde taşıdıkları bir tabuta... Güçsüz adımlarıyla, durmaksızın yakınlaşan bir yokoluşa doğru çekip götürdükleri.

O günlerde bu tabutun içinden çıkmayı düşünemezdim bile. Çünkü bedenime çarpan yumruk, gençliğimin direnişine baskın çıkmıştı. Tıkmayı başarmıştı beni buraya: yenilmiştim... Bu yenilginin acısıyla da, gerçekte yaralanıp örselenen, bedenimden çok yaşama sevincim olmuştu. Oysa kişi, ancak yaşlılığın yolunda ilerledikçe girmeye başlar o yalnızlık tabutunun içine, yavaş yavaş, kimi zaman bile isteye... Yaşam, sevgilerini, düşlerini, umutlarını birer ikişer kırdıkça, bilinçsizce çıkarmaya koyulur elinden bedenini: yaşlanan kişi, bedeninin çöküşüne aldırışsız kalır, gerçek yaşlılık da budur.

Benim içinse durum çok başkaydı. Ciğerlerimi vuran hastalığın bedenimi zamansız çökertmesiydi bana acı çektiren; yüreğimin kararması bundandı. Boks maçında yenik düşmüş boksör gibi şaşkın ve umarsızdım, hastalığımın bedensel acısını duymuyordum bile. Çünkü bu yıkıntının yol açtığı yalnızlık elimi kolumu bağlamış, beni yirmi yaşımın bütün umut ve beklentilerinin gerçekleştirilişinden alıkoymuştu. Bu hastane köşesinde yalnızca yaşamıma ilenip sırt dönüşüm ve boşverişim bu yüzdendi.

Ama o günlerde belleğim, çevremde olup bitenlerle ilgimi, ilişiğimi büsbütün kesişimin nedenlerini böylesine açık seçik düşüncelerle açıklayamayacak ölçüde karışıktı. Dahası, ağır basan; duygularımın yakıcı seller, kan ırmakları gibi dağlayıp akarak damarlarımdan boşalması, tükenmesiydi. İçim kurumuştu sanki, hiçbir olup biten ilgilendirmiyordu beni: ne doktorların, hemşirelerin ilgisi ve bakımı, ne de öbür hastaların durumları... Odamdan hiç çıkmaz, bütün gün gözlerimi yanımdaki boş yatağa diker, öylece bakardım hafta sonları babam, içi birtakım yiyeceklerle dolu paketlerle beni görmeye gelene dek... İlgimi çeken ve bana yaşadığımı anımsatan tek olay, senatoryuma yakın bir tepedeki Deniz Harp Okulu'nun yatılı lise bölümünde sabah akşam çalınan 'yat-kalk' borusuydu: uzaktan uzağa yankılanan bu ses, bana günlerin bir başlayıp bir bittiğini haber verirdi, bir de hiç mi hiç sevmediğim yemek saatlerinin gelişini. 'Ti' borusunun sesini duyduğumda, ipe çekilmeye hazırlanan bir tutuklu kaygısıyla "yine mi yemek?" diye mırıldanışlarımı hiç unutamam.

İçinde bulunduğum durum, yanımdaki boş yatağa yerleşen Hacer'in bir sabah durup dururken acaip bir türkü tutturup söylemeye başlamasıyla birden altüst oluverdi. Hacer, birkaç gündür odamdaydı: benim bütün karşı koymalarıma karşın, hemşire hastanede başka boş yatak olmadığı gerekçesiyle birkaç günlüğüne benim odama getirip koymuştu onu. O birkaç gün geçmiş, Hacer başka yere alınmamıştı. Aşırı tedirgin olmuştum: sürekli gülümseyen bu aptal suratlı köylü kızından hiç hoşlanmamış, onun bütün saçmasapan konuşma girişimlerini yanıtsız bırakmış, şunu bunu sormasına aldırış bile etmeden sırtımı dönüvermiştim. Ne var ki, aynı odayı paylaşan iki insanin birbirine yabancı kalabilmesi olanaksızdır. Bana öyle geliyordu ki, kendimi ne denli saklamaya çalışıp yüzümü gömersem, o denli ele veriyordum Hacer'in sırtımı delip geçen merak dolu bakışlarına... Bu da beni büsbütün kızdırıyordu. Dahası, bakışlarıyla da yetinmeyip, ne yapıp edip yüreğime ulaşmanın bir yolunu arayıp durmaktaydı bıkıp usanmadan, seziyordum bunu. İşte, Hacer'in aradığı yolu buluvermesi, o sabah o türküyü söylemeye kalkmasıyla başlar. O güne dek yüzüne bile bakmayıp belleğimin dışında tutmaya özen gösterdiğim ve "Bir haftaya kalmaz, başka bir yatak boşalınca nasıl olsa çekip gider" dediğim Hacer, o sabah, bir daha hiç çıkmamacasına gelip yüreğime giriverdi. Aradan bunca yıl geçti, onu bir daha unutamadım. Ne zaman anımsasam, aklıma hemen o incecik, çocuksu sesine ustaca kattığı alaycı, kışkırtıcı ve civelek çağrışımlarla abarttığı türkünün sözleri gelir, hüzünlenirim:

Hadi hadı hopla da gel, gel bahçeden içeri

Hopla da gel, koynuma alayım seni.

Birden o güne dek damarlarımda uyuşup kaldığına inandığım olanca kanım, bütün şiddetiyle başıma sıçrayıverdi. Nasıl çıldırmıştı bir öfkeyle yatağımdan fırlayıp ona: "Kes sesini! Utanmıyor musun böyle sözler söylemeye" diye bağırdığımı, yıllarboyu unutamamamın tek nedeniyse benden dört yaş küçük, onaltı yaşındaki bu kızın bana verdiği yanıtın kızgınlığımı bir anda öylesine bir şaşkınlık ve utanç batağına dönüştürüvermesidir. Hacer, türküsünü kesip o gün ilk kez dikkatimi çeken ışıl ışıl kara gözleriyle bana bakmış ve demişti ki: "Sen de o 'geleni' erkek falan mı sandın ki yoksa abla? Erkeklerle bir alıp veremediğin mi var?"

İşte yılların akışı içinde onu bir daha unutmamama neden olan ve kara gözlerinin bebeklerinde sıcacık parıldayan yaşama sevgisiyle karşılaştığım o an, Hacer'in gerçek yüzüyle tanıştığım andır. Yoksa o bir hayal miydi? Daha sonraları, onu ne zaman düşünsem bana o

odanın bomboşluğunda kendiliğinden belirivermişti bir hayalmiş gibi geldiği de oldu. Ansızın gördüğüm bir hayal: elbette yanıltıcı, gerçekdışı bir düşünceydi bu, saçmaydı da: çünkü Hacer öylesine capcanlı, yaşamla dolup taşan bir genç insandı ki... Onu bana bir hayal sandıran da bu olsa gerek.

Hacer'e: "Kes sesini" diye bağırdıktan sonraki dakikalarda aramızda başlayan tartışma, Hacer'in, benim öfkeme karşı o yuvarlacık, tombul yanaklı, aptal çocuk yüzünü ışığa boğan bir gülüşle gülüverişi ve: "O bir GÜL'dür abla. Tokat'ın en güzel gülü. Bahçeye gelince... İşte onu hiç sorma." deyişi, diyebilirim ki bugüne dek yaşamla aramda yeniden kurulan bağın başlangıcı oldu. Ama o anda bunu nerden bilebilirdim? Anlamını çok sonraları kavradığım sözleri bilmece gibi gelmişti o gün bana... Ne dediğimi ya da diyeceğimi pek de bilemeden, rastgele sordum. Çünkü onu adam yerine koymaya hâlâ niyetim yoktu: "Sen Tokatlı mısın?" Hacer coşkuyla başını salladı: "Elbette. Sense Tokat'ı hiç görmedin değil mi? Biliyorum görmediğini: görseydin ne dediğimi anlardın." Bu kez şaşkınlığımdan sıyrılmıştım. Küçümsememi sürdürmekle birlikte merakımı yenemeyip bir soru daha sordum: "Tokat'ta bahçeniz falan mı var?" Bir yandan da basit bir türkü için böylesine öfkelenmenin belki de yersiz olduğunu düşünmeye başlamıştım. Basma giysili, yün hırkalı, işlemeli terlikli, boynuna ucunda nazar boncuğu sallanan altın zincir takmış taşralı bir köylü kızının bu türküyü söylemesinden daha doğal ne olabilirdi? Sanırım okuması yazması bile yoktu.

Hacer: "Kocaman bir bahçem var benim" dedi: "İçinde çeşit çeşit, boy boy, renk renk güllerden başka hiçbir çiçeğin açmadığı bir bahçe... Ben gül bahçemde yatar kalkarım." Tuhafıma gitmişti: "Senin evin yok mu?" dedim garipseyerek... Hacer sözlerimi duymadı bile. Kırmızı kumaştan yapılmış küçük el çantasından tarağıyla aynasını çıkardı, kısacık kesilmiş saçlarını taramaya koyuldu. Bir yandan da anlatıyordu: "Biliyor musun? Tokat, üstü güllerle kaplı bir dağmış bir zamanlar. Tepeden tırnağa bezeli kocaman bir gül dağı: ne güzel değil mi? Kent ment, ev yol falan yokmuş... Ama sen nerden bileceksin? Tokat'ı hiç görmedin ki." Yanıt vermedim. Buraya geldim geleli ilk kez yanlızlığımı, hastalığımı falan unutmuştum. İçime bir merak düşmüştü: acaba sabah akşam bir gül bahçesinde yatıp kalkmak nasıl bir şeydi? Masmavi bir göğün altında uzayıp giden bir gül tarlası belirmişti usumda, elimde olmadan güllerin renk renk dalgalanışı gözlerimin önünde canlanıyordu. İçinde tutsak olduğum bu dört duvarı unuturcasına dalıp gidiyordu bakışlarım gül bahçesinin hayaline. Sanki bir patlama olmuştu belleğimde... Hacer'e dalgın dalgın bakarken dedim ki: "Tokat çok güzel bir yer demek ki... Hayret, orda bunca gül yetiştiğini de hiç duymamıştım. Hani İsparta'yı okulda öğrenmiştik ama..." Hacer hiç istifini bozmadan: "Hiç olur mu ablacığım" dedi: "Tokat demek GÜL demektir."

O sabahki konuşmamız, Hacer'le aramızda kurulan garip, anlatılması güç iletişimin başlangıcıdır. Bir ay süreyle de hiç kopmadı bu iletişim, tersine, benim gitgide Tokat'a karşı artan ilgimle iyice beslenip güçlendi. Artık her gün o anlatıyor ben dinliyordum. Her sabah, tepede yankılanan 'ti' borusuyla gözlerimizi açar açmaz başlıyordu Hacer anlatmaya: daha doktorlar gelmeden, kahvaltımızı yemeden, ilâçlarımızı yutup iğnelerimiz yapılmadan, çoktan soluğu Tokat'ın gül bahçesinde almış oluyorduk. O gün ciğerlerimize yeniden aynada bakacaklarmış, belki de bıçak altına yatacağımız günü söyleyeceklermiş, Haçer'in sağ akciğerinde yüksük büyüklüğünde bir yara mı açılmışmış, ya benimkinde gitgide koyulaşan dumanın altında ne mi varmış? Bütün bunlar vız geliyor, silinip gidiyordu. varsa yoksa Hacer'in gül bahçesi... Düşlerimde bile Tokat'ın güllerini görüyor, mis kokulu gül yapraklarının uçuştuğu ırmaklarda bulurdum kendimi, dahası bir an önce iyileşip Tokat'ı görmek isteği uyanmıştı içimde, bu yüzden yemek bile yemeye başlamıştım! Bu arada iki ya da üç renkli gülün yalnızca Tokat'ta açtığını, gül yaprağından gül yağının, gül suyunun, gül merheminin nasıl yapılıp elde edildiğini bir bir öğrenmiştim. "Gül yaprağı insan yüreği gibi kırılgandır" diyordu Hacer: "Dokunmaya gelmez öyle yolunu yordamını bilmeden, fena incinir. Hırpalanıp küsüverir hemencecik." Ben: "Kışın da yetişir mi güller?" dediğimde: "Elbette" demiş, sonra da bana kızlara evlenirken çeyiz olarak gül bahçesi verildiğini, kadınların gül şurubu, gül reçeli kaynattıklarını, lohusalara gül tatlısı yedirdiklerini, mendillerine çevrelerine gül oyası işleyip halılarına güller dokuduklarını anlatmıştı. Bir de gül bayramlarını anlatışı vardı ki... Artık o 'taşralı ağzıyla' konuşmasını ve giysileri bile beni tedirgin etmiyor, yalnızca bana sürekli o gül bahçelerini anlatmasını istiyordum. Ama Hacer'in bana sözünü etmediği tek konu, kendi bahçesiydi. Ne zaman içinde yatıp kalktığı o bahçeyi soracak olsam sözü döndürür dolaştırır Tokat'a çeker, beni merakta bırakırdı. Ben de üstelemezdim. çünkü Tokat, şimdi artık düşlerime giren bir dünya cennetiydi: gül yaprağı gibi ince gönüllü, barışçıl yürekli insanları, gül kokulu evleri, sokakları, pespembe gökyüzüyle aklımı başımdan almış, düşsel aydınlığı, bedenime çöken karanlığı bile orasından burasından kemirmeye başlamıştı. Bu kent, o yaşanası gül güzelliğine ulaşmaya can attığım bir amaçtı artık benim için, onu görebilmek uğruna, bir an önce iyileşip hastaneden çıkmayı bile istemeye başlamıştım.

Hacer'in birkaç güne değin bıçak altına yatacağını

(Fotoğraf: Saffet LÜLECİ)

öğrenmemiz bile ikimizin de bir gün Tokat'ın gül bahçelerine kavuşma umudumumuzu kıramamış, tersine aramızda kurulan ilgiyi sımsıkı dostluk bağlarıyla bağlayıp çoğaltmıştı. "Bir gün" diyordu Hacer: "Bir gün kesinlikle göstereceğim ablacığım sana Tokat'ı. Dünyanın yaşanası bir yer olduğunu ve yaşamaya değdiğini işte o zaman anlayacaksın."

Bu umut ortaklığı, bir gün Tokat'tan bir genç adamın çıkagelişine dek sürdü. Adam Hacer'in ağabeyiydi ve onun ameliyatında bulunmak için gelmişti. Hacer'in güle oynaya bıçak altına yattığı günün ertesi, sanatoryumun denize bakan verandasında toplandık: İstanbul'dan bana okuduğum fakültenin sınav tarihlerini bildirmek için gelen babam, ben, bir de Hacer'in ağabeyi... Bir masanın çevresinde oturmuş çay içiyorduk. Hemencecik kaynaşmış, dost olmuştuk. Hacer'se ameliyatı atlatmış ve artık başka bir odaya alınmıştı. Ağabeyi, eylül ayının yaz mevsimini solduran güneşini yorgun gözlerle izliyor ve durmadan konuşuyordu. O da Hacer gibi konuşkandı. Tıpkı kardeşininkilere benzeyen neşeli kara gözleri vardı... Marmara, köpüklene köpüklene Büyükada'nın sislere bulanmış Dil Burnu'na doğru akarken, bize hiç ummadığım şeyler anlattı.

"Hacer'in küçüklüğü köyde geçti. Annemiz ölene dek kaldık köyde: Bir bağımız, bir de elma bahçemiz vardı. babam elma, üzüm satardı. Annem öldüğünde Hacer yedi, bense onbeş yaşlarındaydık. Babam bağı, bahçeyi sattı. Kent merkezine göç ettik. Ev yapsatçılığına başladı babam, kısa sürede çok para kazandı. Koca koca apartmanlar dikmeye başladı köylere bile... Bu arada yeniden evlendi. Ben onun işlerine yardım ediyordum, bu yüzden liseden ayrıldım. Ama Hacer'in okumaya büyük isteği vardı. Bu yıl liseyi bitirecekti. Hem de birincilikle. Ah şu hastalık çıkmasaydı... Babam ille de ne demeye evlendirmeye kalkar onu bilmiyorum. Çok karşı koydum, engellemek istedim babamı. Ben evliyim, durumum çok iyi. Hacer'i de yanıma almak istedim, üvey anamızla hiç anlaşamadığını bildiğimden... 'Koyver gelsin bana. Bırak evlenmesin ne olur. Kızın gönlü yok işte. Zorla güzellik olur mu? İlle de okumak, üniversiteye gitmekse dileği, ben okuturum' dedim babama. Bu yüzden darıldık. Ama Hacer'in de hastalanmasına neden oldu bu olay. Bir başka sevdiği mi var diye düşünmedim de değil. Aldım karşıma konuştum. Sordum soruşturdum. Seni ben evlendiririm dedim sevdiğinle... Bana 'yok' dedi. Ben kardeşime inanırım, o da bana güvenir. Olsa söylerdi bilirim. Bir olurunu bulurum nasıl olsa diye."

Hacer'in bütün yaşamı işte buydu! Peki, ya öylesine içten bir canlılıkla anlatıp durduğu o gül bahçeleri? Tokat'ın eşsiz gülleri. Benim neler düşündüğümü hiç bilmeyen ağabey sürdürüyordu konuşmasını: "Hacer vargücüyle karşı koydu babama. Ben üniversiteye gideceğim, daha okuyacağım, kitaplar yazacağım, evlenmem de evlenmem diye tutturdu. Yok eğer yollamazsan Ankara'ya beni, ben de gider anamın köyünde bir bahçe ya da bağ falan alır otururum tek başıma" diyordu. Çünkü babamın onu Ankara'ya falan yollamayacağını biliyordu. Ama yine biliyordu ki, artık anamın köyündeki bağların, bahçelerin yerinde yeller esmektedir. Her yer, dağ taş bile bizim de gayretimizle betona, duvara, apartmana kesti."

Anlattıklarını daha fazla dinleyemez oldum. Heybeliada Sanatoryumu'nun koca yapısı, kıyıya vurmuş delik deşik, yaralı bir gemi gibi kıpırtısız, cansız ve ölü, öylece bakıyordu uzaklarda solan denizin gül rengi akşam kızıllığına. Tıpkı usul usul çözülüp dağılarak yeryüzünden silinen, yokolan güzelim bir gül bahçesinin hayalini, ağlayan gözlerle izler gibi, hüzünle...

Konuşamıyordum. Konuşmak da istemiyordum. Korkuyordum, ağzımdan çıkacak olan şu soruya alacağım yanıt ürkütüyordu beni: 'Yanıbaşımızdaki odada dalgın yatan Hacer, gözlerini yaşama yeniden açtığında, ne olacaktı?' Ne olacaktı Hacer? Tokat'ta ve bu koşullar içinde ne yapacaktı? Bu örselenmiş, eksilen, kırık bedeniyle... Hiçbir şey düşünemiyordum, düşünmek de istemiyordum, aklım durmuştu sanki. Bildiğim tek gerçek, onun Tokat'a gittiği zaman artık bir gül bahçesine dönmeyeceğiydi: Yüreğime dehşet salarak aklımı durduran da bu olsa gerek. Çünkü hiç görmediğim, yalnızca hayalini kurup da görmüş gibi olduğum o yer, Tokat kenti, hiç de benim düşündüğüm gibi değildi. Peki ama Hacer ne demeye kurdurmuştu bana o hayali?

Birkaç gün sonra Hacer'in acıdan hâlâ baygın kara gözlerine bakarak ona: "Hastaneden çıkınca İstanbul'a, bizim eve gelmek ister misin? Sonra da ben sana, Tokat'a gelirim" dedim. Hacer gözlerini yumdu. Başını duvara çevirdi. Çok yorgundu, acısı sürüyordu: "Güllerimizi hiç unutma ablacığım olur mu? Solmuş yüreklerimizde açtırdığımız Tokat'ın o güzelim güllerini. Otur da yaz bir gün, bari bir güzel roman olsun" dedi.

O zaman onun o umut güllerini neden açtırdığını anlar gibi oldum. Yalnızlıklarımızın karanlık batağından çıkabilmemiz için işiklar içinde bir düş yaratmıştı ikimiz de: o düş bizim umudumuz olmuş, savaşamazı sağlamıştı. Umut, direnmek demekti çünkü. Çünkü bütün olup bitenlere karşın yaşamı seviyordu Hacer, yaşama sevincini ayakta tutabilmek istiyordu. O türküyü de büyük bir olasılıkla kendi uydurmuştu.

Yaşama, koptuğu yerden bağlanmaya çalışmayı bana Hacer öğretti ve Tokat'ın gülleri... ●

alışveriş

İbrahim HACIBEKTAŞOĞLU

ağaç : aklımı sana verdim
kuşlarını ver bana

dağ : uçurtmam sana uçtu
düşlerini ver bana

anne : gözlerim senin olsun
yaşlarını ver bana

çocuk : yüregim sende kalsın
yüreğim sende kalsın

sait faik için

● Muzaffer UYGUNER

Sait Faik, ilk öykülerini 1926-1928 yıllarında, bir lise öğrencisi iken yazmıştır. Bunları yayımladığı yıllarda yazdığı öykülerinde de aynı çizgiyi sürdürmüştür. Bunlar, daha çok Adapazarı ve Bursa'daki izlenimlerine ve gözlemlerine dayanan öykülerdir. Müsveddeleri arasında bulduğum, daha sonra hazırladığım kitaplarına aldığım öykülerinde de Bursa görüntüleri vardır. Bu ilk öyküler için, o zaman birer ad yapmış Ömer Seyfettin, Refik Halit, Reşat Nuri'nin bazı etkilerini yansıtmıştır diyebiliriz. Sait Faik, 1936 yılından başlayarak kendini bulmuştur. Böylece küçük adamların şiir dolu yaşayışlarını yansıtan bir öykü düzenine girmiş, güçlü ve yeni bileşime yönelmiştir. 1949 yılında Akşam gazetesinde yürütülen bir soruşturmaya verdiği yanıtta şunları söylemişti: " Cemiyetimizde ahlâk telâkkileri değişiyor. Bugün eskiler diye adlandırılan yaşlı muharrirler hayata, cemiyete yukarıdan bakarlardı. Hâlâ da öyledirler. Hayata karışmıyorlar, yalnız tepeden seslenerek cemiyeti düzeltmek sevdasındalar. Bize gelince: Cemiyeti düzeltmek hususunda hiçbir iddiamız yok. Biz, cemiyette, insanlarımızla birlikte, aynı hayatı yaşamak istiyoruz.". Gerçekten de, yaşamış olduğu kentlerde hep halk yaşamının kaynaştığı yerlerde dolaşmış, "kendi hikâyeleri"ni taşıyan insanlarla kaynaşmış, onların öykülerinde de kendini anlatmıştır. Sait Faik, buralarda gördüklerini hep kendine çekmiş, hep kendini odak noktası yaparak vermiştir bize. İnsana dönük duyarlılığı, insan sevgisi, öykülerinde birliği sağlayan bir öğe olarak görülür. Diyebiliriz ki, öykülerinin çoğunda gerçekteki olaylardan kaçar, kendi gerçeğine sığınır. Çağrışımlarla, duygularla bizi de alıp götürür oralara.

Sait Faik'in öyküleri olaylarla değil, kişilerin ruhsal durumları, düşünceleri ile bir değer taşır. Onun kişileri, düşünceleri, duyuları ve geçmişleri ile birer canlı varlıktır. Son günlerinde yazdığı gerçekdışı öykülerindeki kişiler için belki de "canlı varlık" deyimini kullanamayız; ama, aksini de söyleyemeyiz.

Sait Faik, içe dönük olmakla birlikte müthiş bir gözlemci idi. Oktay Akbal, **Şair Dostlarım** adlı kitabında, Boğaz'daki bir vapur yolculuğunu ve bu yolculukta kendini nasıl sınava çektiğini anlatmıştır: "Anadoluhisarı iskelesinin yanında küçük bir kahve vardı. Onun önünde durmuştuk. Haydi, dedi, mademki hikâyecisin, şu karşı kahvede ilk gözüne çarpan nedir, söyle bakalım? Baktım üç dört kişi oturmuş, kâğıt oynuyor, kahve içiyor, duvarlarda bir takım renkli basma resimler.. İran Şahı'nın Atatürk'le resmi falan. Bu resimleri belirtirim, dedim. Kızdı birden, 'Ulan, dedi, o kenarda tek başına oturan ihtiyar sakallı var ya! İşte asıl hikâye o be'. Gerçekten, denize doğru bir küçük ihtiyar oturmuş. Yalnız, sıkıntılı bir hali vardı". Bu satırlar, onun dünyaya bakışını ne kadar güzel açıklıyor.

Sait Faik'in öykülerini çeşitli görüş açılarından bakarak sınıflandırabiliriz. Bunlar, onun sanatını açıklayabilir. İlk öykülerinin, özellikle 1936 yılından öncekilerin alışılmış öykü tekniğine uygun olarak ve o yıllarda ad yapmış kişilerin yolunda yazılmış olduğunu ve bunların çoğunun anılarını, yaşamındaki bazı olayları yansıttığını söyleyebiliriz. "İpekli Mendil", "Zemberek", "Babamın İkinci Evi". "Bohça", "Orman ve Ev" çocukluk ve ilk gençlik anılarından çıkarılmıştır. **Semaver**'in son bölümündekiler ise Grenoble yıllarındaki yaşamının izlenimlerini, oradaki anılarını yansıtır. 1936 yılında yazılan "Kalorifer ve Bahar" öyküsü yeni bir yolun başlangıcıdır bana göre. Alışılmış öyküleme tekniği bırakılmış, Sait Faik havası belirmeğe başlamıştır bu öykü ile. Böylece, yaşamın sıcaklığı içinde, yalnızca "anlatmak" ile yetinilmemiştir. "Ormandaki Uyku", "Karpuz Sergisi" ve "Park" adlı öyküleri ile bu yolda sağlam adımlarla ilerlemeğe başlamıştır. Fakat, **Şehmerdan**'da yer alan bazı öyküleri, henüz tüm olarak yeni anlayışa geçemediğini göstermektedir. "Çelme", "Mahbus", "Köy Hocası ile Sığırtmaç", "Bekâr" gibi öykülerini buna örnek olarak gösterebiliriz. Uzun bir susma döneminden sonra yazdığı ve **Lüzümsuz Adam**'da toplanan öykülerde alışılmış öyküden iyice ayrıldığı, saf bir anlatıcılığa yöneldiği görülür. Konu olarak da küçük adamların iç dünyasını vermeğe başlamıştır. Daha sonraları bir buhalıma düşer. Bunda, hastalığının ortaya çıkmasının ve böylece sonun yaklaştığı düşüncesinin önemli rolü olduğunu sanırım. Bu bunalım sonunda yazmağa başladığı öykülerinde bezginlik, düşlere sığınma açıkca görünür. 1947 yılında yazdığı "İp Meselesi" de o yıllardaki bunalımını veren ve sonraki öykülerinin bir öncüsü sayılabilecek bir öyküdür. "Kırlangıç Yuvasındaki Kadın", "Alemdağda Var Bir Yılan", "Öyle Bir Hikâye", "Yanlızlığın Yarattığı Adam", "Panconun Rüyası", "Yılan Uykusu" ve "Kalinikhta" bu anlayış içinde yazılmış öykülerdir. Sait Faik, böylece, gerçeküstü bir anlayışa yönelmiştir.

Sait Faik, konularını toplum yaşamından seçmiştir. Toplumu, doğayı insanların yaşadığı bir ortam olarak değerlendirmiştir. Allegorik bir öykü olarak nitelendirilen "Sinağrit Baba" öyküsünde bile insanlar üzerinde durmuştur. Bir balığın konu olarak alındığı izlenimini veren "Dülger Balığının Ölümü" de insanlarla ilgilidir, yaşamla ilgilidir. Yaşama sevincini veren "Hişt Hişt" adlı öyküde de insanı buluruz. "Son Kuşlar"da ise ülkemizde ilk kez, doğanın, çevrenin nasıl yokedilmekte olduğunu ortaya koymuştur.

Sait Faik, her yıl Burgazadsı'nda yapılan toplantılarla anılmaktadır. Bu yıl da anılmıştır. Fakat, bütün mallarının verdiği Darüşşefaka'dan bir tek kişinin bulunmaması, geçen yıllarda da bulunmaması acı bir durumdur. Burgaz'daki ev de artık iyice eskimiştir. Üstelik, bu yıl, Sait Faik Öykü Ödülü de verilmemiştir. Halbuki güzel öyküleri içeren kitaplar yayımlanmıştı.

Bu yıl yapılan toplantıda Sait Faik'i otururken canlandıran bir heykelinin de açılışı yapılmıştır.

Ben, her yıl bu toplantıları düzenleyen sayın Perihan Ergun'un çağrısı üzerine gene katıldım ve bir konuşma yaptım. Bu konuşmamda iki hususa yer verdim. Birincisi, yıkılma durumuna gelen Burgaz'daki binasının onarılması ve yangınlardan korunmak üzere çağdaş bir koruma düzeni kurulması, müzenin de yeni bir anlayışla düzene konulması. İkincisi de her yıl bir kitabı konu alınarak ya da yapıtlarından bir anakonu temel kabul edilerek yarışmalar açılması. Ama, bunları kim üstlenecek, kim yapabilecek? İşte orası "meçhul"! Ama, Sait Faik adının böylece yaşatılması daha iyi olmaz mı?

Şunu da belirteyim: Burgaz'daki binayı Tanrı korusun. Oradaki müsveddelerinin birer fotokopisi bendedir. Bunları, Bilgi Yayınevinin dizisinde yayımladım. Ama, asıl olan el yazısı ile olan müsveddeler değil midir? Neyseki fotokopilerini elde edebildim... ●

"delikli kuruş"tan sonra "dünyam iğne ucu" adlı kitabının yayımlanması üzerine yazar, doğan soydan'la söyleşi

● Söyleşi: **Nadir GEZER**

- Sayın Soydan, zannederim öykü anlayışınızı okura ulaştırma yönünden bu sizinle yapılan ilk söyleşi olsa gerek. Onun için söyleşime "Merhaba Doğan!.." diye başlıyorum.

- Merhaba!..

- Kendinizi kısaca okurlarınıza tanıtır mısınız?

- İzninizle, yaşam öyküme babamdan başlamak istiyorum. babam geniş toprakları olan bir Kadı'nın dört oğlundan biriymiş. Dedemi yitirdiğimizde babam henüz beş yaşındaymış. Üç-dört köyü içine alan geniş topraklarımız dedemin ölümüyle babamın amcaları tarafından paylaşılmış, babama da mahkemenin yolu görünmüş. Oniki yıl başgediklilik hizmetinden sonra salt toprağına sahip olabilmek, amcalarının elinden toprağını alabilmek için askerlikten ayrılıp davavekilliğine başlamış. Tam kırk yıl bir yandan bu davalarla uğraşmış, bir yandan da karakol kapısından, hükümet konağından korkan vatandaşlara yol göstermiş ve onların davalarına bakmış. İşte ben böylesi bir babanın savaşım alanı içinde yetiştim. Gerek aile içinde, gerekse yaşadığım çevrede nereye baksam bir haksızlıkla, adaletsizlikle, acıma duygusundan yoksunlukla karşı karşıya kaldım. Ezilen ve yazgısına boyun eğmiş insanlarla iç içe yaşadım. çocukluk yıllarım su gibi olaylar içinden akıp gitti. yaşam öyküme doğum tarihimle başlamam gerekseydi söyle derdim: 1946'da Elbistan'da dünyaya geldim. İlk ve ortaokulu Afşin'de, lise ve öğretmen okulunu aynı yıl Kahramanmaraş'ta bitirdim. Üç yıl Afşin'in Ortaklı köyünde öğretmen olarak çalıştım. Sonra da Buca Eğitim Enstitüsü'nün Türkçe bölümünü bitirdim. Ondan sonraki süreyi ortaöğretimde geçirdim. Şu anda Kestel İlköğretim okulunda çalışmaktayım.

Beni öykü yazarlığına yönlendiren en başta çevremin insanlarıyla tanık olduğum olaylardır. Yaşadığım olayların derin bir etkisi oldu üzerimde ve beni yazarlığa sürükledi. İlk öykü denemelerimi Hakkâri'nin Çukurca'sında yaptım. Çukurca, ortaöğretimdeki ilk görev yerimdi. Orada yaşadığım olaylar, yukarıda anlattıklarımın tuzu biberi oldu. Çukurca'da yazdığım öykülerden "Ahraz Bağdat" İzmir radyosunun "öğretmenle baş başa" izlencesinde verildi. Çok ilgi görmüş olacak ki öyküyü dinleyen arkadaşlar kutladılar beni. Adı geçen öykü günlerce gündemde kaldı. Bunu izleyen günlerde durmadan yazdım. 1988'te **"Delikli Kuruş"** adlı öykü yapıtımı okura sundum. 1993'de de **"Dünyam İğne Ucu"** adlı yapıtımla okurun karşısına çıktım yeniden.

- Her iki yapıtınızda da ilginç bir nokta buldum, kendinizi Elbistan doğumlu olduğunuz halde öykülerinizin çoğunda kırsal kesimi, köy insanını konu edinmişsiniz, bunun nedeni kısaca açıklar mısınız?

- Annem Ortaklı köyünden olduğu için köy yaşantısını yakından gördüm ve yaşadım. Bu da öykülerimde

ağırlık kazanan olayların gerçek nedeni oldu. Köyden konusunu alan öykülerim ağırlık kazandı yapıtlarımda.

- Bir yazın türü olarak öyküden ne anlıyorsunuz? Şiire de yatkınsınız ama öyküde karar kıldığınız izlemini edindim, öykü, anlatım yönüyle sizi daha mı etkiledi?

- Öykü, içimde birikmiş olan acı ve tatlı olayları başkalarına aktarma, yüreğimi burkan duyguları çevremle paylaşma isteğimden kaynaklandı. Amacım olayları anlatmak değildi, okura bir mesaj vermekti. Bir amacım da okurun göremediği olaylara onun dikkatini çekmekti. Önceleri şiire karşı müthiş bir tutku vardı içinde. İki yüzü aşkın şiir de yazdım. Bunların çoğu hece vezniyle yazılmış şiirlerdi. konuları yine toplumsaldı. Şu da bir gerçek ki şiirde güncelliği yakalayamadığımın kanısındayım. Şiir bir sonsuzluğun içine taşıdı beni ve ben öyküde karar kıldım.

- Öykülerinizde "belik, bellik, çıngı, duluk, şelek..." gibi yazın yaşantımızda çok az rastladığımız sözcükleri de kullanıyorsunuz. Bunlar doğup büyüdüğünüz bölgede çok yaygın olarak kullanılan sözcükler mi?

- Bu sözcükleri çocukluk yıllarımda duydum ve benimsedim. Halen de kullanılan sözcüklerdir bunlar. Öykülerimle bu sözcükleri de okurlarıma benimsetebildiysem kendimi mutlu sayarım.

- Öykülerinizi zorlamadan dilin doğal yapısı

içinde yazdığınızı görüyorum. Bu anlatıma nasıl ulaştınız?

- Öykü biçimim bu benim. zorlanmadan, dilin doğal akışı içinde öykülerimi oluşturuyorum. Öykü dilim, günlük konuşma diline çok yatkındır.

- Kimi öykülerinizde derin bir acı duyumsuyor insan. Sizi bu denli içten etkileyen olaylar birer gerçek olay mı?

- Evet, öykülerime konu olmuş olan olayların hepsi gerçek ve yaşanmış birer olaydır.

- Küçük bir kentte büyüklük duygusuna kapılmış olanlar, insana sürekli surat asanlar büyük bir kentin içinde tanınmaz bir insan durumuna düşüyorlar. "Selamlar Kesildi" adlı öykünüzde bunu çok güzel işlemişsiniz. Böyle bir öyküye nasıl yöneldiniz?

- Topluma ve kişilere tepeden bakanların, aynı insanlar tarafından yüceltildiğini gördüm ve yaşadım. İnsanı yücelten de, küçülten de yine o çevrenin insanlarıdır. Adı geçen öyküde kahramanlardan birinin bir büyük kentte sıradan bir insanın da gerisinde kalışının bir öyküsüdür bu...

- Genelde öykü kafanızda nasıl oluşuyor? Sonra onu nasıl kâğıda döküyorsunuz?

- Beni etkileyen ve yazmaya zorlayan olayları 'Bu olaydan iyi bir öykü çıkar" düşüncesinden devinerek olayı bir başlık halinde not ediyorum. Günler sonra beni tedirgin eden toplumsal bir konu beni kendimden alıp öykünün derinliğine sürüklüyor ve yazma eylemim başlıyor. Aslında olaydan önce üzerinde duracağım konuyu saptıyorum. Örneğin korkaklık gibi, insana tepeden bakma gibi, köylü şehirli ayrımı gibi birtakım benzer olayların derin etkisi altında kalıyorum. Bu konulara uygun öyküleri kurgulamaya çalışıyorum.

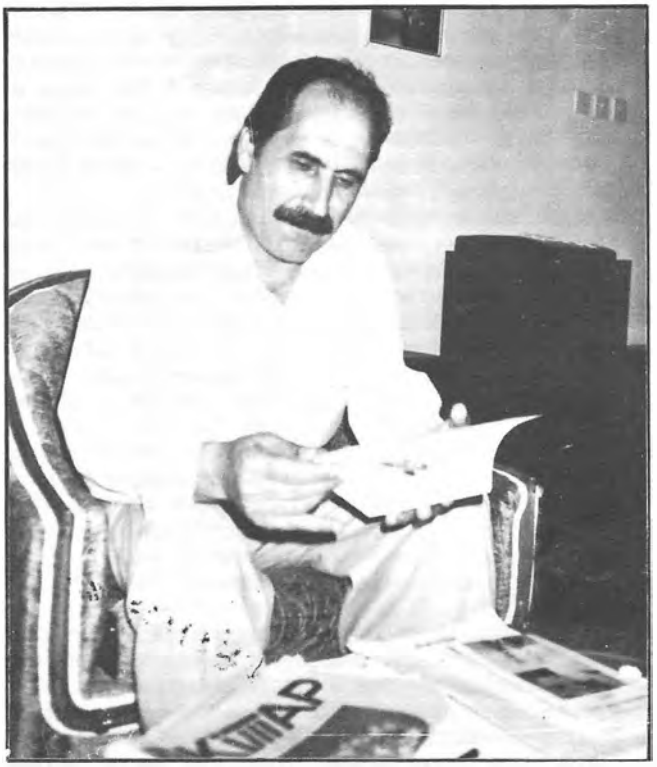

- "Soydaş Pazarı" adlı öykünüzden söz eder misiniz? Bu öyküde erkeğin kadına bakış açısını işlemişsiniz. Salt cinsel bir tutku mudur bu?

- Bu öyküde Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızın daha gelmeden önce düşledikleri Türkiye ile gördükleri ve yaşadıkları Türkiye arasındaki çelişkileri vurgulamak istedim. Kimi insanımızdaki onlara karşı duyarsızlıkları dışa vurmak gereksemesini duydum. Bu öyküde anlatmak istediğim buydu.

- "Sıkıyönetim Hasan" adlı öykünüzün en ilginç iki kişisi cip sürücüsü Osman'la berber İbo'dur. Onları böyle ilginç kılan nedir? "Kraldan çok kralcı olmak" deyimine çok uygun birer kişilik vermişsiniz onlara. Bu iki tipin öykünüze verdiği ağırlığı açıklar mısınız?

- Bu iki kişi de birer emekçidir ve "Sıkıyönetim Hasan"la aynı toplumun insanlarıdırlar. Hasan bütün çabalarıyla onlardan yanadır, ama ne yazık ki onlar ona karşı...

- "Çoban Reşit"in Kâmil Efendisi görevini kötüye kullanarak köylüleri nasıl sömürdüğünü, onların toprağına nasıl el attığını ve köylülere bakış açısını çok güzel bir dille getirmişsiniz. Biraz bundan söz eder misiniz?

- Bu öyküde bir köylü-kentli ikilimi yaşıyoruz. Kentlinin köylüye bakış açısının yadırganışı var bu öyküde. Köy insanının ezilmişliği var. Ayrıca bir köylünün bir kentliye yaklaşımındaki soylu devinim de var bu öyküde.

- Yapıtınıza ad olan "Dünyam İğne Ucu" adlı öykünüzün kahramanı Cemil bir bunalımın insanı mıdır? Az çok okumuş olmanın, iş bulamamanın bunalımı bu değil mi? Bu öykü bize bir eğitim çıkmazı içinde bocaladığımızı göstermiyor mu?

- Cemil bir arayışın içinde. Okulda öğrendikleriyle köy yaşamı arasında uyumsuzluğu yaşamaktadır. Dünyasını genişletmek istiyor. Bunun içinde köyden büyük kentlerin içine atmak istiyor kendini. Tek güvencesi olan diplomasının da hiçbir işe yaramadığını görüyor. Bu da eğitim anlayışımızın bir çıkmazda olduğunu gösteriyor bize.

- Etkilendiğiniz yazarlar hakkında da birkaç söz söyler misiniz?

- Ortaokul ve lise yıllarımda Yaşar Kemal, Orhan Kemal, Fakir Bayburt, Mahmut Makal, Talip Apaydın ve Mehmet Başaran gibi çağdaş ve toplumcu yazarları izledim ve etkilendim. İlk okuduğum dış kaynaklı yapıt Gorki'nin "Ana"sı ile Victor Hugo'nun "Sefiller"iydi. Bugünkü kişiliğimin ve dünya görüşümün oluşmasında bu yazarların çok etkisi olmuştur. Çünkü onlar hep bizi anlatıyorlardı.

- Bugünkü öykü yazınımız hakkında düşünceleriniz nelerdir?

- Bunu yanıtlamak çok güç. Ama yine de birkaç tümceyle konuya eğilmek istiyorum. Bence öykü yazarlığı bir etkilenmenin, bir birikimin dışa vurma ve taşma sonucudur. Öyle olunca da her yazarın etkilenim alanı değişik oluyor. Bu değişik etkileşim değişik öykü anlayışının gelişmesine neden oluyor...

- Bu güzel söyleşi için teşekkürler Soydan.

- Ben de teşekkür ederim. •

onu dinlerken

● Dilber SAKA

Onu göreceğim birazdan. Adımlarım ivedileşiyor sokaklarda. Tıkış tıkış akan insan seline kanşıyorum. Sırtlarında çantaları, öğrenciler doluşuyor uzun sokağa. Nefis yemek kokuları geliyor lokantalardan. O ünlü dönercinin önüne insanlar dikilmiş, içeriye girenler çıkanlar... Kestane koyusu saçlarımı ılık ılık esen rüzgâra bırakıyorum. Sol bileğimdeki ağrı, erinçsizliğimi çoğullaştırıyor. Akşam; Orhan Veli, "beni bu havalar mahvetti", derken neyi anlatmak istedi, diye soruyor arkadaşım. Epeyce konuşuyoruz onu mahveden havalara dair. Sonra, tartışmaya varıyor konuşmamız. Onu anlamadığımı söylüyor arkadaşım, koyu kahverengi gözlerini gözlerimin içine dikerek. Ben de aksini söylüyorum. Daha başka diyarlara kanatlanıp gidiyor konuşmamız. Ben mi Orhan Veli'ye gitmişim. Yoksa o mu gelip beni bulmuş bu daracık Trabzon sokağında. Saçı sakalı uzamış, dudaklarında sigarası. Fısıldıyor kulağıma. "Beni bu havalar mahvetti". Gözlerimde bir hüzün, yüreğimde bir burukluk. Yüreğimin denizlerini dalgıçlar talan ediyor sanki.

Kalabalıklan geçtiğim yerlerde bırakıyorum. İşte geldim. Kapısını tıklatıp içeriye dalıyorum. Her zamanki gibi masasının başında, gülümsüyor beni görünce. Kucaklaşıyoruz. Yine onu seven dostları var yanında. Herbiriyle selamlaşıyorum. Sonra da karşıcığına geçip oturuyorum. Ona bakmak, deryalara, bakmak gibi bir şey. Hele onu dinlemek... Her zamanki söyleşilerinin tatlı salıncağına bırakıyorum kendimi. Dağların doruklarından yuvarlanan su tanecikleri gibi dalgalanıyor sesi. Uzun yılları sarmaladığı yüreğine alıyor beni. Ne zaman geleceğini söylemeden çekip gidiyor, gözlerindeki hüzünler. Adına canlı tarih denilen ülkemin güzeller güzeli insanı işte o.

Sen Ali, sen Derya, sen Göktuğ, sen Hasan, Osman! Onu tanımadıysanız, onunla söyleşmediyseniz hiç, üzülürüm size. Onun gözlerinde, çayların akışına karışan su zerreciklerinin parıltılarını göremediyseniz, size yine üzülürüm.

İşte, gülen bu bakışları bir hüzün sarıyor ansızın. Kıtır kıtır, simitlerimizi bandığımız çaylarımızı yudumluyoruz o sıra. Sağ elini, özenle taranmış ak saçlarına getiriyor. Kahverenkli beneklerin üşüştüğü alnını kaşıyor bir süre. Sonra devam ediyor konuşmasına.

"İşte, buralardan öylecene gittik kızım. Rus - düşman gemileri sık sık Trabzon'u ziyaret ederlerdi o günlerde. I. Dünya Savaşı başlamamıştı daha. Düşman gemileri buralara gelip keşif yapıp gidiyorlardı. Gemilerin, önce dumanları gözüküyordu deniz başından. Halk tedirgindi, korkuluydu, umutsuzdu. Trabzon Valisi Cemal Azmi Bey, halkı teskin etmek için, diyordu ki;

"Ufukta gördüğünüz dumanlar Yavuz ve Midilli'ye aittir." Ne zaman ki Trabzon'a top atışlarıyla ortalık inlemeye başladı, o zaman anladık ki, bu gemiler düşman gemileridir. Sonra muhacirlik olayı başladı. Kaçan kaçanaydı Trabzon'dan. Yollar, dağların ardı, inim-inim insan seliyle inliyordu. Ondan önceki bombardımanlarda, evden çıkıp Boztepe'nin arkasına sığınır, orada bekleşirdik. Büyüklerimiz evlerimizden battanıyelerimizi alırlardı yanlarına. Biz çocuktuk. O battaniyelerin üstünde sabahlardık. Ancak, düşman gemileri çekildikten sonra dönerdik evlerimize. Buradan giderken de o niyetle çıktık evlerimizden. Yeni bir bombardımana tutulmuştuk. Bir süre sonra düşman gemileri çekilecek, biz de evlerimize dönecektik güya. Bir, evlerimizin anahtarını aldık. Bir de bir kaç battaniye, işte hepsi bu. Haa kızım bir de, bizim Yenicuma'da bir yazlık evimiz vardı. Seyislerimiz, adamlarımız vardı. Benim de ufacık bir Aynalım vardı. Aynalı'yı almadan gitmem de gitmem, diye tutturdum. Bir de, İkbal'le Havva ablam vardı. Abla dediysem, o zamanlar hizmetçilere hizmetçi demek çok ayıp sayılırdı. O yüzden, onları taa büyüyünceye kadar, gerçek ablam sanmıştım ben. Ablalarımızın biri on iki, biri on dört yaşındaydı. İkbal ablam tuttu Aynalı'nın bağını, kafileye karıştık.

- Duruyor. Gözlüklerinin altından uzanıp sol gözünü kaşıyor. Çayından bir yudum daha alıyor. Yaşını inkar eden güzel yüzü, bulutların arasında kalmış bir güneş gibi yanıp sönüyor. Bizler, ne o savaşları ne o korkuları yaşadık. Amma, bizim de yüreğimizden, bulanık ırmaklar gibi nice savaşlar akıp geçmedi mi?-

Yürüyerek Akçaabat'ın yolunu tuttuk. Ve o gece orada, Akçaabat Büyük Cami'de mahşeri bir kalabalık içinde sabahladık. Dayanılmaz bir soğuk vardı. Tirtir titriyorduk. O soğuğu hiç unutamam. Düşündükçe hâlâ yüreğim titrer. Derken kızım, yeniden yollara dizildik. Her yan muhacir kafileleriyle doluydu. Yoroz'u geçtiğimiz sıraydı, tam fenerin altında bir asker gördük. Ya asker kaçağıydı, ya hastaydı. Fenerin altındaki çimenlikte boylu boyunca uzanmış yatıyordu. Hüzün dolu gözlerle gelene geçene bakıyordu. Bir de yürekleri kanatan sesiyle yanık bir türkü söylüyordu:

".....

Ne aylık var, ne yıllık var askere

Sultan Reşat vermez bize teskere."

O zaman Sultan Reşat'tı padişah. Asker şikayet ediyordu bu durum karşısında. O iki mısra (dize) burgu gibi, kafama kazılı durur hâlâ. Ve de askerin o hali, gitmez hâlâ gözlerimden. İşte, öyle uzun bir yorgunluktan sonra, Espiye'de geceliyoruz. Sabah, fındık ocaklarının arasında ortalığı birbirine katan bir çocuk sesiyle uyandık. Sese giden annem, fındık ocağının dibinde bir kundak görüyor. Kundağı alıyor. Akşamdan kalma bir kaç kaşık pilavı ezerek çocuğa yediriyor, çocuğun ağlaması diniyor. Çocuğu da kafilemize katıyoruz. Büyük ablamda Aynalı, küçüğünde çocuk, yeniden yola koyuluyoruz.

O sıralar Yemen de bizdedir. Harp orada da kasıp kavurur ortalığı. Osmanlı ordusunun bir kolu Yemen'de, bir kolu Arabistan'da, bir kolu da Kafkasya'da. Anlayacağın kızım, derdimiz bir değil ki. Yayan Yemen'e, altı ayla bir buçuk yılda gidebilirdi, bir asker. Yemen'e mi gidiyor, onu yok sayardı analar. Umudunu keserdi herkes Yemen'e gidenden. Anaların, bacıların, sevdalıların, bu yüzden hiç kurumazdı gözlerinin yaşı.

- Durup iç geçirir. Bulutların arasında yeni çıkmış güneşler gibi ışıldar gözleri. Ama bu çok sürmez.-

"Bak kızım, asıl önemli olanı da ne biliyor musun? Müslüman sandığımız o hain Araplar oynadı bize en büyük oyunu. İngilizler, para karşılığı sattılar bizi Araplara. İngiliz akçesine . O Araplar, arkadan hançerlediler bizi. Elcezire cehpesinde, teğmen olarak savaşa katılan Recep Dereli, söylediklerime kaynaktır. Haa, bunu da iyi tut kafanda. Recep Dereli, bana dedi ki bir gün:

"Eğer orada ezan Türkçe okunsaydı, yüzbin askerimizi şehit vermeyecektik. Ezan Arapça okunuyordu. Askerlerimiz de açtı, susuzdu. Ezan sesinin geldiği yöndeki köylere bin bir umutla sığınıyorlardı. O sese, o köylere giden askerlerimizi, Araplar hunharca hançerlediler. En az yüzbin askerimizi şehit verdik orada." Burası da böyle kızım, yaaa... Demin, onu der-

dim. Yoroz'u da geride bırakıp, kafileyle Çavuşlu'ya varmıştık. Çavuşlu Görele yakınlarında bir yer. Derenin üstünden geçen, yıkık dökük Çavuşlu köprüsünden yüzlerce insanın arasında giderken, mavi püsküllü fesimi Çavuşlu deresine düşürdüm. Tutturdum ille fesimi isterim, fesimi isterim diye. Beni dinleyen kim! Herkes kendi derdinde. Yorgun, perişan, çaresiz... Sulara karışıp giden fesimin ardından yaşlı gözlerle baktım. O fesimin sulara karışıp gidişini unutamam. Çavuşlu'ya varınca öğrendim, orada akrabalarımız varmış. Onların yanında on beş gün kaldık. Orada da unutamadığım bir anım vardır. Bir gün, denizin kıyısında çocuklarla foduk oyunu oynuyorduk. Bilir misin foduk oyununu? Beş taşla oynanan bir oyundur. Tam öğle zamanıydı. Üstümüzde kızgın bir güneş vardı. O sıra, büyüklü - küçüklü, Rus donanmaları göründü denizde. Büyük harp gemileri açık sularda kaldı. Küçükleri, yani muhripler, kıyıya yaklaştılar ve Çavuşlu'yu bombardımana tuttular. Biz de heyecanla, korkuyla tepelerin ardına kaçmaya koyulduk. Bir de ne göreyim, ellerimden şıpır şıpır kanlar damlıyor. Korkudan ağlamaya başladım. Meğer taş mı, sarapnel parçası mı her neyse, parmağımın ucunu kesmiş. İşte kızım, sana bir Çavuşlu armağanı. Bak, izi hâlâ burada durur."

- Parmağını uzatıyor. Hüzünlü gülüşler geziniyor esmer yüzünde. Serçe parmağının ucunda bir yarık izi. Ah diyorum, bizler savaş çocukları değildik. Amma biz de ne donanmalara tutulduk. İzi hâlâ oylum - oylum yüreklerimizde. Ak yüzünde, yüreğinde güneşler oynaşan güzel ülkemin güzel insanı... Ah, bu dağın, bu taşın, bir mayıs gününün koynunda oynaşan zaman. Anaların, sarmaya doyamamış kollarından ne oğullar aldın. Nice yıldızlar ağdırdın göklerden. Umut, sevda, güzellik dolu, nice güzel bakışları vurdu, namlu uçları. Biz de az mı savaşlar yaşadık? Ulusumuzun, birlik içinde güç verdiği, can verdiği bu topraklarda, az mı senlik benlik kavgaları yaptık! Can Yunus'un çağrısını unutup, az mı yaraladık birbirimizi. Ve hâlâ, yüreklerimizden kan damlamıyor mu?..-

"Derken, bir sabah fındık dalının dibinde bulduğumuz bebekle, benim Aynalımı Çavuşlu'da bıraktık ve askeri bir kayıkla oradan ayrıldık. Kırk sekiz karışlık bir kayıktı bu. Ve biz bir kafile, bu kırk sekiz karışlık kayığa doluşmuş, Ordu'ya doğru denize açılmıştık. Denizde Rus donanmalarını görünce kıyıya kaçıyorduk. Donanmalar çekilince, yeniden denize açılıyorduk. Öylece, düşman donanmalarını takip ede ede, tam, on günde vardık Ordu'ya. Meğerse, orada da bizi bir sürpriz bekliyormuş. Sonradan öğrendiğimize göre, Balkan savaşında, Arap Hafız öncülüğünde kurulan gönüllü Trabzon Taburuna, babam da katılmış. O nedenle, meğer Ordu'da babamızı da görecekmişiz. Ah, ne sevinçli karşılaşmaydı bu, yıllar sonra, anlatamam..."

- Bunları söylerken gözleri doluyor. Yüzünde o savaş yıllarının çocuğu, yüzünde özlemler, yemyeşil dağlar - tepeler... Su gibi dupduru sesi akıp gidiyor..-

"Babam, Ordu'da askeri hastanede, inzibat çavuşu idi. İlk kez orada, bizimle çok ilgilendiler. Önce, çadırlarda kaldık. Sonra, bir evde kalmamızı sağladılar. Ne var ki, bir akşam çok korkunç birşey oldu. Bir gece, oturduğumuz ev, beş sıra evle birlikte yanmaya başladı. Bize kimse yardıma gelemiyordu. Çünkü, evde babamın silahları, mermileri cızır cızır patlıyor, alevler göğe çıkıyordu. O yüzden herkes korkmuş, bizi kurtarmaya kimse cesaret edememişti. O gece, nasıl oldu bilmem, büyük halam bizi alıp dışarıya çıkardı. Vay be, ne günlerdi yaşadığımız günler...

Diğer muhacir kafilelerinin pek çoğu, Kastamonu'ya kadar gitmişmiş. Haberlerini alıyorduk. Trabzon'dan gidenlerin çoğu, Ordu'da kalmıştı. Ben de orada, Sıbyan Mektebi'ne başlamıştım. Fakat, az sonra Rus donanmaları Ordu'yu top ateşine tuttular. O bombardımanda, bizim mektebimizi de yerle bir ettiler. Sıbyan Mektebi'nin öğrencileri de, misafir öğrenci olarak Taşbaşı İlkokulu'na taşındık. O sıralar, bir şey daha oldu. Babam gene Ordu'dan, Gölköy Askeri Ambar Memurluğuna verildi. O zamanlar orası nahiye idi. Biz de bir zaman orada kalıyoruz tabii. İliya Efendi adında bir Rum Belediye Başkanı vardı. Nahiye Müdürü, Murat Eyüboğlu vardı. Onların yardımlarıyla, bir buçuk yıllık bir açlıktan sonra, orada büyük bir bolluğa kavuştuk. Eti, ekmeği, her şeyi orada bulduk. Kıtlıktan bolluğa düştük. Ordu'da kaldığımız sürece nerdeee... Asker ailesi olduğumuz için, bir tayın ekmeğimiz vardı. Bak, burası da çok önemlidir kızım. O tayın ekmeği presten çıkmış, kabuğuyla ezilen fındığın hurdasıyla katık edip de yerdik. Ben, paranın hiç bir değer taşımadığını o muhacirlik günlerinde, Ordu'da anladım. Anlatayım da dinle: Ağabeyim, pazara gelen bir köylü kadının sepetindeki yarım bazlamayı, yani bir yarım mısır pidesini almak istedi. Kadına da karşılığında bir reşat altını verecek. Kadın, kıyametleri kopardı. "Git işine" dedi ağabeyime. Ve o yarım bazlamayı vermedi bize. Ordululların yiyeceğini tüketmiştik. Açlık, iyice kol gezmeye başlamıştı ortalıkta. Ordulular bize çok fena kızıyorlardı. "Gidin buradan, pis muhacirler" diye bas bas bağırıyorlardı.

Tabi ki, oraya hevesli değildik. Hele ben, Trabzon özlemiyle yanıp tutuşuyordum. Gölköy'deki günlerimizde rahata kavuşsak da, memleket özlemi eziyordu çocuk göğsümü. Bu özlem yetmezmiş gibi, başka bir acıyla daha karşılaştık o günlerde. Annemin babasını kaybettik ve onu Gölköy topraklarında bıraktık. Ne acının hançeri kalıcıdır yüreğimizde kızım, ne sevincin kıvılcımları. Amma, sevinçler de başlı başına bir yaşama kaynağıdır işte. Yine o günlerin devamında, sevinçlerin en hası gelip buldu bizi. Bir 24 şubat gecesiydi. Zifiri bir karanlık vardı. Her şey, kendini bu karanlığa teslim etmiş, doğacak sabahın aydınlığından habersiz, uyuyordu. İşte böyle bir gecede, küçük kardeşim dünyaya geldi. Ve aynı gecenin sabahında, başka bir sevinçli haberle ortalık bayram yerine döndü. Sevinçten ağlayan mı, kucaklaşan mı ararsın, hepsi oradaydı. Çocuklar ıslık çalıyor, yaşlılar, boş alana toplanmış ağlaşıyorlardı. Nasıl ağlamasınlar ki, gelen haberlere göre, Trabzon alınmış, düşman o güzelim şehrimizden boşaltılmıştı. Bu ne büyük sevinçti yarabbim! Kardeşimin adını Trabzonlu öğretmen, edip, şair Ahmet Sârım Bey, o büyük sevinçle, o büyük coşkuyla "Fethi Hicri" koymuştu.

Tam iki yıllık acılarla, sevinçlerin ardından, döndük Trabzon'a. Tabii, babamı orada, dedemi de Gölköy topraklarında bırakarak döndük. Kayığımız Ganita taşlığının kıyılarına yaklaşınca, ağabeyimle ben, kayıktan fırladık. Kafile daha kayıklarda. Annemizin bize verdiği beşer parayı, avucumuzun içine sıkıştırdık ve bir solukta Belediyenin önüne vardık. Bir de ne görelim, Trabzon Meydanında at gibi aç fareler koşturuyor. Başıboş gezen Rus kadanaları, bir o yana, bir bu yana sallanıyor. Açlıktan, karınları bellerine yapışmış. Yani, kıtlık, yokluk içinde bir Trabzon'du dönüşte bulduğumuz. Acı ile sevinci bağrına basmış, evleri yıkılmış, boşaltılmış, hazin bir Trabzon, barut kokan, yorgun kollarını uzatıyordu bize.

Üç evimiz vardı. Birine sığınalım dedik. Gittik gördük ki pencereleri dökülmüş, kapıları kırılmış, evimizin bir çatısı duruyor. Bir zaman oraya sığındık. İkinci evimize gittiğimizde gördük ki, Ruslar orayı da hayvan ahırı olarak kullanmışlar. Girilecek yanı yok hiç. Üçüncü gitiğimiz evimiz ise, yerinde bile yoktu.O anılarını unutamadığım evimizin, sadece anahtarları kaldı elimizde.

O eski, kıtır-kıtır Trabzon simitlerini, boşuna özlemiş durmuşum iki yıl. Ekmek yerine de sadece fındık satıyorlardı muhacir etmeyip içerde kalan bakkallarda. Tarlalardan çıkardığımız bazı bitkileri yemek yapıp yiyorduk. Ruslar giderken, patates ve soğan bırakmışlardı. Pirinç tanesine benzeyen darı gibi bitki tohumlarını birbirine karıştırıp pişiriyorduk, karınlarımızı doyurmaya çalışıyorduk.

işte kızım, al sana bir muhacirlik anısı. Çok acılardan, yokluklardan, özlemlerden geldim. Bu günlere gelinceye kadar da çok uğraş tım, çok çileler göğüsledim. Çok uğraşılarımın da mükafatını gördüm. Mustafa Kemal gibi bir paşayı da tanımanın mutluluğunu doya doya yaşadım. Bir gün, ona ilişkin anılarımıda anlatırım sana. Yaa böyle... Bugüne kadar çok sözler söyledim. Amma, hepsi havaya uçup gitti. Bir gün sen, bu dediklerimden bazılarını kağıtlara dökersin. Giydirirsin, kuşatırsın bir güzel öyküler yazarsın. Kimbilir... ●

yanlış adam

Nuri DEMİRCİ

briyantine yatmışsın, adam
çakıl taşı gülümsüyorsun
karanfil takıyorsun geceye
sıyrılıyorsun bacaklarımdan

sen rugan
sen kızıl fular
köşe başında düşüyorum yakandan

sen ebonit ağızlık
sen gümüş tabaka
ekabir balıklar gözlüyor yolumu
/ akıntıda

kesiyorsun parmaklarımı, adam
başucuma suskun bir keman bırakıyorsun

söz güneşi

Hasan AKARSU

Söz güneşi
Gizli acılarda
Çağların sesinde
Açar can gözünü
Gizli sevdalarda
Denizlerin sesinde

İskender'in boynuzlarını anımsa
Gizli hiçbir şey kalmasın
Dilini bilmeyen hocalar
Tutulmasın el üstünde.

aykırı bir karasevda

● **Mehmet USLU**

Kemal garip duygular içindeydi. Birgül'ün anlattıklarına bir anlam veremedi. Vurgun yemiş gibiydi. Neyi kanıtlamak istemişti: ".. Eses en büyük günahı bunları sana daha önce anlatmadığım için işlemiştim..." diye konuşurken Birgül?

Dipsiz, karanlık bir kuyudaydı sanki. Birgül'le kanepede yanyana oturduklarının bile farkında değildi. Dudakları kıpırtısız, soluk alıp vermesi belirsizdi. Anlatılanları dinliyor, hiç bir tepki göstermiyordu. Birgül'ün ayağa kalkıp bir süre beklediğini, sonra da yavaşça uzaklaştığından haberi olmadı. Bir an olsun gözlerini uçsuz bucaksız denizden çevirip Birgül'e bakmadı. kıpırtısız donuk bir durumda kanepede oturuyordu. Gözleri deniz dalgalarının çırpıntılarında, yaşamın acı gerçeklerine yenilmiş gibiydi. Birgül'ün gitmesinden sonra dudaklarını usunda yeriden canlandırıyordu.

"Kimseyi suçlamıyorum. benimle seviştiği için onu da suçlamıyorum. Belki ben de istekliydim. Bilemiyorum... çok yalnızdım. seni arıyor, seni özlüyordum. Fakat sen yoktun, uzaklardaydın. Oysa alışıktım uzun süreli yokluklarına. Ama içimdeki sensizlik azgınca kuşatmıştı beni. karşı koyamadım. Seviştim onunla..."

Birgül konuşmasını arasıra kesiyor, Kemal'e bakıyordu. Hareketsizdi, hiçbir tepki göstermiyordu Kemal. Gözlerini çevirip bakmıyordu. Yıllardır diliyle, teniyle sevdiği Birgül'üne küçük bir söz dahi söylemiyordu.

"İhanet eden benim, inkar etmiyorum. Eses en büyük günahı bunları sana daha önceleri anlatmadığım için işlemiştim zaten... Fakat yüreğimdeki sızıyı dindiremedim. Gün geçtikçe sızı çekilmez oldu. Hapsetti beni iç dünyama. Durgunluğumu, sinirliliğim hep bu yüzdendi. Seninle sevişirken dingin değildim. O utanç hiç usumdan çıkmıyordu. Vücudum senindi ama, duygularım uçup gitmişti adressiz diyarlara... Bugüne kadar dayandıysam bu acıya, senin bana beslediğin sevgiyi içimden söküp atamadığımdandır... Artık dayanamıyorum. O senin beyaz bulut uçurtmanı deli bir rüzgâr olup parçalayamam. Gerçeği benden öğrenmelisin... Biliyorum kolay değil anlamak. Sevginin kor olup yüreğini yakması dayanılır bir acı değil. Sonra yazgı da değil bu. Biz insanların kendi elimizle boyumuza ipi düğümleyişimiz bir yerde. Yani intihar, yokoluş, tükenmek... Üzgünüm ama neye yarar? Pişmanlığım senin o tertemiz âşkına yeniden kavuşmamı sağlayamaz ki..."

Kemal çok sakindi. kanepeye çivilenmiş bir nesne gibi durmaktaydı. Birgül anlatıyor, kendisi karşılık vermeden dinliyordu.

"Sevgimiz deniz gibidir kurumaz diyorduk. İşte kurudu. Ben kuruttum. Sevgimiz, gülüşümüz, konuşmamız

tükendi artık... Ne biçim zehirmiş bu ihanet? Yavaş yavaş çürütüyor insanı. ben çürüdüm. Özsuyum kurudu. Bildiğin, tanıdığın, sevdiğin Birgül yok. Lanetli, kirli birisi var karşında... Susmakta haklısın. Sevdanı bir kağıt parçası gibi buruşturup çöplüğe atan bu kızla ne konuşacaksın ki?..."

Bir kanepede oturan iki yabancı insan gibiydiler. Konuşan yalnız Birgül'de. Anlatmaya devam ediyordu.

"İçtenliğimle, dürüstlüğümle açıkladım olanları. Kimseden intikam almak niyetinde değilim. Onunla yattığım bir gerçek. Ama sevdiğimden değil. Fakat sana açıklayamıyorum bunu. Çünkü bilinçli yaptığım bir eylem değil. Nedenini hiç mi hiç bilmiyorum... Sana duyduğum sevginin eksikliğini düşünme sakın. Seni her zaman sevdim. Ve bu sevgimdir sana gerçekleri anlatmaya zorlayan. Beni affetmeni isteyemem senden. senin temiz âşkına layık değilim... Yarınki nikah törenine gelmeyeceğim. Sana bu acıyı tattırdığım için de kendimi her zaman lanetleyeceğim."

Birgül oturduğu kanepeden ayağa kalktı. bir şeyler söylesin diye bekledi. Bağırsın, sövsün istiyordu. Ama Kemal dönüp bakmamıştı. mavi denizin ucunda yavaş yavaş kaybolan gemiyi izler gibiydi gözleri. Birgül üzgün, yıkılmış bir durumda yürüyüp uzaklaştı.

Anlatılanları tekrar tekrar yaşıyordu Kemal. İskeleye yanaşan yolcu vapurlarına, insan kalabalıklarına hiç aldırış etmiyordu. Çırpınan dalgaların içine gagalarını batıran martılara çakılıydı gözleri. Usundaki canavarlaşan düşüncelerle boğuşuyordu.

"Onunla yattım diyorsun. bu kadar basit demek. Yılların aşkını buruşturup çöplüğe atmak bu kadar kolay ha... Ya o, anıları ne yapacaksın?... Arkanda hiçbir iz bırakmadan kaybolacağını mı düşünüyorsun? Sevmek kolay güzelim, zor olan o sevgiyi yüreğimden çıkartıp atmak. İşte sen bunun farkında değilsin..."

Birgül'ün gitmesinden sonra kendisiyle bir hesaplaşma içersindeydi. Düşüncelerle kavga ediyordu sanki. kanepede yalnızdı ama, yüksek sesle düşünmeyi sürdürüyordu.

"Ama neden, neden sevgimizi yırtmaya çalışıyorsun? Bir heves uğruna böylesine büyük bir depreme dayanılır mı?... Söyleseydin ayrılığa dayanamayacağını. Hasret çekemem deseydin? Yalan mıydı beni iskelede beklemelerin? Kucakladığın, öptüğün, sevişirken teninin titremesi hep birer düş müydü?... Bir yanım yüreğinden söküp at bu bu sevgiyi diyor. Bir yanım temizle namusunu diye yol gösteriyor. başka bir yanım da uçurtmayı parçalatma diyor... Seni suçlayamam, yüreğimden söküp atamam.. Kim mi suçlu? Bir insanın zayıf yanından faydalanma canavarlığını gösteren suçludur. Sen suçlu değilsin. Günahkâr hiç değilsin..."

Saatlerce oturduğu kanepede hiç kıpırdamayan Kemal, hızlı bir şekilde alağa kalktı. "Ben ne yaptım. Niye yalnız başına bıraktım Birgül'ü?... diye bağırdı.

Daha fazlasını düşünemedi. Hızlı hızlı iskeleye doğru koştu. babalardan halatlarını çözüp kalkmaya hazırlanan Vapur'a son anda yetişip binmişti.

"İzin vermiyorum. beyaz bulut uçurtmamı deli bir rüzgâr olup parçalayamayacaksınız..." diye, sahildeki binalara doğru bağırıyordu Kemal.

Birgül'ün evine geldiğinde geceyarısı olmuştu. Kapıyı Birgül'ün annesi açtı. Hiç bir şey söylemeden yukarıya, merdiveni koşarcasına çıkıp Birgül'ün odasına girdi.

Birgül'ü gözyaşları içinde masada mektup yazarken buldu. Beynini kemiren intihar, ölüm düşüncelerinde haklı çıkmıştı Kemal. Bir veda mektubuydu yazdığı Birgül'ün. Yaşama küsmüş, ölümü seçmiş birisinin son duygularıydı. Kurtuluşu intiharda gören bir insanın son sözleri...

Yenilmediler. İzin vermediler deli rüzgâra. Karasevdalı uçurtma parçalanmadı... Nikah törenindeki davetliler, Birgül ile Kemal'in mutluluklarına tanıklık ekmenin sevinciyle kutluyorlar, öpüşüyorlardı bu iki insanı. •

sevgi çıkını

Oya UYSAL

biraz istanbul doldur çıkınına
biraz deniz biraz bulut biraz yağmurcuk
saçlarımdan bir tutam al
şiirlerimden birkaç dize
biraz da anılarımızdan istersen
mızıkçı bir mutluluk sonra ister istemez
soylu acılarımızı unutma

akşamın birinin koynunda
luna parkın sırtlarında tehnada
sevdanın peşi sıra yürümüştük
koşar adım sevişmiştik inatla
al o akşamı da koy
o mavi çiçekli basma etekli kızı da

bulutların altında yürü
büyüyen buğdayları düşün
güneşi doğuran geceyi
dağ başında bir ateş yak-beni düşün
ateşe hüznü at -ayrılığı at- yalnızlığı
bir rüzgâr küllerini uçurtsun

yum gözlerini
beni ilk kez gördüğün o vapurcukta düşün
o vapurcuğu da at çıkınına o adayı da
bir yağmur bulutu geçsin üstümüzden
birer damla düşsün avuçlarımıza
beyaz kurdeleli küçük bir kız çiçek toplasın

bu sevda bitmesin diye

Faize ÖZDEMİRCİLER

Bir öykü geldi denizler ötesinden
Aragon Elsa'yı sordu benden
Yanımdaydı. Uçurdum onu
Aragon'un kollarına

Bir şiir bunalımlarımı böldü
tam ortasından
İtirafı zor
garip bir aşkı
sundu bana

Bir çocuk ağladı
minnacık bir kadının
bacak arasında

Birisi sevişmelerimle
sınırladı sevgisini
El koymaya kalktı
gitmelerime

Bir başkası
yasak bir huzurla
geldi dayandı
yüreğime

Ah! Bir sevgili arıyor
kafamın içi
Bir sevgili yana yakıla

Gitmeliyim bu şehirden
yaseminlerle doyurmalıyım
açlığımı
Ada'nın bütün çocukları
ardımdan gelmeli
Bu şehirden uzakta
kendimi öldüreceğimden
korkmalı sevdiklerim

Yeniden dönmek için
gitmeliyim
Yeniden sarılmak için
İstanbul'a
Aragon'un Elsa'ya
sarıldığı aşkla

karmaşık görüntü

Mehmet AYDIN

Gönlümüzce akmıyor / diye sular
zorlandı kapısı tutkuların
Ter dökülüp indirdik gökyüzünü
Yıldızlar yandı söndü upuzun
Taşlaşmış kafaları silkeleyip
Sorduk yaşamın çelişkilerini
Renklerin doğuşuyla sönüşünü
Yaşadık ürpertiyle
Soluk bir beyaza kesti dünya
İlkin düşünceler
Sonra ekmekler bölündü
Küçülüp ufalandı kişioğlu
Parçalandı kavramlar
Bu bir geçiştir ivmeli
Kuşatılmış bulanık zamandan
Dağılıp yayılmış her çevreye
Korkuların ve acıların sisi
Buyruk altına girdi karşıt adımlar
Suçlu suçsuz / iyiyle kötü
Seyretti donuk bakışlarla kimileri
Bunca olup bitenleri
Kimininse sabah akşam
Salt kan oldu içkisi.

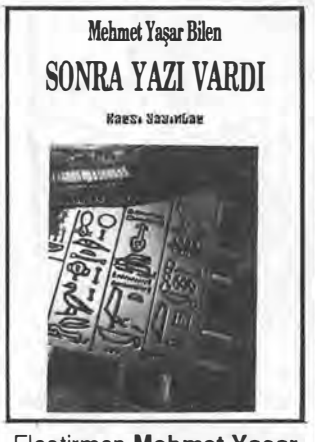

Eleştirmen **Mehmet Yaşar Bilen**'in son yapıtı.
İsteme Adresi:
- Meşrutiyet Cad. 17 / 22
Kızılay / ANKARA
- P.K. 131
35042 - Bornova / İZMİR

Şair, yazar **Ruşen Hakkı**'nın on birinci kitabı.
İsteme Adresi:
Gerçek Sanat Yayınları
P.K. 935
80020 - Karaköy
İSTANBUL